

AD

NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

Ondřej Drachovský: Darování pro případ smrti – kam s ním?

Filip Plašil: K subjektům dědické smlouvy a zejména jejich pluralitě

Judikatura

Dědění a věcné břemeno

Rozhovor

prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

Aktuálně

Den otevřených dveří na Notářské komoře ČR

Ze zahraničí

Generální shromáždění CNUE, výstava v Evropském parlamentu a setkání Hexagonály

Pro případ, že se na vás podepíše Murphyho zákony.

Víme, že i vy notáři jste jen lidé. Proto vám už přes 20 let nabízíme naše služby v oblasti pojištění. Kromě profesního pojištění odpovědnosti za škodu si u nás můžete uzavřít pojištění pro svůj automobil, pro život i na soukromý nebo firemní majetek.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Kooperativa

VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je

www.koop.cz

ČLÁNKY

- Ondřej Drachovský: Darování pro případ smrti – kam s ním? 3
- Filip Plašil: K subjektům dědické smlouvy a zejména jejich pluralitě 8

DISKUSE

- Ondřej Horák: Nad rozhodnutím o nedovolání se neplatnosti závěti 14

Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Krušný týden českolipského notáře Heinricha Giertha 16

JUDIKATURA

- Dědění a věcné břemeno 18

ROZHOVOR

- prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc. 26

RECENZE A ANOTACE

- Cestou k svobodnému notářství 30
- Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity 31

AKTUÁLNĚ

- Setkání právníček 2019 33
- Den otevřených dveří na Notářské komoře ČR 34
- Setkání bavorských, saských, severočeských a západočeských notářů 2019 35
22. notářskou kuželku ovládla notářská kancelář Mgr. Petra Šedivého 38

ZE ZAHRANIČÍ

- Generální shromáždění CNUE, výstava v Evropském parlamentu a setkání Hexagonály 40
- Evropský den spravedlnosti 2019 v Drážďanech 41

STOJÍ ZA POZORNOST

- 43

ZPRÁVY Z NK ČR

- Zahájení a ukončení činnosti notářů 45
- Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů 46

STŘÍPKY Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Střípky z historie 57 49

FEJETON

- JUDr. Věra Sábliková: Líní pavouci 50
- Petr Hajn: Dědická smlouva jako soulad dvou vůlí 52

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

čas vánoční se přiblížil mílovými kroky a za dveřmi je další rok. Každý z nás se již těší na to, jak se svými nejbližšími prožije možná to nejkrásnější období v roce, a proto jsem se rozhodl, že se v tomto úvodníku nebudu zabývat otázkami vážnými. Je sice mnoho věcí, které nám velmi znepríjemňují život a stálo by za to si je alespoň připomenout, ale k nadcházejícím vánočním svátkům se to jaksí nehodí.

Nevím jak vy, ale občas se mi při práci stanou věci, které mi zvednou koutky úst. Jako například minulý týden. Do mé kanceláře byli objednáni otec se synem, kdy otec chtěl svému synovi darovat svoji chalupu v Českém ráji. Den před termínem sepsání však otec volal, že jeho syn onemocněl a nezvládne se k podpisu smlouvy dostavit. Vysvětlil jsem mu, že se nic neděje, ale vzhledem k tomu, že konec roku se blíží, nevím, zda se po uzdravení syna najde ještě letos termín na sepsání této smlouvy. To ale otce zaskočilo, protože se z tisku dozvěděl, že od příštího roku se zvedá poplatek za vklad do katastru nemovitostí o celých 100 % a že by v případě podpisu darovací smlouvy příští rok musel na poplatcích zaplatit o 1 000 Kč více. Řekl mi, že se se synem zkusí ještě dohodnout, a po chvíli mi volal, že syn nemoc úspěšně překonal a oba se dostaví v původním termínu, což se také stalo. Z tohoto případu vyplývá, že i taková věc, jako je zvýšení správních poplatků, může mít přímo uzdravující účinky na lidský organismus. Nostalgicky jsem si přitom vzpomněl na dobu, kdy se naše země snažila budovat reálný socialismus a čas od času prosákla na veřejnost zpráva, že se bude zdražovat benzin, třeba i o celé 2 koruny na litr. To se potom týden před plánovaným zdražením nedalo natankovat, protože všechny benzinky byly obleženy desítkami aut čekajících na ještě levný benzin. Čas od času se pak stalo, že propuklo několik požárů, to když ti, co chtěli opravdu ušetřit, lili načerpaný benzin z kanystrů do van v koupelnách a benzinové vý-

JUDr. Ing. Michael Sáblik,
vedoucí redaktor
Ad Notam,
notář v Praze

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail:

prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblik.

Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada:

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Břejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík,

JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Věra Sábliková, JUDr. Karel Wawerka.

Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: Impax, spol. s r. o.

pary v kombinaci se zapalováním cigarety udělaly své. Myslím, že dnes už se nic takového nestává, protože na změny cen pohonných hmot v závislosti na změnách cen ropy na světových trzích jsme si již zvykli. Ale tak trochu si něco z minula stále neseme s sebou. A kromě toho, na případu zvýšení správních poplatků, které asi nemá ve svých ambicích snahu uzdravovat nemocné, je možné si ověřit přísloví, že na všem špatném je možné nalézt i něco dobrého. A pokud se vrátíme k tématu vánočních svátků, můžeme si připomenout, že Ježíš byl znám tím, že dokázal uzdravit nemocné. Ale jak vidno, to dnes dokážeme také a ještě přitom naplníme státní kasu. Haleluja!

Vážené kolegyně a kolegové, doufám, že mi toto odlehčení úvodníku našeho jinak seriózního časopisu prominete. I když tady se musím taky trochu zastavit a položit si otázku, zda je toto oslovení v dnešní době vůbec přípustné. Kolegyně a kolegové, jak snadné to ještě nedávno bylo. Existovala pouze dvě pohlaví, mužské a ženské, nebo jak by Mireček z básníků řekl „panské“ a „damské“. To již dnes ale asi neplatí. V loňském roce uznal Ústavní soud v Rakousku tzv. třetí po-

hlaví. A toto pohlaví je prý možné uvádět jak v matrice, tak v oficiálních dokumentech, pomocí výrazů, jako jsou inter- (mezi), divers- (jiné) nebo nejednoznačné pohlaví. Nutno podotknout, že podobné rozhodnutí padlo v Německu ještě o rok dříve. Dokonce i ve staré dobré Anglii usoudili, že termín dámy a pánové je v dnešní době genderově nepřipustný, a proto se například v metru rozhodli užívat termín vážení všichni. „Good morning, everyone“. A k tomu všemu jsem se z rozhovoru v novinách s jistým psychiatrem dozvěděl, že máme dokonce 63 různých pohlaví. No nic, asi si budu muset dát pozor, jak v notářských zápisech napříště uvádět účastníky.

Ještě jednou se omlouvám za trochu jiný úvodník. Vážení všichni, přeji vám všem co nejkrásnější prožití vánočních svátků a doufám, že se vám v příštím roce podaří naplnit všechna předsevzetí, se kterými do něho budete vstupovat. Krásné Vánoce a šťastný nový rok!

*JUDr. Ing. Michael Sáblik,
vedoucí redaktor
Ad Notam, notář v Praze*

2020

***Příjemné prožití vánočních svátků
a mnoho dobrého do roku 2020***

*přeje
Notářská komora
České republiky*

Darování pro případ smrti – kam s ním?

Mgr. Ondřej Drachovský

Občanský zákoník účinný od ledna 2014 (dále „o. z.“) přinesl vzkříšení několika tradičních právních institutů z pomyslného legislativního popela. Jedním z nich je i darování pro případ smrti,¹ které – ač ke své platnosti nevyžaduje formu veřejné listiny – velmi úzce souvisí s notářskou činností. Metaforické označení tohoto institutu za trojského koně dědického práva² je pro vyjádření postavení darování pro případ smrti v tuzemské právní úpravě výstižnější než sebepodrobnější rozbor jeho vazeb na dědickoprávní úpravu. Současná podoba právní úpravy *donationis mortis causa* je (stejně jako onen bájný dřevěný kůň) rovněž danajským darem od zákonodárce pro praxi, která musí řešit problémy plynoucí ze současné legislativní podoby rozebíraného institutu. V tomto článku se tak pokusím poskytnout praktický návod, jak tohoto koně zkrotit.³

Podobnost darování pro případ smrti a dědické smlouvy je patrná na první pohled. Vzájemná provázanost právních úprav těchto dvou institutů je natolik významná, že by měla být brána na zřetel jakýmkoli zákonodárcem, který se hodlá zabývat kterýmkoli z nich. Jak známo, našemu zákonodárci se to příliš nepodařilo.⁴

- 1 Hovořím-li v textu o darování pro případ smrti, mám na mysli jeho neodvolatelnou (ryzí) variantu, tedy darování pro případ smrti podle věty druhé § 2063 o. z.
- 2 Tuto metaforu ve svých zamyšleních používá Talanda, A. Darování pro případ smrti – trojský kůň dědického práva. *Právní rozhledy*, 2015, č. 13–14, s. 474, či Horák, O. Darování pro případ smrti a ochrana dědiců (k diskuzi o novelizaci občanského zákoníku). *Právní rozhledy*, 2014, č. 2, s. 783.
- 3 Jde rovněž o rozvedení vybraných myšlenek z mé diplomové práce, jakož i určitou reklamu na ni. V této práci docházím k závěru, že role hlavního krotitele trojských koní tohoto typu přísluší zákonodárci. Drachovský, O. *Darování pro případ smrti*. Praha, 2019. Diplomová práce. Vedoucí Elischer, D. Dostupná z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/108331>.
- 4 Domnívám se, že řešení této otázky by mohlo být poměrně prosté. Vzhledem k inspiraci tuzemské úpravy dědické smlouvy ve Švýcarsku by bývalo stačilo převzít též tamní pojetí darování pro případ smrti. Švýcarská právní úprava nezná darování pro případ smrti jako samostatný institut. Pouze obsahuje pravidlo, které – pro případ, že by strany učinily právní jednání, jež bychom v tuzemsku posoudili jako darování pro případ smrti – odkazuje na použití ustanovení o pořízeních pro případ smrti.

Může darování pro případ smrti poskytnout určité výhody oproti dědické smlouvě? Odpověď na tuto otázku je poněkud složitější, pokusím se ji nalézt v rámci rozboru hlavních rozdílů obou srovnávaných institutů.

DAROVÁNÍ PRO PŘÍPAD SMRTI JAKO PŘEVOD VLASTNICKÉHO PRÁVA PRO PŘÍPAD SMRTI, NEZÁVISLÝ NA INGERENCI SOUDU

Jako první se nabízí odchylka, kterou lze označit za nejvíce do očí bijící, která spočívá v rozdílných formálních požadavcích na to které právní jednání.⁵ Dále lze uvést, že darování pro případ smrti vede k singulární sukcesi, kdežto dědická smlouva obecně⁶ znamená sukcesi univerzální. Jedním z důsledků této skutečnosti je, že předmět darování pro případ smrti v některých případech netvoří součást pozůstalostního majetku, a není tudíž v pozůstalostním řízení vůbec projednáván.⁷ Z toho vyplývá jedna z výhod darování pro případ smrti (která by mohla být ještě umocněna zpřísněním formálních požadavků), a sice že obdarovaný v takovém případě může s předmětem darování neomezeně disponovat, aniž by musel čekat na výsledek pozůstalostního řízení či získat souhlas pozůstalostního soudu dle § 1679 odst. 2 či § 1680 o. z.⁸ To je nesporná výhoda. Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že se tato výhoda týká jen relativně úzkého okruhu potenciálních předmětů darování, zřejmě nejčastěji by se mohlo jednat o automobily, případně podíly v obchodních korporacích.

5 Opět nelze než konstatovat, že to je škoda. Zavedení obligatorní formy veřejné listiny pro darování pro případ smrti by vyřešilo celou řadu problémů, jež se pojí se současnou právní úpravou rozebíraného institutu. Tento rozdíl tudíž spíše než výhodu vyvolává celou řadu problémů.

6 Nejde-li o dědickou smlouvu o odkazu.

7 Obecně jde o věci, k nimž se nabývání vlastnického práva řídí konsenzuálním principem. Pro bližší analýzu viz podkapitulu o darování pro případ smrti a nabytí vlastnického práva – Drachovský, O., op. cit. sub. 3, s. 42–43.

8 Shodně Muzikář, M. Darování pro případ smrti a jeho osud po smrti dárce. *Ad Notam*, 2017, č. 4, s. 19.

9 A nepřímo patrně rovněž pasivy, konkrétně skrze § 1893 o. z., který upravuje institut převzetí majetku.

10 Dospějeme-li k závěru, že rozpor s § 1585 odst. 1 o. z. vede toliko k relativní neplatnosti. Např. V. Bednář soudí, že rozpor s uvedeným ustanovením vede k neplatnosti absolutní. Srov. Bednář, V. Dědická smlouva a některé problémy při jejím uzavírání, zejména pak problematika výkladu § 1585 odst. 1 o. z. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 11, s. 20.

11 Tento výklad by vedl k posouzení předmětných právních jednání jako disimulovaných, což by v konečném důsledku zřejmě vedlo k částečné neplatnosti v rozsahu odpovídajícím jedné čtvrtině majetku.

12 Domnívám se, že je nutné mít na paměti, že nežijeme v zemi 10 000 000 andělů. Jistě, zneužít lze všechno. Je však otázkou, zda možnost darování veškerého majetku *mortis causa* bez zpřísněných formálních požadavků má rovněž nějaké opodstatnění. Domnívám se, že nikoli.

DAROVÁNÍ PRO PŘÍPAD SMRTI JAKO DOPLNĚK DĚDICKÉ SMLOUVY

Rozdíl patrně panuje též ohledně rozsahového omezení darování a dědických smluv. Zde spatřuji další z možných využití darování pro případ smrti, a to konkrétně v možnosti vyhnout se nechvalně proslulému pravidlu o tzv. volné (čisté) čtvrtině (§ 1585 odst. 1 o. z.). Úprava darování také obsahuje určité omezení rozsahu majetku, jímž může být disponováno, a sice v § 2058 odst. 1 o. z. Z tohoto ustanovení vyplývá možnost darovat třeba i všechny současný majetek (plus polovinu majetku v budoucnu nabytého). Nenabude-li dárce poté, co dojde k uzavření smlouvy o darování pro případ smrti, žádný majetek, může být takto *mortis causa* disponováno veškerými jeho aktivy.⁹ Eventuálně přichází v úvahu možnost kombinace darování pro případ smrti ohledně veškerého dárce (současného) majetku a dědické smlouvy ohledně veškerého majetku nabytého v budoucnu.

Nepřesáhne-li hodnota majetku nabytého po uzavření darovací smlouvy tři čtvrtiny celku, lze takto dosáhnout stavu, kdy veškerý majetek určité osoby v případě její smrti nabude jedna osoba, a to výlučně na základě dvoustranných (tj. jednostranně v zásadě neodvolatelných) právních jednání. Osobně mám za to, že existuje společenská poptávka po možnosti dosáhnout takového stavu. Toto řešení – třebaže není úplně elegantní – pokládám za vhodnější než kombinaci pořízení dědické smlouvy a dvou závětí. Jedna z výhod mnou proponovaného řešení spočívá v tom, že jak darování, tak dědická smlouva patrně mohou být učiněny na jedné listině. Toto řešení se rovněž jeví jako lepší než pořízení dědické smlouvy ohledně celého majetku a spoléhání se na konverzi ve smyslu § 1591 o. z. či na to, že se oprávněná osoba nedovolá neplatnosti takové smlouvy.¹⁰

Je nicméně zapotřebí upozornit, že – má-li být smyslem volné čtvrtiny alespoň částečné zachování pořizovací volnosti – může být postup naznačený v předchozím odstavci považován za obcházení zákona.¹¹ V duchu zásad *in favorem negotii* a autonomie vůle, vlajkových lodí civilního práva, se nicméně domnívám, že takový závěr by nebyl správný. Nepovažuji za správné, abychom paternalistickým výkladem pohřbili v zásadě jedinou možnost, jak *de lege lata* smluvní cestou (se všemi důsledky plynoucími ze zásady *pacta sunt servanda*) pro případ smrti disponovat s veškerým majetkem ve prospěch jedné konkrétní osoby, typicky manžela.

Jde-li o darování veškerého majetku pro případ smrti, dospívám k závěru, že je takovou dispozicí nutné posoudit jako zastřenou dědickou smlouvu. Je tedy podle mého nezbytné, aby bylo učiněno ve formě veřejné listiny. Tento závěr opírám o ústavněprávní argumentaci. Mám za to, že možnost disponovat s veškerým majetkem pro případ smrti v pouhé písemné formě, či dokonce na základě generální plné moci, skýtá velký potenciál zneužitelnosti.¹² Navíc by taková možnost odporovala požadavku vnitřní bezrozpornosti právního řádu, jenž pro všechny, třebaže drobné

(např. odkaz) dispozice pro případ smrti vyžaduje zpřísněné formální požadavky. Rovněž z komparativního hlediska je podobně liberální úprava formálních požadavků pro právní jednání s účinky *mortis causa* ojedinělá.¹³ Požadavky na formu těchto právních jednání přitom zdaleka nejsou samočelné. Naopak představují významnou garanci právní jistoty. Dárce může být vyššího věku, zranitelný a snadno manipulovatelný, používá jeden jeho podpis je snadno padělatelný a jeho pravost (zvláště po jeho smrti) velmi obtížně ověřitelná – nehledě k tomu, že v průběhu života se podpis může i několikrát změnit.

Ve světle shora uvedeného soudím, že darování celého majetku pro případ smrti je možné, leč zásadně toliko ve formě notářského zápisu,¹⁴ neboť notář je dostatečným garantem toho, že vůle osob zúčastněných na darování (zejména dárce) byla skutečná, svobodná, prosta omylu a vážná a že totožnost těchto osob byla náležitě zjištěna.

Konečně lze upozornit na vývoj právního diskursu v sousedním Rakousku k otázce analogické aplikace pravidla o volné čtvrtině na darování pro případ smrti. Začneme od konce. S účinností od 1. 1. 2017 došlo k výslovnému omezení maximálního rozsahu darování pro případ smrti na tři čtvrtiny, a to skrze odkaz na pravidlo o volné čtvrtině.¹⁵ V kontextu naší právní úpravy je nicméně zajímavější úprava předchozí, neboť § 956 ABGB (ve znění do nabytí účinnosti uvedené novely) byl hlavní předlohou našeho § 2063 o. z. Již před rokem 2017 dovozoval W. Zankl¹⁶ aplikovatelnost pravidla o volné čtvrtině, a to na základě argumentu *a minori ad maius*.¹⁷ Má-li tzv. volná (čistá) čtvrtina zabránit popření testovací svobody, měla by chránit též autonomii smluvní a vlastnickou.¹⁸ Na straně druhé však stojí několik protiargumentů, jež osobně považuji za přesvědčivější. Analogická aplikace by vedla k nedůvodnému rozlišování mezi darováními mezi živými a pro případ smrti.¹⁹ Zatímco darování veškerého majetku *inter vivos* by bylo možné bez dalšího, *mortis causa* by se vztahovalo jen na tři čtvrtiny. Dále je argumentováno tím, že darování veškerého majetku neomezuje privátní autonomii více než dědická smlouva, neboť dárce není bráněno v nabytí dalšího majetku, s nímž následně může nakládat zcela dle libosti (včetně jeho darování jiné osobě), případně pořízení pro případ smrti o něm.²⁰

DAROVÁNÍ PRO PŘÍPAD SMRTI JAKO CESTA K OBCHÁZENÍ PRÁV NEPOMINUTELNÝCH DĚDICŮ²¹

Další palčivou otázkou, která nesmí být v tomto článku opomenuta, je vztah darování pro případ smrti a povinného dílu. Skutečně lze darováním pro případ smrti legálně obejít úpravu vydědění a zkrátit práva nepominutelných dědiců? V této souvislosti považuji za důležité zmínit rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu, jenž z věty zaručující dědění dovodil ústavněprávní ochranu nepominutelných dědiců.²² Soudím tudíž, že k jakémukoli zásahu do práva nepominutelných dědiců je nezbytné přistupovat s vědomím těchto ústavněprávních souvislostí (srov. § 2 odst. 1 o. z.).

Tradičním institutem chránícím nepominutelné dědice je kolace (započtení na povinný díl či dědický podíl). Pokud by byl pro případ smrti obdarován nepominutelný dědic, započítává se hodnota daru na jeho povinný díl – darování pro případ smrti totiž lze podřadit pod pojem jiného zůstavitelova opatření ve smyslu § 1660 odst. 1 o. z.²³ Pakliže by

byl obdarován dědic běžný, přichází v úvahu aplikace § 1664 o. z., jenž umožňuje soudu provést započtení darování pro případ smrti, pokud by jinak hrozilo neodůvodněné znevýhodnění nepominutelného dědice. Kolace je tedy způsobila ochránit nepominu-

telné dědice proti darováním pro případ smrti, leč jen tehdy, byla-li obdarována osoba, která je nepominutelným či běžným dědicem a zároveň nebyl-li darován veškerý majetek, potažmo jeho podstatná část.²⁴ Kolace totiž zásadně neza-kládá povinnost něco vydat (§ 1658 o. z.).

Mgr. Ondřej Drachovský

■ notářský koncipient Mgr. Daniela Borského, notáře v Kladně

13 Srov. např. rakouskou právní úpravu – § 603 ABGB (v účinném znění) či § 943 ABGB ve spojení s § 1 písm. d) zákona č. 76/1871 ř. z., poté meziválečné rekodifikační snahy – § 807 meziválečného návrhu zákona, resp. § 871 jeho osnovy, kde byla pro ryzí darování pro případ smrti vyžadována forma veřejné listiny.

14 Eventuálně si umím představit i platnou písemnou darovací smlouvu o takovém rozsahu, pokud na ni bude odkázáno posléze pořízenou dědickou smlouvou, popř. pokud platnost takové smlouvy bude uznána všemi dotčenými osobami – především dědici. Srov. analogicky závěry prvorepublikového rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. RI 1005/26, publikované ve Vážného sbírce pod č. 6576: „I poslednímu pořízení, postrádajícímu formálních náležitostí platnosti, lze zjednatí platnost uznánímúčastněných osob.“

15 Viz § 603 ABGB v účinném znění.

16 Zankl, W. Schenkung auf den Todesfall, Vermächtnisvertrag und „reines Viertel“. *Österreichische Notariatszeitung*, 1997, č. 8, s. 311ff.

17 V našich luzích a hájích toto stanovisko zastává Janoušek, M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2095.

18 Zankl, W., op. cit. sub 16.

19 Tschuggel, A. in Fenyves, A., Kersch, F., Vonkilch, A. a kol. *Großkommentar zum ABGB – Klang Kommentar §§ 552-646 ABGB*. Wien: Verlag Österreich, 2017, s. 293.

20 Tamtéž.

21 Tato část článku je syntézou kapitoly 5.4. mé závěrečné práce. Blíže srov. Drachovský, O., op. cit. sub 3, s. 67–70.

22 Rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu ze dne 19. 4. 2005, sp. zn. 1 BvR 1644/00 a 1 BvR 188/03. Toto rozhodnutí má relevanci také v poměrech tuzemského práva, a to vzhledem k téměř shodné dikci rozhodných ustanovení, jakož i autoritě, jakou v našem právním prostředí požívá soud, který jej vydal.

23 Shodně Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 389; Talanda, A., op. cit. sub 2, s. 466–467; Janoušek, M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit., sub 17, s. 2096.

24 Kupř. všechen nemovitý majetek dárce, přičemž hodnota jeho zbývajících majetku by nedosahovala ani výše povinného dílu (vypočtené z kolační podstaty).

Je-li obdarována osoba, která není dědicem, je nutné uvažovat o tom, zda, případně jak se darování pro případ smrti zohledňuje při výpočtu výše povinného dílu. Podle § 1656 o. z. se při stanovení povinného dílu nebere zřetel na odkazy a jiné závady vznikající z pořízení pro případ smrti. Osobně se přikláním k extenzivnímu výkladu naposledy citovaného ustanovení. Ačkoli tedy darování pro případ smrti není pořízením pro případ smrti *proprio sensu*, při stanovení výše povinného dílu na něj nemá být brán zřetel.²⁵

Východiskem pro tento závěr je jednak judikatura přijatá za účinnosti ABGB na našem území,²⁶ jednak část pozdější rakouské doktríny, které zastávaly stanovisko, že s neodvolatelným darováním pro případ smrti se při výpočtu povinného dílu pracuje obdobně jako s odkazy.²⁷ S tímto se ztotožňuji, vycházejí z principu koherence právního řádu, z něhož vyplývá nepřipustnost toho, aby jediný institut zcela popíral ucelený komplex institutů jiných, aniž by pro to byla výslovná (jednoznačná) zákonná opora. S vědomím ústavněprávních konotací proto soudím, že dokud nebude zákonodárcem či soudy jednoznačně deklarována změna paradigmatu na poli ochrany nepominutelných dědiců, měla by se právní úprava v pochybnostech vykládat ve prospěch této ochrany. Je-li *mortis causa* obdarována osoba, která není dědicem, mělo by se takové darování projevit snížením dědických podílů, nikoli snížením povinných dílů.

Je však zapotřebí zdůraznit, že uvedená interpretace nepominutelným dědicům pomůže výhradně v těch případech, kdy existuje nějaká pozůstalost a nějakí další (běžní) dědici. Pakliže dojde k darování veškerého majetku ve prospěch

osoby, která není dědicem, mohou se nepominutelní dědici domáhat ochrany patrně pouze s odkazem na princip poctivosti a zákaz zneužití práva, dobré mravy, eventuálně již zmíněnou Listinu.²⁸ Rovněž pro případ, kdy je předmětem darování pro případ smrti věc, k níž se vlastnické právo nabývá účinností smlouvy, neposkytuje výklad popsany v předchozích odstavcích nepominutelným dědicům takřka žádnou ochranu. Takové věci totiž nejsou součástí pozůstalosti, a tudíž ani základu pro výpočet výše povinného dílu. Lze tak shrnout, že darování pro případ smrti skutečně představuje určitou možnost, jak se alespoň zčásti vyhnout nárokům nepominutelných dědiců, aniž by bylo nutné je vydědit či darovat majetek již za života (ve lhůtě tří let před smrtí).²⁹

SUMA SUMÁRUM

Otázka použitá v názvu tohoto příspěvku neměla za cíl evokovat, že by snad darování pro případ smrti mělo být odpadem. Bylo by nesprávné zakončit veškeré úvahy o darování pro případ smrti konstatováním, že tento institut patří do „legislativního kontejneru“. Ačkoli bychom se totiž bez tohoto institutu nejspíše obešli, už ho v právním řádu máme, a měli bychom se proto zamýšlet, zda pro něj můžeme nalézt určité uplatnění. Po poměrně dlouhých úvahách jsem dospěl k závěru, že současná podoba právní úpravy darování pro případ smrti, třebaže ne úplně šťastná, skýtá určitý potenciál využitelnosti. Chceme-li pro případ naší smrti umožnit určité osobě disponovat s určitou věcí nezávisle na pozůstalostním řízení, poskytuje nám darování pro případ smrti poměrně vhodný nástroj. Snad ještě větší potenciál lze spatřovat v pořízení darování pro případ smrti vedle dědické smlouvy.

Na patrně vůbec nejzajímavější otázku vztahu darování pro případ smrti a povinného dílu *de lege lata* nelze nalézt snadnou odpověď. Proto závěrem apeluji na zákonodárce, aby se zamyslel nad koncepcí úpravy nepominutelných dědiců, a zvolil **jednoznačný** příklon k užší ochraně (např. zúžením jejich okruhu), či naopak širší (např. zakotvením tradičního institutu vrácení daru pro zkrácení povinného dílu).³⁰ Jistě, tuto otázku mohou vyřešit rovněž soudy, to však – vzhledem k tomu, že současná úprava umožňuje tisíce a jeden obsahitelný výklad – nepovažuji za žádoucí. Lze tak shrnout, že dokud zákon pro darovací smlouvu pro případ smrti nevyžaduje formu veřejné listiny, nelze darování pro případ smrti jako vhodný prostředek k uspořádání majetkových poměrů *mortis causa* příliš doporučit.

PÁR SLOV K NÁVRHU DÍLČÍCH ZMĚN ÚPRAVY DAROVÁNÍ V O. Z. ANEB KUDY ROZHODNĚ NE

Po napsání textu uvedeného shora mi redakční rada zaslala legislativní návrh, jenž se významně dotýká institutu, jemuž je zasvěcen tento příspěvek. Ustanovení § 2063 má nově znít: „*Je-li darování závislé na podmínce, že obdarovaný darce přežije, předmět daru se nepovažuje za součást pozůstalosti. Dědicové nemají právo dar odvolat. Dar vydá obdarovanému ten, kdo má věc u sebe. Tím není dotčen § 2057.*“ Taková úprava by sice některé otázky vyřešila, zároveň by však vyvolala

25 Shodně Šešína, M. in Švestka, J., Dvořák, J. a kol., op. cit. sub 23, s. 390; či Horák, O. Nabývání majetku zůstavitele a nahodilá zkáza věci. *Ad Notam*, 2015, č. 6, s. 5. Opačně Talanda, A., op. cit. sub 2, s. 476.

26 Konkrétně rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu (Gl. U. 27): „*Darování na případ smrti se neodpočítávají.*“

27 Welser, R. *Der Erbrechts-Kommentars*. Wien: Manz-Verlag, 2019, s. 129. Dříve Schubert, G. in Rummel, P. a kol. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. 1. Band, §§ 1-1174 ABGB*. 2. Auflage. Wien: Manz-Verlag, 1990, s. 1469; či rozhodnutí OGH ze dne 30. 4. 1996, sp. zn. 4 Ob 2029/96b.

28 Pro úplnost uvádím, že O. Horák navrhuje analogickou aplikaci *querellae inofficiosae donationis* – (*per analogiam iuris*) či relativní neúčinnosti (*per analogiam legis*) – Horák, O. Tzv. nepominutelný dědic v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 11, s. 385–386.

29 Uplynutí této lhůty zřejmě znamená zánik práva nepominutelného dědice domáhat se započtení (neprojevil-li zůstavitel jinou vůli). Podle judikatury totiž lhůta tří let platí i pro soudní započtení na dědický podíl. Srov. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. 10 Co 219/2017, publikované v *Ad Notam*, 2018, č. 1, s. 25, či usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 7 Co 509/2017.

30 Podobný apel již byl na stránkách odborného tisku vyjádřen opakovaně. Zájemcům o problematiku doporučuji zejm. stať Ronovská, K., Pihera, V. (Ne)pominutelný dědic. Kontroverze, rizika a možnosti změn. *Právní rozhledy*, 2019, č. 15–16, s. 520–525.

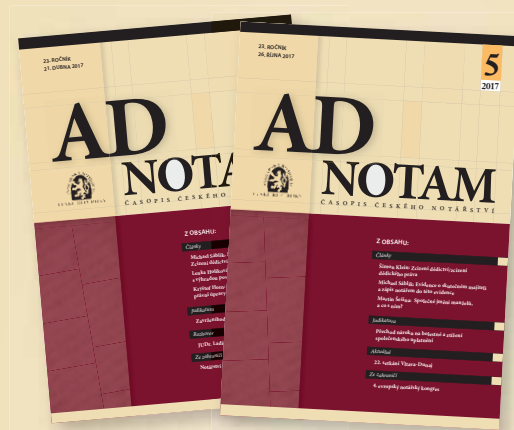
dlouhou řadu otázek nových. Zásadním nedostatkem návrhu je absence zpřísnění formálních požadavků na takovou darovací smlouvu, a to za současného zvýšení atraktivity předmětného institutu. Toto zatraktivnění plyne především z toho, že jednoznačným důsledkem takové úpravy by bylo výrazné popření ochrany nepominutelných dědiců. Jak již bylo předznamenáno výše, proti koncepční změně ochrany nepominutelných dědiců nic nemám. Nemyslím si však, že by k ní mělo dojít takto paušálně a navíc skrze institut závazkového práva, na nějž nejsou kladeny zvýšené formální požadavky.

Jako nejproblematičtější se mi jeví závěr první věty navrhovaného znění. Pakliže totiž předmět darování pro případ smrti nebude považován za součást pozůstalosti, bude jedinou větou v zákoně významně ohrožena celá úprava dědickeho práva, jakož i koncepce nabývání vlastnického práva. Jak by se měl zachovat soudní komisař, jemuž bude předložena listina označená jako darování pro případ smrti, jejímž předmětem bude darování veškerého majetku zůstavitele? Budou se všechna taková pozůstalostní řízení zastavovat? Co když po letech vyjde najevo, že taková listina byla padělaná? Bude se pak celý majetek projednávat dodatečně? A co když mezitím bude veškerý majetek původně patřící zůstaviteli zcizen takto neplatně obdarovanou osobou? Jak bude na základě takové smlouvy proveden vklad do katastru nemovitostí, když nebudou existovat právní nástupci zůstavitele, kteří by mohli podepsat souhlasné prohlášení dle § 66 katastrální vyhlášky? Sečteno, podtrženo – tento návrh vede k významnému ohrožení veřejného pořádku, a jeho schválení v tomto znění by tedy rozhodně nebylo žádoucí.

Opuštění rozlišování darování pro případ smrti na pravé a nepravé na první pohled tak problematické není. Je ovšem zapotřebí si uvědomit, že vzdání se práva dar odvolat má svůj smysl, a sice jako varování dárce před závažností takové dispozice. Toto varování lze považovat za jakousi malou náplast na obrovské rány, kterou je stížen český právní řád současnou úpravou formálních požadavků na darování pro případ smrti.

Další dvě nově doplněné věty lze označit za *superfluum*. Dědici (a to ani dědici nepominutelní) totiž s velkou pravděpodobností nemají právo odvolat dar ani *de lege lata*. Doplnění této věty by snad mohlo být vyloženo jedině tak, že dárce dědicové nemohou dar odvolat ani z důvodu nevděku dle druhé věty § 2075 odst. 1 o. z. Takový výklad je však nesmyslný.

Všem, kteří si při čtení tohoto příspěvku připadají, jako by sledovali kolotoč, se omlouvám. Uznávám, že se takřka s periodickou přesností točím okolo téhož leitmotivu. A až vnímám, že pro většinu odběratelů tohoto periodika je tato idea samozřejmá, považuji ji za natolik důležitou, že ji naposledy zdůrazním. Veškeré úvahy o změně úpravy darování pro případ smrti (pomineme-li její derogaci) musí začínat změnou požadavků na formální náležitosti takového darování. ■

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Ad Notam,
věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky

Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu prispevky.adnotam@nkr.cz, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky

Odstavce textu oddělujte pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzivou, nikoliv tučnou kurzivou, nikoliv proložene, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nekládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- informaci o Vašem profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

Citlivé osobní údaje, které jsou nezbytné pro vyplacení autorského honoráře, jako jsou korespondenční adresa, rodné číslo, bankovní spojení, zasílejte, prosím, výhradně šifrovaně. V souladu s ochranou osobních údajů budou tyto údaje zpracovány pouze pro účely vyplacení autorských honorářů, a to jedním odpovědným pracovníkem. (Jednoduchý formulář pro autory naleznete na <https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/instrukce-pro-autory>).

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

K subjektům dědické smlouvy a zejména jejich pluralitě

JUDr. Filip Plašil

ÚVOD

Počet doposud uzavřených dědických smluv dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“), zůstává stále dosti nízký a dědickou smlouvu, kterou by uzavíralo více smluvních stran než dvě, lze považovat za vzácnost. Mezi notáři někdy panuje obava, že zákon uzavření takových smluv neumožňuje; lze se setkat i s názorem, že vzájemně za dědice se v dědické smlouvě mohou povolat pou-

ze manželé. Uvedené obavy je však třeba překonat, neboť takové restrikce u dědické smlouvy nejsou zákonem výslovně stanoveny, nelze k nim dospět ani jazykovým, systematickým či historickým výkladem, nemohou snad odpovídat ani smyslu a účelu zákona a také ve státech s obdobnou právní úpravou dovodila doktrína široké možnosti plurality stran dědické smlouvy a vzájemné povolávání se za dědice, jak bude dále demonstrováno.

STRANY A JINÉ SUBJEKTY DĚDICKÉ SMLOUVY

Výchozím faktem je, že OZ oproti prvotnímu záměru¹ neomezuje subjektivní rozsah dědické smlouvy pouze na manžele, resp. snoubence, jak stanovil a stanoví rakouský ABGB² v § 602 a 1249. Zákonodárce se v této otázce nakonec nechal inspirovat švýcarskou úpravou čl. 494 odst. 1 ZGB,³ jak lze dedukovat z důvodové zprávy,⁴ a umožnil uzavírat dědické smlouvy jakýmkoli osobám, které alespoň v pozici zůstavitelů naplňují požadavky uvedené v § 1584 a § 1585 odst. 2 OZ, zakotvil i možnost povolat dědickou smlouvou za smluvního dědice nebo odkazovníka třetí osobu, což rakouská právní úprava také neumožňuje.⁵

Je patrně namísto, spíše z pedagogických důvodů, rozlišovat mezi stranami a jinými subjekty dědické smlouvy, neboť obě skupiny osob nemusí mít ze zákona stejné právní postavení. Za stranu dědické smlouvy je nutné považovat osobu, která smlouvu vlastním právním jednáním uzavírá (tedy zůstavitel a tzv. druhá smluvní strana; zastoupení je při dědické smlouvě vyloučeno dle § 1584 odst. 2 OZ), kdežto subjektem dědické smlouvy mohou být i jiné osoby, kterým dědická smlouva zakládá práva. Subjekt dědické smlouvy je vhodné vnímat jako širší pojem oproti straně, a tudíž každý subjekt dědické smlouvy nemusí být zároveň její stranou – bude-li za smluvního dědice nebo odkazovníka povolána třetí osoba, bude mít postavení subjektu dědické smlouvy, ne však její strany.⁶ Praktický význam rozlišování spočívá v tom, že jiný subjekt dědické smlouvy nemusí splňovat náležitosti vyžadované zákonem pro její strany,⁷ podle § 25 OZ tak může být subjektem dědické smlouvy v postavení třetí osoby i *nasciturus*. Třetí osoba povolána za smluvního dědice či odkazovníka však musí být dědicky způsobilou v době zůstavitelovy smrti⁸ (srov. § 1481–1483, § 1594 odst. 1 OZ). Jiný subjekt ani není dědickou smlouvou nijak vázán a nevznikají mu přímá práva z dědické smlouvy. Ustanovení o smlouvách ve prospěch třetí osoby (§ 1767–1769 OZ) se nemohou použít, neboť ani smluvnímu dědici či odkazovníku, ani druhé smluvní straně za života zůstavitele nevzniká z dědické smlouvy žádné závazkové právo nebo pohledávka vůči zůstaviteli⁹ – dědickou smlouvou je toliko povoláván za dědice či odkazov-

1 § A469 odst. 1 návrhu paragrafového znění a důvodové zprávy z roku 2003. Dostupné online: internetový archiv portálu www.juristic.cz, <<https://web.archive.org/web/20030906032149/http://obcanskepravo.juristic.cz/85171/clanek>> [cit. 10. 11. 2019].

2 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, JGS Nr. 946/1811, ve znění pozdějších předpisů.

3 Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. 12. 1907, SR 210, ve znění pozdějších předpisů.

4 Těž Bednář, V. Dědická smlouva a některé problémy při jejím uzavírání, zejména pak problematika výkladu § 1585 odst. 1 o. z. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 11, s. 17. Stejně benevolentní je také úprava německá (§ 1941 BGB).

5 Rakouská literatura povolání třetí osoby za dědice v dědické smlouvě většinou odmítá, eventuálně je vnímá jako jednostranné a odvolatelné pořízení pro případ smrti obsažené v jedné listině s dědickou smlouvou – srov. Bydlinští, M. in Rummel, P. (ed.) *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ in zwei Bänden*. 2. díl, 1. část. 3. vydání. Wien: Manz, 2002, s. 105, 106–107; Fucík, R. in Kletecká, A., Schauer, M. *ABGB-ON. Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch*. Wien: Manz, 2010, s. 3038; Jesser-Huß, H. in Schwimann, M., Kodek, G. (eds.) *ABGB. Praxiskommentar. Band 5. §§ 1090–1292 ABGB, GesBR-RG, KSchG, HernFinG, TNG*. 4. vydání. Wien: LexisNexis, 2014, s. 985.

6 Stranu a subjekt u dědické smlouvy naopak ztotožňuje Dvořák, J. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. (eds.) *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV (§ 1475 až 1720)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 209.

7 U zůstavitele § 1584, § 1585 odst. 2 OZ – plná svéprávnost s konkrétně stanovenými výjimkami a zletilost, u druhé smluvní strany patrně jen běžné náležitosti subjektu činícího právní jednání; druhou smluvní stranou pravděpodobně může být i osoba právnická – srov. Plašil, F. Může být stranou dědické smlouvy právnická osoba? *Ad Notam*, 2015, č. 4, s. 3–7.

8 Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3. Praha: V. Linhart, 1935, s. 557.

9 Týž závěr Dvořák, J. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV (§ 1475 až 1720)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 240; v Německu přineslo tento závěr výslovně dodnes často citované usnesení Spolkového soudu ze dne 19. 1. 1954, sp. zn. V ZB 28/53 (ve sbírce BGHZ 12, s. 115, 119). Opačně Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. *Dědické právo. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2019, s. 90 a 94.

níka (§ 1582 odst. 1 OZ), nic více ani méně.¹⁰ Souhlas třetí osoby z toho důvodu není potřebný ani ke zrušení dědické smlouvy dohodou smluvních stran.¹¹ Z uvedených důvodů je též třeba odmítnout hypotézu, dle které by užitím § 1768 OZ nabyla práva smluvního dědice druhá smluvní strana, pokud by třetí osoba povolána dědickou smlouvou dědictví odmítla – taková interpretace odporuje vůli zůstavitele vyjádřené v dědické smlouvě.¹²

(NE)OMEZENÝ SUBJEKTIVNÍ ROZSAH DĚDICKÉ SMLOUVY

Zákon pojednává o stranách a jiných subjektech dědické smlouvy stručně. Explicitně zmiňuje v § 1582 OZ na jedné straně smlouvy zůstavitele, na opačné pak v roli smluvního dědice nebo odkazovníka druhou smluvní stranu a třetí osobu, v § 1583 pak vztahuje ustanovení o smluvním dědici i na smluvního odkazovníka, načež v § 1584 odst. 1 a § 1585 odst. 2 reguluje už pouze způsobilost zůstavitele a další specifikace stran dědické smlouvy je obsažena až v rámci zvláštních ustanovení o dědické smlouvě uzavřené mezi manželi v § 1592 (manželé a snoubenci).

Při striktní jazykové či systematické interpretaci ustanovení dochází i k dosti restriktivnímu výkladu dědické smlouvy co do možnosti povolání za dědice nebo odkazovníka třetí osobu nebo povolání se za dědice vzájemně a co do počtu smluvních stran. Pokusme se blíže soustředit na slabiny takového striktního výkladu.

Zákon v oddílu regulujícím dědickou smlouvu užívá u subjektů jednotné číslo, což ovšem činí stejně i v základních ustanoveních u jednotlivých smluvních typů závazkového práva, kde není o možnosti plurality stran pochyb. Plurál se objevuje pouze ve zvláštních ustanoveních o dědické smlouvě uzavřené manželi nebo snoubenci, to však v souladu s podstatou věci a nemožností existence pouze jednoho manžela či snoubence. Ze skutečnosti, že § 1582 a 1592 obsahují označení „druhá smluvní strana“, nelze jednoduše dovozovat, že zákon umožňuje pouze dvoustrannou dědickou smlouvu, neboť termín druhá smluvní strana je zde nepochybně použit kvůli vymezení rolí jednotlivých stran dědické smlouvy a odlišení druhé smluvní strany od třetí osoby, která není stranou dědické smlouvy. Jazykový výklad je zde tedy pochybný.¹³

Hluběji lze problematiku postihnout systematickým výkladem. Zmatek může vnést otázka, jaký je důsledek vzájemného vztahu § 1592 a 1593 o dědické smlouvě uzavřené mezi manželi k ostatním ustanovením o dědické smlouvě, zejména k základnímu ustanovení § 1582. Ustanovení § 1592 a 1593 mají už dle nadpisu v zákoně charakter zvláštních ustanovení, k nimž by tedy ostatní ustanovení měla být subsidiární. Rozdíly § 1592 od obecného § 1582 lze spatřovat v tom, že § 1592 výslovně uvádí možnost vzájemného povolání za dědice, o kterém § 1582 mlčí (avšak zároveň je

ani nevylučuje), a § 1592 naopak nestanoví nic o možnosti povolání za dědice nebo odkazovníka třetí osobu, což § 1582 výslovně umožňuje.

Nyní k jednotlivým otázkám, které vyvstávají v praxi:

1) VZÁJEMNÉ USTANOVENÍ ZA DĚDICE

Důvodová zpráva k § 1592 OZ obsahuje poněkud matoucí text, který svádí k závěru, jako by se považovala možnost vzájemného povolání za dědice za výjimku nalézající uplatnění pouze v dědických smlouvách mezi manželi. Tomu nelze přisvědčit (ostatně důvodová zpráva u § 1582 OZ naopak uvádí, že strany se též mohou za dědice ustanovit navzájem, a v tomto duchu je nutné vykládat i její znění u § 1592, kde spíše pouze zdůrazňuje, že vzájemné povolání dědiců je charakteristické pro dědickou smlouvu mezi manželi, avšak ne výlučně). Skutečnost, že zvláštní ustanovení povoluje možnost, o které nestanoví obecné ustanovení nic, neznamená, že by taková možnost byla dle obecného ustanovení zakázána, a naopak.¹⁴ Z pouhé zmínky o vzájemném ustanovení za dědice v § 1592 nelze dovodit, že by se jiné smluvní strany než manželé nemohly povolání za dědice vzájemně, a to jednoduše z důvodu, že jim to zákon výslovně nezakazuje. Nelze ani analogicky apli-

JUDr. Filip Plašil

- člen redakční rady Ad Notam
- notář v Pardubicích

10 Týž závěr zastává obecně rakouská, německá i švýcarská literatura. Ve Švýcarsku např. Beck, A. *Grundriss des schweizerischen Erbrechts*. Bern: Stämpfli & Cie, 1970, s. 53, Hrubesch-Millauer, S. *Der Erbvertrag: Bindung und Sicherung des (letzten) Willens des Erblassers*. Bern: DIKE, 2008, s. 212, nebo Weimar, P. *Berner Kommentar. Kommentar zum schweizerischen Privatrecht. Band III. Das Erbrecht. Art. 457–516 ZGB*. Bern: Stämpfli, 2009, s. 468 aj., v Německu usnesení Spolkového soudu ze dne 19. 1. 1954, sp. zn. V ZB 28/53 (ve sbírce BGHZ 12, s. 115, 119), Damrau, J. (ed.) *Praxiskommentar Erbrecht*. 1. vydání. Bonn: Zerb Verlag, 2004, s. 87, aktuálně např. Schirmer, F. L. *Die Selbstbindung des Erblassers im deutschen und französischen Rechts*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2019, aj. Z moderní rakouské literatury např. Gschnitzer, F., Faistenberger, Ch. *Österreichisches Erbrecht*. 2. vydání. Springer Verlag, 1984, s. 47, nebo Bydliški, M. in Rummel, P. (ed.), op. cit. sub 5, s. 106 aj. Z předválečné československé a rakouské literatury Svoboda, E. *Dědické právo*. 2. vydání. Praha: Vesmír, 1926, s. 58; Rouček, F., Sedláček, J., op. cit. sub 8, s. 564; Krčmář, J. *Právo občanské. V. Právo dědické*. 3. vydání. Praha: Všeherd, 1937, s. 53–54.

11 Týž názor je zastáván ve Švýcarsku – srov. Escher, A. (ed.) *Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch. III. Band. Erbrecht*. Zürich: Schulthess, 1959, s. 344; Beck, A., op. cit. sub 10, s. 56.

12 Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 284, Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 9, s. 94; správně Talandová, I., Talanda, A. *Dědická smlouva. Právo a rodina*, 2018, č. 6, s. 19.

13 Srov. např. i znění základních ustanovení o dědické smlouvě v čl. 494 odst. 1 švýcarského ZGB nebo § 1941 německého BGB, kde se také výslovně nezmiňuje možnost vícestranné dědické smlouvy, avšak právní teorie i praxe to bez dalšího připouští (viz dále).

14 To lze dovodit i s pomocí § 1 odst. 2 OZ a nakonec i čl. 2 odst. 3 Listiny.

kovat zákaz uzavírání vzájemných závětí (§ 1496 OZ) s argumentací, že pořízení pro případ smrti je výlučným osobním právem zůstavitele¹⁵ – v případě dědické smlouvy, která je ze své podstaty nejméně dvoustranným právním jednáním, lze takovou argumentaci uplatnit těžko. Účelem zákazu pořídit pro případ smrti společně s jinou osobou bude nejspíše zajistit možnost zůstavitele pořídit pro případ smrti odvolatelným způsobem, aniž by mohla být dovozována vázanost s pořízením jiné osoby, a v důsledku toho i nemožnost jednostranného odvolání závěti nebo zneplatnění závětí obou osob z vůle pouze jednoho ze zůstavitelů. Kdyby zákonodárce zamýšlel použít restriktivní § 1496 i na dědickou smlouvu, nezařadil by jej systematicky do oddílu o závěti, ale k obecnějším ustanovením o pořízeních pro případ smrti, nebo by takový zákaz stanovil u dědické smlouvy výslovně (argumentace *a silentio legis* u dědické smlouvy v případě zakazujícího ustanovení). Navíc není asi důvodu, proč by se vzájemné povolání za dědice jiných smluvních stran než manželů, snoubenců nebo registrovaných partnerů (srov. § 3020 OZ) v dědické smlouvě negativně dotýkalo jejich osobních práv, když posledně uvedené skupiny subjektů se dle § 1592 OZ evidentně nedotýká. I s ohledem na pravidlo *in favorem negotii* v § 574 OZ lze dospět k závěru, že vzájemně se povolání za dědice nebo odkazovníky v dědické smlouvě mohou i jiné osoby než manželé, snoubenci nebo registrovaní partneři a že taková dědická smlouva nebude neplatná, když zákon takové právní jednání výslovně nezakazuje a ani smysl a účel zákona zřejmě k neplatnosti takového právního jednání nesměřuje. Téhož názoru je Bílek, který nenalézá pro opačný závěr oporu v zákoně, také Svoboda a Klička, kteří též argumentují § 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), Klein a nejspíše i Šešina, Muzikář a Dobiáš.¹⁶ Lze tak konstatovat praktickou jednotu v názorech právní teorie, která matoucí text důvodové zprávy překonává.

15 Týž názor Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 12, s. 285.

16 Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 12, s. 307, Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 90, Klein, Š. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1546, a Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 9, s. 93.

17 Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 9, s. 108.

18 Dvořák, J. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 9, s. 255.

19 Taktéž se nedaří ani Bílkovi, viz Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 12, s. 306–307.

20 Tamtéž; Klein, Š. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 16, s. 1557.

21 Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. 8. 1896, RGBI. 21, S. 195, Nr. 2321, ve znění pozdějších předpisů.

22 Srov. Muzikář, M., Klein, Š. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V., op. cit. sub 16, s. 1476 a 1546, nebo Klein, Š. Quo vadis, dědická smlouvo? *Ad Notam*, 2017, č. 3, s. 15.

23 Rozsudek Spolkového soudu ze dne 30. 10. 1969, uveřejněný ve sbírce pod zn. BGE 95 II 519.

24 Srov. např. Klein, Š., op. cit. sub 22, s. 16 a 17, Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 12, s. 285, nebo Svoboda, J., Klička, O., op. cit. sub 16, s. 85.

2) POVOLÁNÍ TŘETÍ OSOBY ZA DĚDICE VE SPOLEČNÉ DĚDICKÉ SMLouvĚ MANŽELŮ NEBO SNOUBENCŮ

Za užití téže argumentace lze podobný závěr nicméně učinit i ohledně absence možnosti manželů nebo snoubenců povolání za dědice nebo odkazovníka třetí osobu v § 1592. Zde však už taková jednota v právní teorii nevládne. Z toho, že v textu zvláštního ustanovení není o povolání třetí osoby za dědice stanoveno nic, nelze dovozovat, že by přesto manželé ve své dědické smlouvě nemohli povolání za dědice třetí osobu na podkladě obecného ustanovení § 1582, jak uvádějí Šešina, Muzikář a Dobiáš.¹⁷ I Dvořák se obává, že zákon neumožňuje, aby manželé v dědické smlouvě povolali za dědice třetí osobu, byť jen v pozici náhradního dědice, resp. že zákon „omezuje účinky dědické smlouvy mezi manželi jen na ně, na rozdíl od § 1582...“, a dodává, že takové nevhodné omezení by bylo možné překlenout jenom širším výkladem sledujícím naplnění účelu zákona a lépe vyhovujícím životním potřebám manželů za použití analogické aplikace § 1582 OZ.¹⁸ K tomu lze podotknout, že především by se jednalo o bezdůvodnou (nedaří se mi nalézt smysl a účel zákona k tomuto výkladu směřující¹⁹) diskriminaci manželů nebo registrovaných partnerů oproti osobám nesezdaným, a řešením pro manžele by zde byl eventuálně rozvod manželství – domnívám se, že taková interpretace by byla v rozporu nejen s dobrými mravy, ale i s ústavním pořádkem (§ 2 odst. 1, 3 OZ, čl. 2 odst. 3 a čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 1 Listiny). Týž názor o možnosti povolání za dědice třetí osobu i v dědické smlouvě uzavřené manželi zastávají také Bílek a Klein²⁰ a lze konstatovat, že přijetí tohoto závěru vyžaduje i aktuální česká praxe. Lze pozorovat, že značný zájem je zejména o uzavření dědické smlouvy obdobné tzv. berlínskému testamentu dle německého práva (§ 2269, u dědické smlouvy ve spojení s § 2280 BGB²¹) – manželé, kteří mají děti z předchozích vztahů, se vzájemně povolávají za dědice s tím, že po smrti obou budou dědici rovným dílem všechny jejich děti.²² Ve Švýcarsku byla přípustnost takové dědické smlouvy potvrzena judikaturou.²³

Z uvedeného výkladu evidentně plyne, že ze systematicky zvláštních ustanovení § 1592 a 1593 nelze dovozovat dalekosáhlé závěry pro dědickou smlouvu obecně.

3) PLURALITA STRAN A JINÝCH SUBJEKTŮ DĚDICKÉ SMLOUVY

Od výše řešených otázek je třeba se přesunout k dalším, a sice pluralitě stran a jiných subjektů dědické smlouvy v jedné právní pozici – tzn. více zůstavitelů či více druhých smluvních stran a více třetích osob povolání za dědice nebo odkazovníky. Proti možnosti plurality subjektů ve stejném právním postavení v dědické smlouvě snad mohou stát praktické a technické obtíže spojené se zápisem takových dědických smluv do Evidence právních jednání pro případ smrti, vedené Notářskou komorou ČR podle § 35b zákona č. 358/1992 Sb., notářského řádu, a zjišťování jejich stavu a obsahu v řízení o pozůstalosti.²⁴ V zákoně však přímý zákaz plurality subjektů stanoven není, nedaří se dopátrat ani jasného úmyslu zákonodárce, který by k takovému zákazu

směřoval, a sotva lze učinit závěr, že by pluralita subjektů dědické smlouvy narážela na dobré mravy nebo byla krutá či bezohledná (§ 2 odst. 2, 3 OZ). Pluralitu stran dědické smlouvy předpokládá i čl. 3 odst. 1 písm. b) evropského nařízení o dědictví, podle kterého se dědickou smlouvou vytváří, mění nebo ruší práva k budoucí pozůstalosti nebo k budoucím pozůstalostem jedné či více osob, které jsou smluvními stranami. S ohledem na zásadu *in favorem negotii* (§ 574 OZ) se tak nabízí jednoduchá otázka, co vlastně pluralitě stran dědické smlouvy brání.²⁵

A) PLURALITA TŘETÍCH OSOB POVOLANÝCH ZA DĚDICE NEBO ODKAZOVNÍKY

Pozastavme se nejprve nad pluralitou smluvních dědiců či odkazovníků jako třetích osob. Že by § 1582 zakazoval povolat za dědice víc třetích osob než jednu, nelze ze zákona rozumně dovodit – proč by např. nemohl zůstavitel uzavřít s jedním ze svých dvou dětí dědickou smlouvu, kterou povolá za dědice svého domu obě děti, každé k jedné polovině, resp. proč by jej zákon nutil uzavírat dvě dědické smlouvy, kterými by povolal separátně každé své dítě za dědice poloviny domu? Takový závěr se neuplatňuje ani u závěti a není patrný důvod, proč by se u dědické smlouvy uplatnit měl, i s ohledem na větší akcentaci pořizovací svobody zůstavitele občanským zákoníkem.

B) PLURALITA DRUHÝCH SMLUVNÍCH STRAN

Pokud přijmeme závěr, že dědickou smlouvou je možné povolat za smluvní dědice víc třetích osob, pak ovšem nejspíš dospějeme v návaznosti na to i k dalšímu závěru, že není ani důvod, proč by tito smluvní dědicové nemohli vystupovat rovnou v roli druhých smluvních stran. Budou-li totiž např. otec se dvěma dětmi chtít uzavřít shora uvedenou dědickou smlouvu, kterou otec povolá v jedné listině každé z dětí za smluvního dědice poloviny domu, a zákon by jim v tom měl bránit, dosáhnou stejného výsledku i uzavřením dvou dědických smluv s každým dítětem samostatně, eventuálně je možné toho docílit i uzavřením dědické smlouvy s jedním z dětí, kterou bude povoláno za dědice druhé dítě jako třetí osoba (nemá-li např. samo způsobilost pořídit dědickou smlouvu jako smluvní strana), a opačně pak podobnou dědickou smlouvu s druhým z dětí. Dovožovat zákaz plurality druhých smluvních stran v jedné dědické smlouvě se tak jeví jako zbytečný. Názor o možné pluralitě smluvních dědiců jako druhých smluvních stran zastávají i Svoboda a Klička nebo Šešina, Muzikář a Dobiáš.²⁶

C) PLURALITA ZŮSTAVITELŮ

Podobně nelze dovodit ani neplatnost dědické smlouvy uzavřené více zůstaviteli, např. manželi povolávajícími za jediného dědice své dítě. Zákon to výslovně nezakazuje a § 1496 o zákazu společné závěti se na dědickou smlouvu, s ohledem na její nejméně dvoustranný charakter, analogicky aplikovat nemůže (viz výše).²⁷ Těžko se hledá i účel, který by měl zákaz vícestranných dědických smluv naplňovat – ochranu zůstavitele ani druhé smluvní strany zde spatřovat nejspí-

še nemůžeme, protože právní postavení stran vícestranné dědické smlouvy by se mohlo zhoršit oproti dvoustranným dědickým smlouvám snad jen ztížením možnosti dědickou smlouvu zrušit dohodou nebo pořízením závěti, protože by musela být zrušena se souhlasem všech smluvních stran – tato skutečnost však bude pravidelným důvodem, proč vůbec zájemci o uzavření vícestranné dědické smlouvy uvažují, a omezenou možnost zrušení vícestranné dědické smlouvy budou pravděpodobně očekávat a požadovat.

Švýcarská literatura vnímá vícestrannou dědickou smlouvu se dvěma a více zůstaviteli někdy jako víc dědických smluv obsažených v jedné listině, jindy jako jednotné právní jednání, obsahující pouze víc pořízeních pro případ smrti, a zamýšlí se nad jejich vzájemnou vázaností. Dle Breitschmida a v podstatě i dle Hrubesch-Millauerové lze u dědických smluv pořízených více zůstaviteli v jedné listině dovodit s pomocí domněnky jejich korespektivitu, tedy že všechny dědické smlouvy vycházejí z téhož skutkového základu, jejich strany jsou dědickými smlouvami vázány navzájem a není možné jednostranné zrušení některé z dědických smluv obsažených v jedné listině ani po smrti jednoho ze zůstavitelů. Strany se však mohou dohodnout i jinak. Vícestranná dědická smlouva pořízená několika zůstaviteli je proto někdy považována za synallagmatickou smlouvu v širším smyslu. Platnost dědických smluv obsažených v jedné listině je však nutné posuzovat samostatně.²⁸ V českém právním prostředí se zatím nejbližší švýcarskému náhledu dostali jednak Bílek, který považuje za platnou dědickou smlouvu, kterou se dvě osoby povolají vzájemně za dědice, a vnímá ji jako dvě dědické smlouvy obsažené v jedné listině, a jednak Svoboda a Klička, kteří považují za platnou i vícestrannou dědickou smlouvu s několika zůstaviteli, přestože její uzavření rozhodně nedoporučují z praktických důvodů.²⁹ Podobné závěry o korespektivitě dědické smlouvy více zůstavitelů jako ve Švýcarsku bude nejspíše možné obvykle učinit i v poměrech OZ, neboť lze očekávat, že pravidelně bude více zůstavitelů uzavírat dědickou smlouvu v jedné listině právě kvůli vzájemné vázanosti a nemožnosti zrušit povolání za dědice jenom některými ze smluvních stran. Případy, kdy bude možné předpokládat, že by k uzavření takové vícestranné dědické smlouvy několika zůstaviteli došlo i nezávisle na vzájemné vázanosti jednotlivých ujednání, budou v praxi jistě výjimkou

25 O vícestranné dědické smlouvě se zmiňuje např. i Chalupa, I., Reiterman, D., Muzikář, M. *Dědické právo. Základy soukromého práva IX*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 114.

26 Svoboda, J., Klička, O., op. cit. sub 16, s. 85, Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 9, s. 93 a 96.

27 Opačný názor zastávají Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 9, s. 108; je však s podivem, že přesto pravděpodobně připouštějí vzájemné povolání za smluvní dědice i jiných osob než manželů, aniž zde § 1496 uvádějí – srov. s. 93.

28 Breitschmid, P. in Honsell, H., Vogt, P., Geiser, P. (eds.) *Zivilgesetzbuch. II., Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchIT ZGB*. 4. vydání. Basel: Helbing und Lichtenhahn, 2010, s. 228, 224; Hrubesch-Millauer, S., op. cit. sub 10, s. 90.

29 Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 12, s. 285, Svoboda, J., Klička, O., op. cit. sub 16, s. 85.

– v takových vzácných případech nebude možné dovodit vzájemnou vázanost dědických smluv obsažených v jedné listině a i některý ze zůstavitelů patrně bude moci dohodou s druhou smluvní stranou „svou“ dědickou smlouvu zrušit. K tomu lze doplnit, že obdobné závěry mohou platit i pro případ částečné neplatnosti dědické smlouvy, pokud lze dovodit takovou vůli stran – bude-li část dědické smlouvy s pluralitou subjektů neplatná, avšak oddělitelná od ostatního obsahu, nezpůsobí to dle § 576 OZ neplatnost celé dědické smlouvy, pokud bude možné předpokládat, že by k uzavření takové dědické smlouvy došlo i bez neplatné části, rozpoznala-li by strana neplatnost včas, a zároveň nelze-li dovodit vůli stran ke vzájemné vázanosti jednotlivých pořízení obsažených v jedné listině. Ukáže-li se tedy jako neplatné povolání smluvního dědice jedním ze zůstavitelů (např. kvůli jeho omezené svéprávnosti), znamená to pravidelně neplatnost dědické smlouvy jako celku, avšak povolání smluvního dědice druhým zůstavitelem může být za určitých podmínek zachováno, stejně tak jako neplatné povolání jednoho ze smluvních dědiců nemusí vždy nevyhnutelně vyvolat neplatnost i ohledně povolání jiných dědiců či smluvních odkazovníků.

4) NÁHRADNICTVÍ A SVĚŘENSKÉ NÁSTUPNICTVÍ V DĚDICKÉ SMLouvĚ

Ačkoli náhradnictví a svěřenské nástupnictví je systematicky poněkud nepochopitelně zařazeno do oddílu o závěti (§ 1507–1524 OZ),³⁰ samotný zákon nebrání analogické aplikaci těchto ustanovení i na dědickou smlouvu; možnost sjednání náhradníků nebo svěřenských nástupců v dědické smlouvě podporují i její závazkové prvky (smluvní autonomie stran) a zároveň to není ani v rozporu s jejím dědickoprávním charakterem. V aktuální české literatuře připouštějí možnost sjednání nástupnictví dědiců a svěřenských nástupců v dědické smlouvě Klein, Šešina, Muzikář a Dobiáš;³¹ Bílek výslovně uvádí náhradnictví (byť takové ujednání považuje za smlouvu ve prospěch třetího).³² Není správný Dvořákův názor, že svěřenské náhradnictví v dědické smlouvě představuje pouze testamentární, tedy jednostranně odvolatelné pořízení³³ – Dvořák zde odkazuje na Mayra, který však – přirozeně – vychází z rakouského modelu dědické smlouvy uzavíratelné jen mezi manželi a z většinového přesvědčení rakouské právní teorie, že třetí osobu lze v dědické smlouvě povolovat pouze jednostranně odvolatelným způsobem, ať už jde o povolání přímé, nebo povolání za náhradníka či svěřenského nástupce.³⁴

VÝKLAD HISTORICKÝ A KOMPARATIVNÍ

K pochopení úpravy dědické smlouvy jako celku v novém občanském zákoníku je vhodné zpětně ohlédnouti za vývojem návrhu paragrafového znění. Původní návrh z roku 2003 vycházel v podstatě komplexně z rakouského vzoru (je možné celkem pohodlně rozklíčovat, která současná ustanovení odpovídají kterým paragrafům ABGB, potažmo návrhu občanského zákoníku z roku 1937). Právě tehdejší § A469, odpovídající dnešnímu § 1592, byl téměř doslovně převzat z § 441 vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937 (odst. 1 též v podstatné míře odpovídá § 1249 ABGB) a tvořil první a základní ustanovení o dědické smlouvě, neboť možnost uzavřít dědickou smlouvu se předpokládala výlučně pro manžele nebo snoubence pod podmínkou uzavření manželství. Z uvedeného důvodu logicky neobsahovalo ustanovení ani výslovnou zmínku o možnosti povolovat za smluvního dědice nebo odkazovníka i třetí osobu. Teprve roku 2005 převážila liberálnější švýcarská koncepce dědické smlouvy (zejména čl. 494 ZGB)³⁵ a její subjektivní rozsah byl rozšířen též na osoby nesezdané, s možností povolovat za smluvní dědice nebo odkazovníky i třetí osoby. Nedůslednost provedení této koncepce však zapříčinila mj. to, že § A469 byl bez zásadnějších změn v textu pouze odsunut jako zvláštní ustanovení o dědických smlouvách uzavíraných mezi manželi, kde zůstal vězet v podobě dnešního § 1592 OZ jako nepotřebné a matoucí rakouské reziduum, jehož obsah je možné bez obtíží dovodit výkladem z jiných ustanovení.³⁶ Původní rakouský obsah zůstal i některým dalším ustanovením.³⁷ Tvrzení důvodové zprávy, že současná česká úprava přejímá obsah čl. 512 a násl. a čl. 534 a násl. ZGB, se tak blíží pravdě jen částečně. Přesto však s ohledem na vývoj kodifikačních prací a zjevný příklon zákonodárce ke švýcarské koncepci, vyjádřený výslovně i v důvodové zprávě, je třeba v případě interpretačního konfliktu mezi rakouským a švýcarským přístupem upřednostnit

- 30 Lépe řeší systematiku ABGB, který pořízení pro případ smrti zařazuje do dílu druhého hlavy deváté (včetně § 602, kterým alespoň zmiňuje dědickou smlouvu, přestože jinak je upravena až v rámci manželských smluv v § 1249–1254), zatímco náhradnictví a svěřenskému nástupnictví vyčleňuje samostatnou hlavu desátou. Podobně i vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937 zařadil náhradnictví a svěřenské nástupnictví do zvláštní hlavy sedmnácté až za ustanovení o jednotlivých druzích pořízení pro případ smrti. Není jasné, proč se zákonodárce při obecné převážné inspiraci vládním návrhem neřáčil i touto systematikou.
- 31 Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 9, s. 97, na příkladu uvádí Klein, Š. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 16, s. 1546. Náhradní dědice umožňuje ve svém vzoru dědické smlouvy Klein, Š., op. cit. sub 22, s. 16.
- 32 Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 12, s. 283.
- 33 Dvořák, J. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 9, s. 206.
- 34 Mayr, R. *Soustava občanského práva. Díl V. Právo dědické*. Barvič a Novotný: Brno, 1927, s. 68. Srov. též např. Eccher, B. *Bürgerliches Recht. Band VI: Erbrecht*. 4. vydání. Wien, New York: Springer Verlag, 2010, s. 91, nebo Welsler, R. *Bürgerliches Recht. Band II. Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht*. 13. vydání. Wien: Manz, 2007, s. 522.
- 35 Návrh zákoníku a důvodové zprávy z roku 2005, s. 516 a 517 – § 1335. Dostupné online: internetové stránky Nový občanský zákoník, <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/OZ_verze_2005.pdf> [cit. 14. 11. 2019]. Příklon ke švýcarské koncepci v průběhu rekodifikace potvrzuje výslovně i Bednář, V., op. cit. sub 4, s. 17.
- 36 V podobném duchu i Svoboda, J., Klička, O., op. cit. sub 16, s. 90, zastávají názor, že důvodem pro přijetí zvláštních ustanovení o dědické smlouvě uzavřené mezi manželi byl v podstatě jen § 1593; též Klein, Š. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 16, s. 1557, a podobně Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 12, s. 307.
- 37 § 1582 odst. 2, § 1585, s jistými výhradami § 1587, § 1590 věta první, § 1588 obsahem odpovídá i ZGB. O nekompatibilitě rakouského a švýcarského přístupu k dědické smlouvě v OZ též Klein, Š. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 16, s. 1546, nebo Klein, Š., op. cit. sub 22, s. 14.

švýcarský, neboť k tomu zjevně od roku 2005 směřovala vůle zákonodárce, byť legislativně poněkud nedotažená.

Švýcarská (čl. 494 odst. 1 ZGB)³⁸ a zároveň i německá (§ 1941 BGB)³⁹ právní úprava stanoví sice odlišnými slovy, ale obsahově totéž co § 1582 OZ. Ani ZGB a BGB výslovně neuvádějí, že by dědickou smlouvu mohlo uzavírat více zůstavitelů s více druhými smluvními stranami, ZGB ani neuvádí, že by se strany mohly povolat za dědice vzájemně (na rozdíl od BGB, který tuto variantu předvídá v § 2298), a přesto jsou takové závěry přijímány tamější doktrínou.

Ve Švýcarsku je široká možnost sjednávání dědických smluv co do jejich subjektů přijímána jednoznačně a dlouhodobě. Tuor už ve 20. letech připouští uzavření dědické smlouvy více než dvěma stranami a jako konkrétní příklady uvádí dědickou smlouvu uzavřenou mezi zůstavitelem a všemi osobami, které by jinak přicházely v úvahu jako dědicové ze zákonné posloupnosti, nebo dědickou smlouvu uzavřenou více zůstaviteli s jednou nebo více dalšími smluvními stranami (např. dědická smlouva uzavřená mezi třemi sourozenci, kteří se vzájemně ustanovují za smluvní dědice a pro případ předemřeni některého z nich ustanovují jediným smluvním dědicem celé pozůstalosti přeživšího sourozence).⁴⁰ Druey uvádí, že počet smluvních stran dědické smlouvy není omezen na dvě a že jejich právní postavení může být i kumulováno. Jako příklad uvádí dědickou smlouvu, kterou uzavírá otec v pozici zůstavitele se svou manželkou a dvěma dětmi v pozici druhých smluvních stran ve prospěch svého třetího nezletilého dítěte v pozici třetí osoby.⁴¹ Dle Breitschmida představuje dědická smlouva dvou- nebo vícestranné právní jednání, které uzavírá jeden nebo více zůstavitelů s jednou nebo více smluvními stranami, přičemž mohou povolat za dědice i jednu nebo více třetích osob. Pořizuje-li dědickou smlouvu více zůstavitelů, jedná se o několik samostatných dědických smluv obsažených v jedné listině, které se mohou i vzájemně podmiňovat, avšak jejich platnost je třeba přezkoumávat samostatně. Breitschmid pak dovozuje domněnku korespektivity vícestranných dědických smluv, jak bylo uvedeno výše, a vzájemnou vázanost stran, které nemožnou některou z dědických smluv obsažených v jedné listině jednostranně zrušit ani po smrti jednoho ze zůstavitelů.⁴² Švýcarská literatura i judikatura dlouhodobě připouštějí i náhradnictví a svěřenské nástupnictví v dědické smlouvě.⁴³

Také v Německu je přijímán názor, že dědickou smlouvu může uzavřít i více zůstavitelů s jednou „druhou smluvní stranou“ a obráceně; každá smluvní strana může být zároveň zůstavitelem i druhou smluvní stranou.⁴⁴ Ustanovení § 2298 BGB se přímo týká vzájemných dědických smluv a stanoví vyvratitelnou domněnku, že nicotnost nebo odstoupení od porčení jedné smluvní strany vyvolá zánik celé dědické smlouvy. V dědické smlouvě lze sjednat i svěřenské nástupnictví.⁴⁵

ZÁVĚR

Ačkoli se lze v současné české literatuře někdy setkat s restriktivními názory týkajícími se subjektivního rozsahu dědické smlouvy, je třeba tyto překonat a dospět k široké volnosti stran uzavírajících dědickou smlouvu co do plurality stran

i možnosti kombinace jejich právních pozic v dědické smlouvě, což bude jistě vítáno právní praxí. Zákon přes své dosti nedokonalé znění a nejasnou systematiku, která je matoucí zejména ve vztahu § 1592 k obecnému § 1582 OZ, ve skutečnosti neobsahuje výslovný zákaz mnohostranné dědické smlouvy a kumulace více zůstavitelů, druhých smluvních stran i třetích osob v jediné dědické smlouvě (či snad více dědických smlouvách obsažených v jedné listině), nezakazuje výslovně ani vzájemné povolání za dědice i jiným stranám než manželům, snoubencům a registrovaným partnerům, a těm naopak nebrání, aby dědickou smlouvou povolali za dědice i třetí osobu. Nebrání tomu ani smysl a účel zákona, resp. těžko se lze dobrat důvodů, proč by se měl subjektivní rozsah dědické smlouvy vykládat restriktivně, zejména když dědická smlouva má částečně závazkový charakter a je třeba výrazněji akcentovat i smluvní volnost stran. Opačný závěr směřující k neplatnosti shora uvedených dědických smluv by mohl narážet na ústavní pořádek a zásady občanského zákoníku.⁴⁶ Na tomto základě lze dospět analogicky i k možnosti sjednat v dědické smlouvě náhradnictví a svěřenské nástupnictví.

Velmi volný subjektivní rozsah dědické smlouvy je přijímán i ve státech s podobnou právní úpravou – ve Švýcarsku a Německu, přičemž právě švýcarská koncepce v české právní regulaci dědické smlouvy převažuje a byla zákonodárcem zamýšlena, i když pak nedůsledně promítnuta do textu zákona.

Je však nutné dodat, že více než dvoustranná dědická smlouva sice nebude neplatná, s dědickou smlouvou uzavřenou dvěma a více zůstaviteli však mohou nastat problémy praktického rázu – zejména s ohledem na možnost zápisu takové dědické smlouvy do Evidence právních jednání pro případ smrti vedené Notářskou komorou ČR podle § 35b zákona č. 358/1992 Sb., notářského řádu. ■

38 Der Erblasser kann sich durch Erbvertrag einem andern gegenüber verpflichten, ihm oder einem Dritten seine Erbschaft oder ein Vermächtnis zu hinterlassen.

39 (1) Der Erblasser kann durch Vertrag einen Erben einsetzen, Vermächtnisse und Auflagen anordnen sowie das anzuwendende Erbrecht wählen (Erbvertrag). (2) Als Erbe (Vertragserbe) oder als Vermächtnisnehmer kann sowohl der andere Vertragschließende als ein Dritter bedacht werden.

40 Tuor, P. *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch. Band III. Erbrecht*. Bern: Stämpfli & Cie, 1929, s. 277.

41 Druey, J. N. *Grundriss des Erbrechts*. 5. vydání. Bern: Stämpfli Verlag, 2002, s. 133.

42 Breitschmid, P. in Honsell, H., Vogt, P., Geiser, P. (eds.), op. cit. sub 28, s. 224 a 228.

43 Escher, A. (ed.), op. cit. sub 11, s. 301, Weimar, P., op. cit. sub 10, s. 452, rozsudek Spolkového soudu ze dne 30. 10. 1969, uveřejněný ve sbírce pod zn. BGE 95 II 519 – předmětem posuzování zde byla dědická smlouva obdobná berlínskému testamentu, kterou se vzájemně smluvními dědici povolali manželé a ustanovili náhradního dědice.

44 Weidlich, D. in Bassenge, P. (ed.) *Palandt. Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen*. 74. vydání. München: C. H. Beck, 2015, s. 2485.

45 K § 2100 BGB Litzenburger, W. in Bamberger, H. G., Roth, H. (eds.) *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3. §§ 1297–2385, EGBGB*. München: C. H. Beck, 2008, s. 1813.

46 Čl. 2 odst. 3 Listiny a § 2 odst. 1, ale také § 574 OZ.

VÁŽENÍ ČTENÁŘI, PŘÍSPĚVKY V RUBRICE „DISKUSE“ NEVYJADŘUJÍ NUTNĚ STANOVISKA A NÁZORY REDAKCE ČASOPISU AD NOTAM.

Nad rozhodnutím o nedovolání se neplatnosti závěti

JUDr. et Mgr. Ondřej Horák, Ph.D.

Nejvyšší soud řešil otázku, za jakých podmínek je nedovolání se neplatnosti závěti v souladu s mravním závazkem nebo ohledy slušnosti ve smyslu § 591 písm. d) OZ.

V č. 3/2019 Ad Notam byl R. Fialou představen rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2332/2018 (předseda senátu J. Doležilek). Na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu dne 9. 10. 2019 byla k rozsudku schválena tato právní věta:

„Vyvolalo-li právní jednání (opomenutí) dlužníka, jehož neúčinnosti se věřitel domáhá, následky až po 31. 12. 2013, posuzuje se otázka, zda a popřípadě za jakých podmínek jde o plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti, podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

Nedovolá-li se neopomenutelný dědic, který byl v rozporu s § 479 obč. zák. zůstavitelem v závěti opomenut, aniž by došlo k jeho vydědění, relativní neplatnosti závěti, jde o plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti ve smyslu § 591 písm. d) o. z., pouze tehdy, jestliže mravní závazek nebo ohledy slušnosti, jimž bylo tímto opomenutím vyhověno, převládá nad povinností dlužníka splnit svou právní povinnost (dluh) vůči věřiteli, jestliže je takové jednání (opomenutí) dlužníka přiměřené jeho majetkovým poměrům a nesnižuje podstatně hodnotu jeho majetku a jestliže lze za daných konkrétních okolností případu ospravedlnit skutečnost, že dlužník na úkor svého věřitele v důsledku svého opomenutí umožnil třetí osobě nabýt majetek, který by – nebýt tohoto opomenutí – nále-

žel dlužníkovi, a že proto právo věřitele zůstane zcela nebo zčásti neuspokojeno.”²

Notářská i akademická veřejnost sleduje s velkým zájmem každé rozhodnutí Nejvyššího soudu dotýkající se dědického práva. Nová úprava přináší řadu výkladových problémů, názory v odborné literatuře se různí, a proto s napětím očekáváme, ke které argumentaci se Nejvyšší soud přikloní. Občas se však objeví rozhodnutí, které překvapí téměř všechny (děkuji tímto kolegům za připomínky, které jsem mohl do úvahy zapracovat).

Rozsudek o nedovolání se neplatnosti závěti je důležitý minimálně ze dvou důvodů: 1) protnutím aplikace starého a nového soukromého práva, 2) připomenutím, jak důležité bylo přijetí nového občanského zákoníku (resp. dědického i odpůrcího práva).

O co šlo? Zůstavitelka v závěti pominula svého zadluženého syna a majetek odkázala jeho synovi, svému vnukovi. Syn se nedovolal relativní neplatnosti závěti a jeho věřitel se

1 Fiala, R. Nedovolání se neplatnosti závěti. *Ad Notam*, 2019, č. 3, s. 17–24. Rozhodnutí je dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/B61B8F2A6C30D1D3C12583B700573061?openDocument&Highlight=0 (citováno dne 30. 11. 2019).

2 Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvyššiosoudu~Pravni_vety_ rozhodnuti_schvalene_na_jednani_obcanskopravniho_a_obchodniho_kolegia_Nejvyššiosoudu_9_rijna_2019~ (citováno dne 30. 11. 2019).

domáhal neúčinnosti tohoto opomenutí. Tady asi většinu čtenářů napadne, čím už jen více by mohlo být vyhověno „mravnímu závazku“ a „ohledům slušnosti“ než respektovat poslední vůli své matky a současně tím nepoškodit zájmy vlastního dítěte?

Zatímco respekt k vůli zůstavitele je v tradičních právních řádech považován za první a nejsilnější pilíř dědického práva, pro zákoníky z minulé éry byla tato vůle pouze iniciační, okrajová až vysmívaná – z výsostně právní (pro některé právní kultury až posvátné roviny) se posunula spíše do roviny „mravní“. V tomto směru přinesl nový občanský zákoník zásadní, a jak je patrné i z úvah ve výše uvedeném rozhodnutí, také nutnou změnu.

Problém řešený ve sledovaném rozsudku si už evropská právní kultura vyjasnila před staletími. Takřka v každé české syntéze dědického práva se v návaznosti na Tilsche mluví nejen o pořizovací volnosti, ale také o principu zachování hodnot, nověji (a zřejmě srozumitelněji) o principu rodinné solidarity.³ Proč se zachovávají hodnoty? Je skutečně smyslem celoživotní námahy zůstavitele, aby jeho majetek byl použit na úhradu dluhů nepominutelného dědice? Proč bylo a stále je v občanském zákoníku jako vydědovací důvod zakotveno „vedení trvale nezřízeného života“? Co stojí v jeho pozadí? Je účelem dědického práva sloužit jako zajišťovací prostředek věřitelům nepominutelných dědiců? Mají věřitelé zadluženého potomka s nadějí očekávat úmrtí jeho rodičů (předků)?

Tradiční (evropské) právní řady přišly s jednoznačnou odpovědí, v níž se vzácně protíná jak autonomie vůle, tak rodinná solidarita. Tzv. vydědění v dobrém úmyslu (*exhereditatio bona mente facta*) zná mj. stará i nová rakouská úprava (*ABGB* § 773; ve znění *ErbRÄG* § 771), německý *BGB* (§ 2338), švýcarský *ZGB* (art. 480) a v neposlední řadě také náš občanský zákoník (§ 1647). V rámci mnoha výkladových nejasností nové úpravy je tato odpověď poměrně jednoznačná – smyslem dědického práva je zachování majetku pro potomky, a pokud by se ukázala nějaká generace jako problematická, může ji zůstavitel vynechat („přeskočit“). To se může stát nejen výslovně, ale i mlčky (§ 1651 odst. 2 OZ).

Naopak nutit zůstavitele, aby nepominutelného dědice do jisté míry formálně vydědoval nebo „moderně“ daroval pro případ smrti či zřizoval svěřenské fondy, nebo dokonce (dovedeno *ad absurdum*) se nepominutelný dědic musel dopustit činu zakládajícího vlastní dědickou nezpůsobilost, aby mohla být skutečně naplněna vůle zůstavitele (rodiče), by byl nedůstojný, ale naprosto reálný výsledek působení takové odpůřčí judikatury.

Ještě připomeňme, že nová úprava zná (kromě práva na povinný díl, který však má odlišné pojetí) ještě právo na krácení odkazu neboli tzv. falcidiánskou kvartu (§ 1598 OZ) a právo některých osob na zaopatření (§ 1665 a násl. OZ). Ta by měla být také odporovatelná?⁴

Výše uvedené rozhodnutí však můžeme číst také „novýma“ očima, jak nabádá § 3030 OZ – ve shodě s Listinou základních práv a svobod („dědění se zaručuje“ a „zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena“), základními zásadami soukromého práva („rodina požívá zvláštní zákonné ochrany“) a s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání (respekt k vůli zůstavitele).

V tomto duchu se naopak musíme ptát: existují nějaké situace, kdy **by zájmy věřitelů nepominutelných dědiců měly převážet nad vůli zůstavitele** a kdy **by nedovolání se povinného dílu skutečně nebylo v souladu s mravním závazkem nebo ohledy slušnosti ve smyslu odpůřčího práva?**

A právě v tomto směru může být sledovaný rozsudek inspirativní, protože tato odpověď bude kladná. Napadly nás tři

okruhy případů: 1) dluhy nepominutelného dědice byly způsobeny jednáním či opomenutím zůstavitele (např. tzv. dětské dluhy); 2) nepominutelný dědic značnou měrou přispěl k udržení či zvětšení zůstavitelova majetku (prací, např. nástavbou rodinného domu, peněžitou podporou či jiným než obvyklým darováním), a 3) pokud by zůstavitel či nepominutelný dědic vyvolali ve věřitelích dojem, že nepominutelný dědic bude dědit (obdoba institutu *culpa in testando*, který se však týká pouze vztahu zůstavitele a potenciálního dědice). Mělo by se však jednat spíše o výjimečné případy.

Konečně je ještě vhodné doplnit, že problematika poměrování respektu k vůli zůstavitele a ochrany věřitelů nepominutelných dědiců ve smyslu § 591 písm. d) OZ je širší než jen tzv. vydědění v dobrém úmyslu, které se vztahuje pouze na přímou linii (v daném případě babičku – syna – vnuka). Na vůli zůstavitele by se měl brát ohled i v situaci, že půjde o pořízení ve prospěch jiných rodinných příslušníků či třetích osob. A měl by být brán ohled také na vůli „projevenou v minulosti v širší rodině“ (odrážející se mj. ve vypořádání některých nepominutelných dědiců již za života darováním) a následně uzavřenou dědickou dohodou (odlišně rozsudek NS ze dne 26. 9. 2006, sp. zn. 30 Cdo 653/2006, ovšem dnes již antikvovaný, neboť stará úprava námi sledovanou výjimku neznala).⁵

Budeme s důvěrou sledovat, zda krajský soud svoje řešení obhájí – stojí za ním nejen autorita staronové úpravy, ale také stěžejní principy (nejen) dědického práva a generace civilistů, kteří je s respektem rozvíjeli. ■

JUDr. et Mgr. Ondřej Horák, Ph.D.

■ odborný asistent na katedře teorie práva a právních dějin Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

3 Nověji: Bubelová, K. Odkaz římského dědického práva pro moderní právní systémy. In *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2009. I. časť*. PF UKO: Bratislava, 2009, s. 319–332, zvl. s. 323–326.

4 Ke vztahu ochrany dědiců a nepominutelných dědiců z komparativní perspektivy srov. Černoch, R. Vztah falcidiánské kvarty a povinného dílu. In *Soudobé reflexe římského práva. Římské právo v moderních kodifikacích*. Beroun: E. Rozkotová, 2015, s. 129–137.

5 Blíže: Pulkrábek, Z. Komentář k § 590–591. In: Melzer, F., Těgl, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Sv. III. § 419–654*. Praha: Leges, 2014, zvl. s. 841.

Krušný týden českolipského notáře Heinricha Giertha

NOTÁŘSTVÍ JE BEZESPORU POVOLÁNÍM, KTERÉ SE NA PRVNÍ POHLED MŮŽE JEVIĆ JAKO POKLIDNÉ A BEZKONFLIKTNÍ. TOTO POVĚDOMÍ VŠAK MŮŽE PŘINÁŠET I SVÁ NEGATIVA. JEDNÍM Z NICH JE ZVÝŠENÝ ZÁJEM VEŘEJNOSTI A SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ V PŘÍPADĚ, KDY SE ODEHRAJE NĚCO PRO NOTÁŘE ČI CELÝ NOTÁŘSKÝ STAV NEOBVYKLÉHO, BA NEPŘÍJEMNÉHO.

Rok 1935 zdaleka nebyl v naznačeném smyslu pro mediální obraz notářství ideální. Než stačila odeznít aféra notáře Hugo Patsche, který jako soudní komisař zpronevěřil cenné papíry a valutu ze životních pojistek ze sejfu zesnulého továrníka Jaroslava Jandery,¹ oznámil dne 23. listopadu 1935 českolipský německý notář Heinrich Gierth, že jeho notářský úřad byl vyloupen a že se ztratilo 72 000 Kč a 54 stavebních losů.

Zpráva se rázem šířila rychlostí blesku, svoji roli hrálo jak to, že Heinrich Gierth byl notářem, tak jeho německá národnost. Jednotlivé deníky sice ze skutkového hlediska informovaly v podstatě shodně, titulky a komentáře redaktorů se však výrazně lišily.

Notář Gierth se ocitl nejen v hledáčku policie, ale i notářské samosprávy. „Případ budí ve městě i okolí rozruch a vyrůstá v aféru hodně spletitou. V posledních letech je to třetí případ, kdy se v podivném světle objevuje notář. Celý stav notářský takové

případy těžce nese, neboť nezaslouženě oťřásají důvěrou občanstva v instituci notářů. Každý soudný občan si ovšem uvědomí, že jde jenom o neblahé výjimky z pravidla, které nemohou vrhnuti stínu na celý stav. Notářská komora učinila ostatně ve věci notáře dr. Giertha ihned kroky a dala provést revizi Gierthova úřadování notáři Spahnelem a Süsssem z Varnsdorfu. Dočasným vedením notářství Gierthova až do úplného vyjasnění aféry pověřila jednoho notáře z Mimoně,² napsaly pod titulkem Českolipská aféra na titulní straně 18. listopadu 1935 Národní listy.

Bulvární Polední list již 16. listopadu 1935 neváhal přijít s titulkem *Notář zpronevěřil peníze*,³ k němuž připojil podtitul *Utratil je s milenkami*. V textu bylo zdůrazněno, že Heinrich Gierth je německým notářem.

„Policie začala vyšetřovati krádež, ale současně i soukromý život pana notáře. Loupež se zdála policejním orgánům velmi podezřelá, když bylo zjištěno, že notář vedl příliš nákladný život, že si vydržoval, ač ženatý otec několika dětí, četné milenky, byl pan notář zatčen,“ měl jasno redaktor Poledního listu.

KDO BYL HEINRICH GIERTH?

Podle zmínek o jeho choti, která byla aktivní v Kaiser-Franz-Joseph-Schulsuppenstiftung i v novohradské společnosti, je v Budweiser Kreisblatt možno sledovat, že Heinrich Gierth byl již v roce 1903 notářským koncipientem⁴ v Nových Hradech, v roce 1904 byl uveden jako doktor práv.⁵ Notářem v Nových Hradech byl tehdy Gustav Molitor, v jehož úřadě nejspíše Heinrich Gierth vykonával praxi.

Notářem byl Heinrich Gierth jmenován v roce 1907,⁶ jeho prvním působištěm byla Hora Svaté Kateřiny. Ještě v roce 1909 byl Gierth jako notář v Hoře Svaté Kateřiny c. k. krajským soudem v Mostě jmenován správcem konkurzní podstaty úpadce Václava Fröhlich, pekaře v Marienthalu.⁷ Záhy na to byl přeložen do Bečova nad Teplou, kde setrval až do roku 1928.⁸ Do České Lípy přišel Heinrich Gierth v roce 1928, působil zde až do odsunu Němců po 2. světové válce.⁹

V roce 1935 bylo Gierthovi 61 let, s mladší manželkou měli dvanáctiletou dceru.¹⁰ Jak se záhy ukázalo, policie zjistila, že „notář žije se svojí ženou v naprostém souladu.“¹¹ Ke Gierthovým zálibám patřily šachy, v roce 1922 se ještě jako bečovský notář účastnil Mezinárodního šachového turnaje v Teplicích.¹²

Vývoj vyšetřování byl velmi rychlý. Heinrich Gierth byl zatčen, v jeho vile byla provedena domovní prohlídka a zároveň již zmíněná revize. „Prohlídkou i revizí notářské komory se zjistilo, že dr. Gierth proti předpisům notářského řádu nevedl žádných knih. Nalezly se jen letmé zápisy, které zajisté nelze považovat

1 Srov. Balík, S. a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora – Národní galerie v Praze, 2009, s. 160-161.

2 Srov. *Českolipská aféra*. Národní listy, 18. 11. 1935, s. 1.

3 Srov. *Notář zpronevěřil peníze. Utratil je s milenkami*. Polední list, 16. 11. 1935, s. 6.

4 Srov. Budweiser Kreisblatt, 3. 12. 1903, s. 5.

5 Srov. Budweiser Kreisblatt, 7. 4. 1904, s. 4.

6 Srov. Budweiser Zeitung, 16. 4. 1907, s. 2.

7 Srov. Národní listy, 11. 4. 1909, s. 30.

8 Srov. *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha, 1910, s. 39; *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha, 1918, s. 35; *Batovcův almanach. Politický kalendář Republiky Československé*. Praha, 1926, s. 373.

9 Srov. Truhlářová, K. *Vývoj notářství a jeho významní představitelé na Českolipsku v letech 1848 – 1938*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta právnická ZČU, 2013.

10 Srov. *Českolipská aféra*. Národní listy, 18. 11. 1935, s. 1.

11 Srov. *Krádež u českolipského notáře objasněna*. Venkov, 21. 11. 1935, s. 6.

12 Srov. *Mezinárodní šachový turnaj v Teplicích*. Národní listy, 7. 10. 1922, s. 3; Lidové noviny, 7. 10. 1922, s. 2.

za řádné účtování a úřední záznamy. Nalezly se však ještě jiné věci, které vyvolávaly otázky, jež bude třeba ještě objasnit.¹³

Při domovní prohlídce bylo v podkroví vily nalezeno 6 000 Kč, o nichž se zprvu nevědělo, zda nepatří hospodyni Gierthových Bertě Tischerové. Záhy byl v zahrádce před sousední vilou bývalého podplukovníka Mergla nalezen balíček, v němž bylo v hadru zabaleno 43 373 Kč a 10 pětiněk stavebních losů. „Balíček byl však zahrabán tak viditelně, že by to bylo nápadno, i slepému. Lze soudit, že tu byl zřejmý úmysl, aby se na peníze přišlo. Zdá se, že částka ta byla ukryta v sousední zahrádce teprve po prohlídce ve vile Gierthové.“¹⁴

Po nález balíčku byli zatčeni pětadvacetiletá Berta Tischerová, její čtyřadvacetiletý syn Josef Tischer a jeho sedmadvacetiletý kamarád Arnošt Fiedler. Národní listy 18. listopadu 1935 napsaly, že „s jistotou může se však říci již teď, že vloupání do úřadovny – ať již bylo fingováno čili nic – mohlo být provedeno jenom osobami, které se ve vile dobře vyznaly a které věděly, že je v pokladně suma svěřená notáři jeho klienty,¹⁵ přes zatčení dalších podezřelých následujícího dne o téže informovaly pod titulkem *Notář si vyloupil pokladnu*.¹⁶

V mezidobí se z Vídně vrátila Gierthova choť, s níž se Berta Tischerová setkala, když byla přivedena na místo činu. Po tomto setkání se hospodyně, která u Gierthových pracovala patnáct let a požívala plnou důvěru,¹⁷ doznala.

Kromě Berty Tischerové se doznal i její syn Josef Tischer. Tomu matka svěřila peníze, aby je ukryl. Uschoval 800 Kč v pokoji Tischerové, 2 000 Kč pod kobercem na schodišti, 23 000 Kč zahrabal v blízkosti vily. Spolu s dříve nalezenými penězi činil součet částku, která byla ukradena. Pachatelka „prohlásila, že peníze z pokladny odcizila ve středu při uklízení kanceláře, když seznala, že pokladna zůstala nezamčena. Notář dr. Gierth sám připouští, že snad nechal pokladnu nezamčenu. Je arci možno též, že se Tischerová nekalým způsobem zmocnila klíčů od pokladny.“¹⁸

I když se Berta Tischerová a její syn doznali, byla zatčena ještě sestra pachatelky Františka Jirsová, a to „v souvislosti se snahou vyšetřujících orgánů zjistit, zda Tischerová provedla krádež z vlastního úmyslu či zda ji k tomu přiměl někdo jiný.“¹⁹ Objevila se i verze, že „mladý Fiedler, který velice často bydlil u Tischerové, se dozvěděl, že jeho 60letý otec dostal pozůstalost a to 24 tisíc, které má v úschově notář Gierth. Žádal tudíž hospodyně, aby opatřila klíče a vybrala pro něho tuto částku z pokladny.“²⁰ Františka Jirsová i Arnošt Fiedler jakoukoli spoluvinu popřeli.

Notář Heinrich Gierth byl po prověření doznání propuštěn z vazby. Některé listy tím věc považovaly za uzavřenou,²¹ některé deníky odvedly pozornost k revizi v notářově úřadu. „Byl sice nalezen velký nepořádek v jeho knihách, ale všechny pohledávky jeho klientů byly kryty u poštovní spořitelny.“²²

Národní listy, které ještě 19. listopadu 1935 informovaly pod titulkem *Notář si vyloupil pokladnu*, obratem změnilý styl komentáře: „Situace tak, jak teď vypadá, nasvědčuje tomu, že dr. Gierth neměl s věcí nic společného a že rovněž nelze mluvit o nějaké zpronevěře peněz, které mu svěřila klientela. Věc zdá

se nám těžko uvěřitelná, že jsme se ve svých referátech pečlivě varovali jakéhokoli podezřívání, omezivše se jenom na věcné konstatování skutečných fakt,²³ napsaly o den později.

Berta Tischerová a její syn Josef stanuli před Krajským soudem v České Lípě měsíc poté, kdy byl čin spáchán. „Čistě ženskou logikou se vyznačovalo vysvětlení obžalované, proč vybrala notářovu pokladnu. Chtěla prý jej přiměti k tomu, aby změnil způsob svého života a staral se více o vlastní rodinu. Soud na podobné odůvodnění nic nedal a odsoudil Tischerovou ke dvěma rokům žaláře; jejího syna pak k vězení na jeden rok – ale podmíněně,²⁴ referovaly Národní listy. Deník Budweiser Zeitung uvedl, že Berta Tischerová byla odsouzena k těžkému žaláři.²⁵

Věc byla tedy i pro notáře Giertha uzavřena. Notář Gierth se pak stal středem mediální pozornosti ještě jednou. Na přelomu ledna a února 1938 obdržel Gierth dopis, podepsaný Adolfem Waldesem, v němž pisatel zval notáře na schůzku do opuštěné uličky v blízkosti budovy českolipského soudu. Při schůzce měly být notáři předány důležité listiny.

Heinrichu Gierthovi se místo i čas setkání, stanovený na sedmou hodinu večerní, zdály podezřelé, a věc proto ohlásil. Detektivové pak na místě zadrželi dva devatenáctileté mladíky z nedaleké Stružnice, Bedřicha Černého a Alfréda Jäckela. Ti vypověděli, že měli v úmyslu ukrást Heinrichu Gierthovi klíče a poté vyloupit jeho notářský úřad.²⁶

Jak vidno, notář Heinrich Gierth nabyl v listopadu 1935 nepřijemnou zkušenost. Aféra, se zájmem a nikoliv zcela objektivně sledovaná denním tiskem, pro něj skončila dobře, byť na jeho úřadování nevrhla právě dobré světlo.

Při listování dobovými novinami si dnešní čtenář může říci, že i tehdy měla jejich prodejnost přednost před korektním zpravodajstvím. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

13 Srov. *Českolipská aféra*. Národní listy, 18. 11. 1935, s. 1.

14 Srov. tamtéž.

15 Srov. tamtéž.

16 Srov. *Notář si vyloupil pokladnu*. Národní listy, 19. 11. 1935, s. 2.

17 Srov. *Českolipský případ objasněn*. Národní listy, 21. 11. 1935, s. 2.

18 Srov. *Českolipská záhada objasněna*. Národní listy, 20. 11. 1935, s. 2.

19 Srov. tamtéž.

20 Srov. *Krádež u českolipského notáře objasněna*. Venkov, 21. 11. 1935, s. 6.

21 Srov. např. *Einbruch in der Notariatskanzlei aufgeklärt*. Morgenpost, 20. 11. 1935, s. 2.

22 Srov. *Krádež u českolipského notáře objasněna*. Venkov, 21. 11. 1935, s. 6.

23 Srov. *Českolipská záhada objasněna*. Národní listy, 20. 11. 1935, s. 2.

24 Srov. *Krádež u notáře Giertha před soudem*. Národní listy, 21. 12. 1935, s. 2.

25 Srov. *Der Einbruch bei Notar Gierth*. Budweiser Zeitung, 25. 12. 1935.

26 Podrobněji srov. *19letí gangsteři zatčeni*. Polední list, 2. 2. 1938, s. 3; *Räuberromantik zweier Jungendlicher*. Volksfreund, 2. 2. 1938, s. 27; *Neues Tagblatt für Schlesien und Nord Böhmen*, 2. 2. 1938, s. 5.

Ilustrační foto: Shutterstock.com

Dědění a věcné břemeno

Osoba, kterou zůstavitel ustanovil závětí k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, je v rozsahu tohoto práva dědicem ze závěti (účastníkem dědického řízení).

Pro posouzení, zda zletilý syn zůstavitele, jehož zůstavitel ustanovil závětí pouze k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, byl ve smyslu § 479 obč. zák. závětí opomenut na svém dědickém podílu ze zákona, je určující poměr hodnoty práva odpovídajícího věcnému břemeni a hodnoty jedné poloviny dědického podílu, jenž by tomuto dědici připadl, kdyby zůstavitel nepořídil závět.

Odpůrčí žalobou podle insolvenčního zákona může insolvenční správce s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, jestliže dlužník (jako dědic) jejím uzavřením naplnil některou ze skutkových podstat neúčinnosti ve smyslu § 240 až 242 insolvenčního zákona.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. 29 ICdo 78/2015

Z ODŮVODNĚNÍ:

Rozsudkem ze dne 5. 8. 2014, č. j. 40 ICm XY, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu, kterou se žalobce, jako insolvenční správce dlužníka P. Č. (dále též jen „P. Č.“), domáhal vůči žalované E. Č. (dále též jen „E. Č.“) určení, že vůči věřitelům je neúčinné dlužníkově opomenutí spočívající v tom, že se nedovolal relativní neplatnosti závěti zůstavitele V. Č., narozeného XY, a zemřelého dne 15. 10. 2011, v důsledku čehož dlužník nenabyl jednu polovinu svého zákonného dílu, tedy jednu čtvrtinu dědictví spočívající ve vyjmenovaných věcech (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku částku 16 456 Kč, včetně 21% daně z přidané hodnoty (bod II. výroku).

Insolvenční soud – vycházejí z § 239 a 242 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona, dále také „ins. zák.“), a z § 116 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) – dospěl po provedeném dokazování k těmto závěrům:

[1] Závět zůstavitele ze 17. 9. 2010 (včetně té části, kterou zůstavitel zřídil věcné břemeno ve prospěch dlužníka a jeho manželky) je platná, stejně jako dohoda dědiců, kterou se dědic L. Č. (dále jen „L. Č.“) vzdal svého dědického podílu ve prospěch žalované [není dán rozpor se zákonem ani s dobrými mravy].

[2] Předmětným opomenutím dlužník nezkrátil své věřitele, neboť zákonná hodnota dědictví byla stanovena částkou 3 251 550 Kč, přičemž (dědický) podíl dlužníka by činil 812 887,50 Kč. Hodnota věcného břemene činí pro dlužníka 960 000 Kč, což překračuje hodnotu zákonného (dědického) podílu, jenž by připadl dlužníku. Řečené platí bez zřetele k tomu, že v době úmrtí zůstavitele dlužník již byl v úpadku, neboť měl více věřitelů s pohledávkami po lhůtě splatnosti po dobu delší než 30 dnů.

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 6. 2015, č. j. 40 Icm 3956/2013, 104 VSPH 608/2014-70 (KSPH 40 INS 18606/2013), ve znění usnesení téhož soudu ze dne 19. 8. 2015, č. j. 40 Icm 3956/2013, 104 VSPH 608/2014-79 (KSPH 40 INS 18606/2013):

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že žalobě vyhověl (první výrok).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

[3] Uložil žalované zaplatit České republice na účet insolvenčního soudu do 3 dnů od právní moci rozsudku na soudních poplatcích částku 4 000 Kč (třetí výrok).

Odvolací soud – vycházejí především z § 235 odst. 1 a § 240 ins. zák. – dospěl po přezkoumání rozsudku insolvenčního soudu k těmto závěrům:

[1] Předmětná incidenční žaloba [odpůrcí žaloba dle § 159 odst. 1 písm. d) ins. zák.] podaná 21. 11. 2013 je včasná (§ 239 odst. 3 ins. zák.).

[2] Neúčinnost právního úkonu lze vyslovit jen u úkonu, který je platný (§ 236 ins. zák.), přičemž za právní úkon se ve smyslu § 235 odst. 1 ins. zák. považuje též dlužníkovu opomenutí. Toto vymezení právního úkonu dlužníka se vztahuje i na právní úkony dlužníka uvedené v § 240 až 242 ins. zák., tj. i na takové, které dlužník učinil před zahájením insolvenčního řízení, a to v době stanovené v § 240 odst. 3, § 241 odst. 4 a § 242 odst. 3 ins. zák.

[3] Podle § 235 až 243 ins. zák. lze odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v § 240 až 242 ins. zák. [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011, uveřejněný pod číslem 60/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 60/2014“); rozsudek je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže a vydaná v době od 1. 1. 2001 – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

[4] Opomenutí dlužníka coby právní úkon dlužníka je nutno podřadit některému z § 240 až 242 ins. zák. Předmětné opomenutí dlužníka (nedovolání se relativní neplatnosti závěti dle § 479 a 40a obč. zák.) lze podřadit pod skutkovou podstatu neúčinnosti právního úkonu bez přiměřeného protiplnění dle § 240 odst. 1 ins. zák. V dané věci dlužník neobdržel přiměřené protiplnění ve srovnání s hodnotou majetku, které-

ho se vzdal v důsledku svého opomenutí dovolat se relativní neplatnosti závěti; jeho právo z věcného břemene nemůže již ze své povahy být dostatečným ekvivalentem práva vlastnického, tj. práva „předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a nakládat s ním“ (§ 123 obč. zák.).

[5] Dlužník sice na základě věcného břemene získal právo doživotně užívat dle vymezených podmínek nemovitost včetně jejího příslušenství, právo v určité míře užívat věci movité a nemovité, jichž by se jako dědic stal spoluvlastníkem, by však získal i jako spoluvlastník (§ 136 odst. 1 a § 137 odst. 1 obč. zák.) v míře odpovídající jeho spoluvlastnickému podílu. Navíc by získal zpeněžitelný majetek, jímž není právo z věcného břemene. V tomto směru je správná úvaha žalobce, že ve smyslu § 235 odst. 1 ins. zák. byli opomenutím dlužníka zkráceni věřitelé (kdyby opomenutí nebylo, měl by dlužník zpeněžitelný majetek, z něž by se mohli uspokojit věřitelé). V rámci této právní úvahy je pak již nepodstatné, jakou vyčíslitelnou hodnotu v penězích by mělo věcné břemeno (je nepodstatné, zda by tato hodnota byla vyšší než tržní hodnota dědického podílu dlužníka).

[6] Odvolací soud uzavírá, že právo dlužníka z věcného břemene není odpovídajícím ekvivalentem spoluvlastnického práva, jehož by se dlužníku dostalo v rámci dědictví jako neopominutelnému dědici. Opomenutí dlužníka dle § 240 odst. 1 ins. zák. je právním úkonem bez přiměřeného protiplnění a jde o neúčinný právní úkon. Je splněna i podmínka dle § 240 odst. 3 ins. zák. [dlužník opomenul dovolat se relativní neplatnosti závěti v době 3 let před zahájením insolvenčního řízení (před 2. 7. 2013)].

[7] Odvolací soud se ztotožnil se závěrem insolvenčního soudu, že v době probíhajícího dědického řízení (zůstavitel zemřel 15. 10. 2011) byl dlužník v úpadku (měl více věřitelů s pohledávkami po lhůtě splatnosti po dobu delší 30 dnů a nebyl schopen plnit své závazky, když je neplnil po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti). Přitom není dána žádná z výjimek uvedených v § 240 odst. 4 ins. zák.

Proti rozsudku odvolacího soudu (a to výslovně proti všem jeho výrokům) podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, namítajíc, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že rozsudek insolvenčního soudu se potvrdí.

Dovolatelka vytýká odvolacímu soudu nesprávnost závěru, že předmětné opomenutí lze podřadit skutkové podstatě neúčinného právního úkonu bez přiměřeného protiplnění (§ 240 ins. zák.). K tomu s poukazem na skutkové realie dané věci zdůrazňuje, že hodnota věcného břemene, jež zůstavitel zřídil na nemovitosti ve prospěch dlužníka (960 000 Kč),

činí cca 29% z celkové hodnoty dědictví (3 251 550 Kč). S přihlédnutím k § 479 obč. zák. tedy rozdělení dědictví nelze nic vytknout.

Úvahu odvolacího soudu, že právo užívat v určité míře movité a nemovité věci by dlužník získal (jako dědic) poté, co by se stal jejich spoluvlastníkem, má dovolatelka za zavádějící. Zřízením věcného břemene totiž dlužník získal mnohem více prostor k užívání, než by odpovídalo jeho případnému spoluvlastnickému podílu (ve výši jedné osminy vzhledem k celku). Rozhodnutí odvolacího soudu jde proti smyslu § 479 obč. zák. Zřízením věcného břemene „doživotního výhradního a bezplatného užívání nemovitosti“ vznikl prospěch osobě z něho oprávněné (dlužníku) a dovolatelka, která se stala vlastnící „služebné“ nemovitosti, je povinna věcné břemeno trpět, takže s jeho výkonem nemá spojeny žádné výhody.

Dovolání proti výroku o nákladech řízení a o soudním poplatku souvisí s nesprávností prvního výroku napadeného rozhodnutí.

Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout (pro nevymezení konkrétní právní otázky, již by měl řešit dovolací soud), popř. zamítnout pro věcnou nesprávnost v něm obsažené argumentace. K tomu žalobce poukazuje na to, že věcné břemeno nebylo zřízeno závětí, ale samostatnou smlouvou, kterou uzavřela dovolatelka jako jediná vlastnice nemovitosti nabyté děděním s dlužníkem jako oprávněným z věcného břemene. Z logiky věci tedy vzniklo až poté, co dovolatelka nabyla celé dědictví. Pro účely posouzení neúčinnosti dlužníkovy právního jednání jsou rozhodující pouze ta aktiva, která byla projednána v dědickém řízení a která dlužník mohl nabýt v důsledku smrti zůstavitele (věcné břemeno doživotního užívání k těmto aktivům nepatří).

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod č. 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v dané věci.

Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř.

Podle § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

1. K přípustnosti dovolání proti druhému výroku napadeného rozhodnutí (o nákladech řízení)

Dle § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymezení, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. (či jeho části).

K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Srov. ostatně též usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3982/13, ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 695/14, a ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1407/14 (dostupná na webových stránkách Ústavního soudu).

Údaj o tom, v čem dovolatelka spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání ve vztahu ke druhému výroku napadeného rozhodnutí, se z dovolání (posuzováno podle jeho obsahu) nepodává. Nejvyšší soud proto potud dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. jako neprojednatelné.

2. K přípustnosti dovolání proti třetímu výroku napadeného rozhodnutí (o soudním poplatku)

Důvod odmítnout dovolání (dle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř.) proti třetímu výroku napadeného rozhodnutí (o soudním poplatku) je dán již proto, že tímto výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč [§ 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.], aniž by šlo o případ, kdy je užití tohoto limitu vyloučeno.

3. K přípustnosti dovolání proti prvnímu výroku napadeného rozhodnutí (o věci samé)

Potud je dovolání přípustné dle § 237 o. s. ř., když pro první výrok neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v otázce, zda opomenutí dlužníka spočívající v tom, že se nedovolal neplatnosti závětí, bylo právním úkonem bez přiměřeného protiplnění ve smyslu § 240 ins. zák., jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Pro právní posouzení věci jsou rozhodující především tato skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

[1] Notářským zápisem ze dne 17. 9. 2010, sp. zn. NZ 240/2010, N 263/2010, sepsaným notářem JUDr. V. M., pořídil zůstavitel závěť, kterou pořídil o svém majetku tak, že:

- 1) Dědicem veškerých svých nemovitých věcí [zejména pak jedné ideální poloviny označeného rodinného domku (dále též jen „nemovitost“ nebo „rodinný domek“)] ustanovuje svého vnuka L. Č.
- 2) Dědičkou veškerých movitých věcí, peněz, úspor, včetně eventuálních pohledávek, akcií apod. ustanovuje svou manželku E. Č.
- 3) Svému (jedinému) synovi P. Č. a snaše I. Č. (dále jen „I. Č.“) „zřizuje“ formou věcného břemene bezplatné doživotní společné právo užívání jednoho bytu v patře rodinného domku.

[2] Zůstavitel zemřel 15. 10. 2011 a dědické řízení bylo vedeno u Okresního soudu Praha-západ (dále jen „dědický soud“) pod sp. zn. 20 D 973/2011.

[3] Podle usnesení dědického soudu ze dne 31. 12. 2012, sp. zn. 20 D 973/2011, se po zůstaviteli dědilo ze závěti a jako dědicové byli povoláni vnuk zůstavitele L. Č. a manželka zůstavitele E. Č. Jako oprávnění z věcného břemene byli povoláni syn zůstavitele P. Č. a snacha zůstavitele I. Č. Syn zůstavitele P. Č., jenž je neopomenutelným dědicem, se nedovolal relativní neplatnosti závěti. Čistou hodnotu dědictví určil dědický soud částkou 3 251 550 Kč. V průběhu dědického řízení uzavřeli dědici (L. Č. a E. Č.) dohodu o vypořádání dědictví, kterou dědický soud schválil a podle které:

- 1) Veškerý zůstavitelův majetek, včetně jedné ideální poloviny rodinného domku, přejímá do svého vlastnictví E. Č., proti tomu, že uhradí dluhy dědictví tvořené náklady pohřbu ve výši 13 940 Kč.
- 2) Vnuk zůstavitele L. Č. nežádá z dědictví ničeho, ani výplatu svého dědického podílu.
- 3) Manželka zůstavitele E. Č. coby nyní jediná vlastnice rodinného domku zřizuje pro syna zůstavitele P. Č. a snachu zůstavitele I. Č. věcné břemeno, právo doživotního bezplatného užívání, sestávající z výhradního užívání bytu v prvním patře rodinného domku a spoluužívání veškerého domovního příslušenství a zahrady a P. Č. a I. Č. tato práva a povinnosti plynoucí z tohoto věcného břemene přijímají.

[4] Na základě usnesení dědického soudu ze dne 31. 12. 2012 bylo zřízeno věcné břemeno užívání bytu v rodinném domku (ve prospěch P. Č. a I. Č.).

[5] Podle znaleckého posudku znalce Ing. L. H. ze dne 19. 1. 2014 činí stupeň omezení vlastnických práv k nemovitosti věcným břemenem spočívajícím v právu doživotního bezplatného užívání bytu v rodinném domku 40%, takže při ročním užítku z věcného břemene, jež by zatěžovalo celou nemovitost, ve výši 480 000 Kč odpovídá ročnímu užítku ze zřízeného věcného břemene částka 192 000 Kč. Věcnému břemeni na dožití oprávněné osoby odpovídá užitek ze

zřízeného věcného břemene za dobu 10 let (1 920 000 Kč), a hodnota jedné ideální poloviny věcného břemene tak činí 960 000 Kč.

[6] V insolvenčním řízení zahájeném 2. 7. 2013 insolvenčním návrhem dlužníka insolvenční soud usnesením ze dne 15. 8. 2013, č. j. KSPH 40 INS XY, mimo jiné:

- 1) Zjistil úpadek dlužníka (bod I. výroku).
- 2) Prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod II. výroku).
- 3) Insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalobce (bod III. výroku).

[7] Do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka přihlásili své pohledávky splatné v letech 2008 až 2013 (a v insolvenčním řízení následně zjištěné) mimo jiné tito věřitelé:

- 1) Česká spořitelna, a. s., Vienna Insurance Group, s pohledávkou ve výši 318 818,75 Kč, přiznanou směnečným platebním rozkazem Krajského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2008, sp. zn. 61 Sm 372/2008.
- 2) Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., s pohledávkou ve výši 11 673 Kč, přiznanou rozsudkem Okresního soudu Praha-západ, č. j. 21 EC XY.
- 3) GE Money Auto, s. r. o., s pohledávkou ve výši 59 548,70 Kč, přiznanou rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 24. 11. 2010, č. j. 73 EC 2701/2009-52, a s pohledávkou ve výši 38 686,21 Kč, přiznanou rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 8. 3. 2011, č. j. 16 EC 167/2010-38.
- 4) Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky s pohledávkou ve výši 408 584 Kč.

Podle § 40a obč. zák., jde-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle § 49a, 140, § 145 odst. 2, § 479, 589, § 701 odst. 1, § 775 a § 852b odst. 2 a 3 považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá. Neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil. Totéž platí, nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje dohoda účastníků (§ 40). Je-li právní úkon v rozporu s obecně závazným právním předpisem o cenách, je neplatný pouze v rozsahu, ve kterém odporuje tomuto předpisu, jestliže se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti dovolá.

Z § 151o odst. 1 obč. zák. se podává, že věcná břemena vznikají písemnou smlouvou, na základě závěti ve spojení s výsledky řízení o dědictví, schválenou dohodou dědiců, rozhodnutím příslušného orgánu nebo ze zákona. Právo odpovídající věcnému břemeni lze nabýt také výkonem práva (vydržením); § 134 zde platí obdobně. K nabytí práva odpovídajícího věcným břemenům je nutný vklad do katastru nemovitostí.

Dle § 473 odst. 1 obč. zák. v první skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel nebo partner, každý z nich stejným dílem.

Ustanovení § 477 odst. 1 obč. zák. pak určuje, že v závěti zůstavitel ustanoví dědice, popř. určí jejich podíly nebo věci

a práva, které jim mají připadnout. Nejsou-li podíly více dědiců v závěti určeny, platí, že podíly jsou stejné.

Podle § 479 obč. zák. se nezletilým potomkům musí dostat alespoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům alespoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Pokud závěť tomu odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vydědění uvedených potomků.

Z § 482 obč. zák. se dále podává, že je-li více dědiců, vypořádají se u soudu mezi sebou o dědictví dohodou (odst. 1). Neodporuje-li dohoda zákonu nebo dobrým mravům, soud ji schválí (odst. 2).

Dle § 485 obč. zák., zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyt, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice (odst. 1). Nepravý dědic má právo, aby mu oprávněný dědic nahradil náklady, které na majetek z dědictví vynaložil; rovněž mu náleží užítky z dědictví. Jestliže však věděl nebo mohl vědět, že oprávněným dědicem je někdo jiný, má právo jen na náhradu nutných nákladů a je povinen oprávněnému dědici kromě dědictví vydat i jeho užítky (odst. 2).

V této podobě (pro věc rozhodné se zřetelem k § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku) platila citovaná ustanovení občanského zákoníku jak v době pořízení závěti (17. 9. 2010), tak v době smrti zůstavitele (15. 10. 2011), a do 1. 1. 2014, kdy byl dosavadní občanský zákoník zrušen, nedoznala změn.

Podle § 235 odst. 1 ins. zák. neúčinnými jsou právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí.

Dle § 236 ins. zák. neúčinností právního úkonu není dotčena jeho platnost; v insolvenčním řízení však dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů náleží do majetkové podstaty (odst. 1). Není-li možné vydat do majetkové podstaty původní dlužníkovu plnění z neúčinného právního úkonu, musí být poskytnuta rovnocenná náhrada (odst. 2).

Z § 237 odst. 1 ins. zák. se podává, že povinnost vydat do majetkové podstaty dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů mají osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch.

Podle § 240 ins. zák. právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí právní úkon, jímž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník (odst. 1). Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že práv-

ní úkon bez přiměřeného protiplnění učiněný ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku (odst. 2). Právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby (odst. 3).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (2. 7. 2013) a později nedoznala změn.

Judikatura obecných soudů je ve vztahu k dědickému právu ustálena v těchto závěrech:

[1] Nepravý dědic (tj. osoba, která podle rozhodnutí o dědictví nabytla majetek zůstavitele, ačkoli podle dědického práva jej neměla nabýt buď vůbec, nebo v takovém rozsahu, v jakém jej nabytla) je povinen vydat oprávněnému dědici majetek, který po zůstaviteli neoprávněně získal; není-li to možné, musí za majetek poskytnout peněžitou náhradu (srov. § 485 odst. 1 obč. zák.) [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 21 Cdo 980/2007, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, 2008, č. 4, pod č. 46, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4902/2009].

[2] Jestliže se dědic neznámý, případně dědic neznámého pobytu, v důsledku postupu ve smyslu § 468 obč. zák. neúčastnil původního dědického řízení, nepromlčí se právo tohoto dědice (je-li potomkem zůstavitele) dovolat se podle § 479 obč. zák. neplatnosti závěti zůstavitele, dokud neuplyne rok po tom, kdy se o svém v úvahu přicházejícím dědickém právu dozvěděl. Tento závěr nic nemění na promlčitelnosti práva oprávněného dědice na vydání dědictví; s tříletou promlčecí dobou, jejíž počátek se pojí s právní mocí usnesení o dědictví (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 21 Cdo 2559/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, 2010, č. 7, pod č. 105).

[3] Právo na vydání dědictví podle § 485 obč. zák. však nemá ten, kdo se účastnil původního řízení o dědictví, byť by i byl zkrácen na svém dědickém právu; nápravy se totiž tato osoba, na rozdíl od v původním dědickém řízení opomenutého dědice, může domáhat cestou řádných, případně mimořádných opravných prostředků (odvolání, dovolání, žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost) [rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. 10. 1983, sp. zn. 10 Co 321/83, uveřejněný pod č. 44/1986 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 44/1986“), rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 980/2007, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 4902/2009].

[4] Zřízení věcného břemena na základě závěti nelze považovat za podmínku ve smyslu § 478 obč. zák.; jde o ustanovení dědice k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni,

jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 8. 1991, sp. zn. 4 Cz 56/91).

[5] Věřitel může s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, kterou dlužník (jako dědic) uzavřel v úmyslu zkrátit své věřitele, jsou-li pro vyslovení odporovatelnosti splněny všechny předpoklady uvedené v § 42a obč. zák. Vyhovením odpůrci žalobě získá věřitel právo uspokojit svou pohledávku z majetku, který nabyt na základě vůči němu právně neúčinné dohody o vypořádání dědictví někdo jiný než povinný dlužník [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4369/2010, uveřejněný pod č. 103/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 103/2012“), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2013, sp. zn. 21 Cdo 662/2012, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, 2014, č. 5, pod č. 50, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3400/2013, uveřejněný pod č. 87/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 87/2014“)].

[6] Tříletá lhůta, v níž je možné podle § 42a obč. zák. odporovat dlužníkově dohodě o vypořádání dědictví, běží ode dne právní moci usnesení vydaného v řízení o dědictví, kterým byla tato dohoda o vypořádání dědictví schválena (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 662/2012).

V takto ustavených judikatorních poměrech budíž pro poměry dané věci především řečeno, že:

[1] Opomenutí neopomenutelného dědice dovolat se relativní neplatnosti závěti (dále jen „opomenutí“) je nepochybně právním úkonem a jako takové je (obecně vzato) způsobilým předmětem odpůrcí žaloby ve smyslu § 235 odst. 1 ins. zák.; to platí bez zřetele k tomu, zda takové opomenutí lze definovat jako právní úkon bez přiměřeného protiplnění (§ 240 ins. zák.).

[2] Úspěch odpůrcí žaloby (určení, že opomenutí je neúčinné) však nepřináší majetkové podstatě dlužníka žádný majetkový prospěch. To, že opomenutí dlužníka – neopomenutelného dědice je neúčinné (že se k němu v insolvenčním řízení nepřihlíží), totiž samo o sobě nezpůsobuje neplatnost závěti; k tomu je stále (i po vyslovení neúčinnosti opomenutí) zapotřebí dovolat se relativní neplatnosti závěti vůči ostatním (všem) účastníkům tohoto právního úkonu [srov. *mutatis mutandis* rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 948/2006, uveřejněný pod č. 97/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 97/2007“)].

[3] Ani tam, kde by bylo doloženo, že k tomu oprávněná osoba se dovolala relativní neplatnosti závěti (což je v intencích R 97/2007 možné i mimosoudní cestou), však úspěch odpůrcí žaloby (určení, že opomenutí je neúčinné) nezakládá právo insolvenčního správce [coby osoby, jež se prohlášením konkursu stala osobou s dispozičním oprávněním místo dlužníka – neopomenutelného dědice, viz § 229 odst. 3

písm. c), § 246 odst. 1 ins. zák.] domáhat se vydání dědictví podle § 485 obč. zák. po žalované. Dlužník (byť by i byl zkrácen na svém dědickém právu coby neopomenutelný dědic) se totiž účastnil dědického řízení (na rozdíl od osob uvedených v § 468 obč. zák.); srov. opět R 44/1986, rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 980/2007 a usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 4902/2009.

[4] Dlužník, jenž byl coby jediný syn zůstavitele neopomenutelným dědicem ze zákona v první dědické skupině (společně s žalovanou jako manželkou zůstavitele) [srov. § 473 odst. 1 ve spojení s § 479 obč. zák.], byl v situaci, kdy zůstavitel pořídil závět, také závětním dědicem (§ 477 odst. 1 obč. zák.). Osoba, kterou zůstavitel ustanovil závětí k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, je (totiž) v rozsahu tohoto práva dědicem ze závěti (a jako taková též účastníkem dědického řízení) [srov. opět rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Cz 56/91]. Shodně se k této otázce vyslovuje literatura (srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1–459. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 924–925) i starší judikatura (srov. Zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství s uplatňováním ustanovení novelizovaných v roce 1982, projednané občanskoprávním kolegiem bývalého Nejvyššího soudu SSR z 22. 5. 1985, sp. zn. Cpj 13/85, uveřejněné pod č. 50/1985 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, s. 270).

[5] Jako dědic ustanovený předmětnou závětí k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni (zatěžujícímu rodinný domek) se dlužník dědického řízení též účastnil, což dokládá obsah dědickým soudem schválené dohody (dědiců) o vypořádání dědictví. Podle ní dlužník spolu s manželkou (I. Č.) přijal od manželky zůstavitele (E. Č.) coby nyní jediné vlastnice rodinného domku práva a povinnosti plynoucí z věcného břemene, které jim zřídila. Nepřílehlavý je v daných souvislostech poukaz žalobce na to, že věcné břemeno nebylo zřízeno závětí, ale samostatnou smlouvou, kterou uzavřela dovolatelka jako jediná vlastnice nemovitosti nabyté děděním s dlužníkem jako oprávněným z věcného břemene, a „z logiky věci“ tedy vzniklo až poté, co dovolatelka nabyla celé dědictví. Ve skutečnosti šlo (jak plyne ze zjištění týkajících se usnesení dědického soudu z 31. 12. 2012) o dohodu (závětních) dědiců o vypořádání dědictví, schválenou dědickým soudem (§ 482 obč. zák.), nikoli o dohodu uzavíranou (až) poté, co dovolatelka nabyla celé dědictví.

[6] S přihlédnutím k tomu, že dědictví po zůstaviteli bylo vypořádáno (ve smyslu § 482 obč. zák.) dědickým soudem schválenou dohodou závětních dědiců (včetně dlužníka), by určení, že opomenutí je neúčinné, mohlo mít (v případě, že by se k tomu oprávněná osoba též dovolala relativní neplatnosti závěti) vliv na rozsah majetkové podstaty dlužníka, jen kdyby byla současně vyslovena neúčinnost dědickým soudem schválené dohody dědiců o vypořádání dědictví. Není totiž pochyb o tom, že taková dohoda (byť pravomocně schválená dědickým soudem) může být

předmětem odpůrcí žaloby podle insolvenčního zákona, stejně jako mohla být předmětem odpůrcí žaloby podle § 42a obč. zák. Jinak řečeno, odpůrcí žalobou podle insolvenčního zákona může insolvenční správce s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, jestliže dlužník (jako dědic) jejím uzavřením naplnil některou ze skutkových podstat neúčinnosti ve smyslu § 240 až 242 ins. zák. Tím, že by insolvenční soud vyhověl odpůrcí žalobě, jejímž předmětem byla (i) dědickým soudem schválená dohoda dědiců o dědictví, by insolvenční správce získal právo domáhat se toho, aby do majetkové podstaty byl vydán majetek (nebo náhrada za něj), který nabyt na základě neúčinné dohody o vypořádání dědictví někdo jiný než (insolvenční) dlužník (srov. opět R 103/2012 a R 87/2014).

[7] Pro posouzení důvodnosti nároku uplatněného odpůrcí žalobou je významné také to, zda předmětná závěť vskutku mohla být účinně zpochybněna tím, že by se dlužník dovolal její relativní neplatnosti (s poukazem na § 479 obč. zák.), tedy to, zda dlužník byl (coby jediný syn zůstavitele) závětí vskutku opomenut na svém dědickém podílu. Judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že při určení výše dědického podílu dědice neopomenutelného podle § 479 obč. zák. se vychází z počtu dědiců, kteří tvořili v době smrti zůstavitele první dědickou skupinu (§ 473 obč. zák.) a kterým by dědictví připadlo, kdyby zůstavitel nepořídil závět; to platí i tehdy, odmítnou-li dědictví, nepřihlíží-li se k nim vzhledem k neznámému místu jejich pobytu, jsou-li dědicky nezpůsobilí, byli-li (platně) vyděděni nebo postupuje-li soud v řízení o dědictví bez zřetele na tyto dědice (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3977/2010, uveřejněné pod č. 19/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

[8] Pro posouzení, zda zletilý syn zůstavitele, jehož zůstavitel ustanovil závětí pouze k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, byl ve smyslu § 479 obč. zák. závětí opomenut na svém dědickém podílu ze zákona, je určující poměr hodnoty práva odpovídajícího věcnému břemeni a hodnoty jedné poloviny dědického podílu, jenž by tomuto dědici připadl, kdyby zůstavitel nepořídil závět. V daném případě tvořili v době smrti zůstavitele první dědickou skupinu žalovaná (coby manželka zůstavitele) a dlužník (coby jediný syn zůstavitele). Podle dovoláním nezpochybněného zjištění obou soudů činila čistá hodnota dědictví částku 3 251 550 Kč. V souladu s § 479 obč. zák. byl dlužník coby zletilý potomek zůstavitele neopomenutelným dědicem v rozsahu jedné poloviny jeho dědického podílu ze zákona, čemuž odpovídá dědictví v hodnotě 812 887,50 Kč. Jako závětnímu dědici připadlo dlužníku dědictví v hodnotě 960 000 Kč (tato částka odpovídá hodnotě jedné ideální poloviny práva odpovídajícího věcnému břemeni zřízeného závětí dlužníku a jeho manželce a oceněného částkou 1 920 000 Kč). Jinak řečeno, hodnota dědictví, jež měla dlužníku připadnout podle závětí (a jež mu na základě dohody

dědiců i připadla), je vyšší než hodnota jedné poloviny jeho dědického podílu ze zákona. Odvolací soud pochybil právě v tom, že právo odpovídající věcnému břemeni (jež má váznout na rodinném domku), k jehož výkonu zůstavitel dlužníka (a jeho manželku) závětí ustanovil, nepovažoval (nesprávně) za hodnotu, kterou dlužník nabyt děděním (ze závětí). Srov. k tomu opět rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Cz 56/91. Dlužník tedy není (a nebyl) nositelem práva dovolat se relativní neplatnosti závětí, jelikož není opomenutým dědicem ve smyslu § 479 obč. zák. (závěť není z tvrzeného důvodu neplatná). Neměl-li dlužník právo dovolat se relativní neplatnosti závětí ve smyslu § 40a ve spojení s § 479 obč. zák., pak zde nebylo (není) ani „opomenutí dlužníka“, jehož neúčinnost by mohla být vyslovena na základě podané odpůrcí žaloby.

Odvolací soud tedy ve věci rozhodl nesprávně. Vzhledem k tomu, že dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil [§ 243d písm. b) o. s. ř.] v tom duchu, že rozsudek insolvenčního soudu se potvrzuje. To platí včetně výroku o nákladech řízení, jejichž specifikace v rozsudku insolvenčního soudu odpovídá obsahu spisu, přičemž mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč za jeden úkon právní služby vychází (správně) z toho, že incidenční spor o odpůrcí žalobě (o určení neúčinnosti právního úkonu dlužníka) je ve smyslu § 9 odst. 4 písm. c) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v rozhodném znění, sporem ve věcech rozhodovaných v insolvenčním nebo obdobném řízení, u kterého se považuje za tarifní hodnotu částka 50 000 Kč (srov. dále § 7 bod 5 advokátního tarifu).

Výrok o nákladech odvolacího řízení se opírá o § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když žalovaná byla v odvolacím řízení plně úspěšná, čímž jí vzniklo právo na náhradu účelně vynaložených nákladů odvolacího řízení. Náklady žalované v odvolacím řízení sestávají z odměny advokáta za jeden úkon právní služby (vyjádření k odvolání ze dne 19. 10. 2014). Mimosmluvní odměna náleží dle § 11 odst. 1 písm. k) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. c) a § 7 bodu 5 advokátního tarifu ve výši 3 100 Kč. Spolu s náhradou hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu ve výši 300 Kč a s náhradou za 21% daň z přidané hodnoty ve výši 714 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.) tak dovolací soud přiznal žalované k tíži žalobce na náhradě nákladů odvolacího řízení celkem částku 4 114 Kč.

Toto rozhodnutí se považuje za doručené okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku; účastníkům incidenčního sporu se však doručuje i zvláštním způsobem. ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu
České republiky, člen redakční rady Ad Notam

306 KONÍ. TROUFNETE SI?

Stačí 4,9 sekundy, aby se nové MINI John Cooper Works Clubman dostalo z nuly na sto a vaše emoce na vrchol.

mini.cz/jcw

NOVÉ MINI JOHN COOPER WORKS CLUBMAN.

prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.:

„Odměnou učitele je spíše potlesk studentů za povedenou přednášku, nikoliv vyplacená finanční částka.“

Jsmo velmi rádi, že časopisu Ad Notam poskytl rozhovor dlouholetý člen redakční rady, pan prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

Pane profesore, celý Váš profesní život je spjat s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy. Jste velice významný odborník v oblasti občanského práva a vynikající pedagog. Vychoval jste celou řadu právníků, kteří Vám dělají pouze čest. Jaký je to pocit, když vidíte, jak se prosazují a odborně rostou?

Paní prezidentko, děkuji za slova chvály a uznání, ale skutečnost je daleko prozaičtější. I sebelepší učitel, chce-li studentům vysvětlit složitější problematiku a nepovede se mu začátek věty, smysl toho, co chce říct, se ztrácí. Myslím, že to zná každý právník včetně notářů, když mají vysvětlit dědicům, co ze zůstavitelova majetku přijde druhému manželovi a co do dědictví. Občas to každému z nás nemluví. Pokud jde o druhou část otázky, přiznávám, že ze svých žáků mám opravdu radost, řada z nich působí ve vysokých justičních pozicích, jsou úspěšní notáři, advokáti, velmi pečlivě s radostí sleduji i ty, kdo zvolili akademickou dráhu. Vzhledem k tomu, že tento rozhovor bude publikován v notářském časopise, mohlo by čtenáře zajímat, že každý rok vedu alespoň dvě až tři rigorózní práce věnující se problematice dědického práva sepsané perem notářů či notářských kandidátů. Rád konstatuji, že úroveň těchto rigorózních prací se každý rok zvyšuje, a to po všech stránkách. Z toho mám samozřejmě radost.

Přemýšlel jste někdy o tom, že byste namísto akademické dráhy zvolil dráhu například soudce, advokáta či notáře?

Přiznávám, že vážně jsem o změně svého profesního zaměření neuvažoval. Pro akademickou dráhu jsem se rozhodl již v prvním ročníku studia a nezlákaly mě ani pozdější nabídky k lukrativnějšímu povolání. Když se někdy sejdu s přáteli, kteří jsou soudci či advokáty nebo notáři, uvědomuji si, jak z každého z nás vyzařují stopy zvoleného povolání. I při

prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

- vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy
- působí jako vedoucí katedry občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, proděkan pro státní rigorózní zkoušky, habilitační a jmenovací řízení, člen vědecké rady a oborový garant pro občanské právo
- je také členem vědecké rady Fakulty právnické ZČU Plzeň
- dále působí jako člen redakčních rad časopisů Ad Notam, Právník a Bulletin advokacie
- je autorem více než 130 publikací, zejména učebnic, komentářů k občanskému zákoníku a odborných článků
- v roce 2019 vyšla učebnice *Občanské právo hmotné 4: Dědické právo*, jejímž je spoluautorem

běžném přátelském hovoru soudce často soudí, notář řeší otázku, co bude po smrti, a já bohužel poučuji a vychovávám. Nesdílím totiž názor, že učitel by měl jen učit (formovat odborný profil studenta), ale vychovávat by neměl.

Ne každý dostane do vínku schopnost předávat své znalosti dalším generacím. Dobrým „učitelem“ se člověk, podle mého názoru, musí nejen narodit, ale musí jím chtít i být, a to ve všech směrech. V praxi tomu tak občas nebývá. Myslíte, že by psychologický posudek pomohl v odhalování osob, které sice mají odborné znalosti a z nejrůznějších důvodů učit chtějí, ale ke studentům by se rozhodně neměly ani přiblížit?

To je obtížná otázka, do nitra uchazeče o učitelství místo nevidíte. Akademické pozice se obsazují výlučně veřejným konkurzem. Nejsem si jist, zda by psychologické testy mohly pomoci. Fakulta má však poměrně dobře vyvinuté obranné, resp. očistné mechanismy. Většina učitelů, kteří konkurzem úspěšně prošli, má zpravidla za sebou minimálně tříleté doktorandské působení na odborné katedře. V jeho průběhu získali i první pedagogické zkušenosti, které umožňují odhalit i jejich zájem o tuto profesi. Pokud přicházejí na výuku externisté, kteří posilují prvek praktických dovedností, tak bez opravdového zájmu studenty něco naučit dlouho pedagogicky působit nevydrží a odcházejí. Katedra občanského práva je naštěstí obklopena stabilním a vynikajícím kádrem externích spolupracovníků, kteří jsou v anonymních průzkumech studenty hodnoceni velmi kladně. Učení je především náročná práce, mnohdy nevděčná, studenti vám nic neprominou. Odměnou učitele je spíše potlesk studentů za povedenou přednášku, nikoliv vyplacená finanční částka.

Vaše paní je notářkou a já vím, že velice dobrou. Jaké ale je být manželem notářky? Je to s námi jednoduché, nebo to chce velkou dávku tolerance a pochopení?

Manželství s notářkou mně, kromě jiného, umožnilo sledovat vývoj notářského povolání v proměnách času. Zatímco státní notářství bylo kdysi považováno za poslední složku justice, připomeňme, jak obrovský dopad měla registrační činnost státního notariátu na smluvní právo. Vždyť podle původního znění občanského zákoníku z roku 1964 smlouvy o převodu vlastnického práva, které vyžadovaly registraci státním notářstvím, vznikaly až touto registrací, konsensus stran nepostačoval. Až novelou občanského zákoníku z roku 1982 registrace smluv státním notářstvím neznamenala již vznik smlouvy, nýbrž její účinnost. Takové legislativní konstrukce vzniku a účinnosti smlouvy dnešní studenti nejsou s to vůbec pochopit. A nelze opomenout přínos notářské praxe při prolamování zákonného zákazu spočívajícího v nemožnosti převádět nezastavěné stavební pozemky podle původní právní úpravy. Stanovení doby, kdy se z nezastavěného pozemku stával pozemek zastavěný, a tudíž převoditelný, je téma na historickou diplomovou práci.

Společné jmění manželů. To je takový evergreen v tématech hovorů mezi právníky i veřejností. Nedávno mi jeden účastník říkal: „Včera jsem byl majetkově svobodný a dneska je v chomoutu i moje peněženka.“ Spolu jsme se tomu zasmáli a já jsem pak pánovi vysvětlila, že ani on, ani jeho paní být majetkovými otroky nutně nemusí, a popovídali jsme si o různých typech modifikačních smluv, které by jim mohly v tomto směru pomoci.

Při tvorbě nového občanského zákoníku notáři pro automatické společné jmění manželů nebyli. Spíše jsme se naopak přikláněli k možnosti společné jmění smluvně mezi manžely zavést, a ne jim tento institut zákonem vnutit. Jaký je Váš názor na tuto věc, mělo společné jmění manželů v dnešní podobě přežít rok 2014?

Pravda je, že zákonný režim oddělených (samostatných) jmění existuje v kontinentální Evropě jen ojediněle. Pomineme-li Rakousko, odkud tradice pochází, tak podle mých údajů přežívá jako zákonný režim ještě v Řecku. Běžněji se v Evropě lze setkat z některou z forem majetkového společenství, která je podmíněna kulturou, historií i zvyky té které národní úpravy. Každý režim má své výhody a nevýhody, které byly již v řadě odborných prací popsány. Proto upřednostňuji spíše model zákonné úpravy německé, který je fakultativně používán ve Francii i ve Švýcarsku, a byl doporučován národním úpravám jako fakultativní i evropskými institucemi. Zjednodušeně ho lze popsat tak, že při uzavření manželství se provede soupis majetku každého manžela. Po dobu trvání manželství každý z manželů nakládá se svým majetkem samostatně, a sám také odpovídá za dluhy, které převzal. Při zániku manželství se opět provede soupis majetku každého manžela, a ten z manželů, který byl majetkově méně úspěšný, má pohledávku na polovinu přírůstku majetku druhého manžela. Ale chápu, že když se vysloví před notářem slovo soupis, už o takovém institutu nechce slyšet.

Pokud byste měl takovou moc a mohl v rámci občanského práva něco změnit či zavést, co by to bylo?

Najal bych armádu sociologů a empirických pracovníků s jedním úkolem. Aby zjistili, proč se lidé chovají tak, jak se chovají, jak se změnil jejich životní hodnoty po roce 1989 a zda pro své chování nalézají odpovídající právní rámec. Jinými slovy, domnívám se, že pro závěr o potřebě změny soukromoprávní úpravy nemáme dostatek přesvědčivých důvodů. V současné Evropě došlo k zásadním změnám především v oblasti rodinného práva (manželství osob stejného pohlaví, adopce dětí stejnopohlavními páry aj.). V pohybu jsou legislativní změny i v oblasti dědického práva (Rakousko, Belgie). Dědické právo respektuje, že lidé se dožívají vyššího věku, takže nepominutelným dědicům napadá dědictví (při obvyklém běhu života) v době, kdy již dávno zahájili profesionální i osobní kariéru, nejsou proto na nabytí dědictví osobně ani profesionálně zcela závislí, a proto nápad dědictví pro ně neznamená totéž, co pro dědice před sto lety. Řada evropských států přistoupila

a přistupuje k omezení výše povinného dílu pro nepominutelné dědice. Pokud by kategorie nepominutelných dědiců v evropském kontextu (tj. zda vůbec tuto kategorii dědiců zachovat, přiznávat jí nějaké výhody či nikoliv) někoho z notářů zvláště zaujala, rád toto téma vypíšu příští rok pro zájemce o doktorské studium.

Pojďme ale od práva. Nedávno jsem se dozvěděla, že máte velice rád hudbu. Jste v tomto směru nějak vyhraněn? Co nejraději posloucháte? A jste pasivní posluchač nebo i aktivní muzikant?

Bohužel jsem jen pasivní posluchač, a to jak vážné hudby, tak i modernějších trendů, i když rodina se mi někdy směje, že jsem ustrnul v 90. letech. Výběr hudby odvisí od duševního rozpoložení, někdy je to Beethoven, jindy Verdi či Händel, ve volnějších chvílích Elán. Ale árie vodníka v podání Eduarda Hakena či jeho duety s Ivo Žídkem z Prodané nevěsty nikdy nezklamou.

Každý člověk si někdy potřebuje pořádně vyčistit hlavu. Jak nejraději, pane profesore, relaxujete Vy? Samozřejmě kromě hudby.

Odpochinu si nejlépe fyzickou prací. Přes silný odpor zbytku rodiny pracuji na chalupě s cirkulárkou, motorovými pilami, sekyrami. Když je dříví uklizeno, dojde na sečení trávy a její úklid, když není ani to, tak kolo nebo procházky. Musím však podotknout, že ke všem nástrojům přistupuji s velkou pokorou a opatrností.

Blíží se Vánoce a s nimi i Štědrý den. Co máte na štědrovečerní tabuli nejraději?

Nemohu říci nic jiného, než že jsem vypjatý konzervavec. Na Štědrý den odpoledne procházka, kdysi se synem, nyní s vnoučaty. K večeři česká klasika, tj. kapr a salát. Ale základem vánoční pohody je rodinná pospolitost. Tou rozumím přítomnost všech u štědrovečerního stolu, od 7letého vnuka po 94letou maminku manželky. A nemůže chybět ani některá z vánočních mší.

Rok 2020 je za dveřmi. Co byste si přál, aby přinesl?

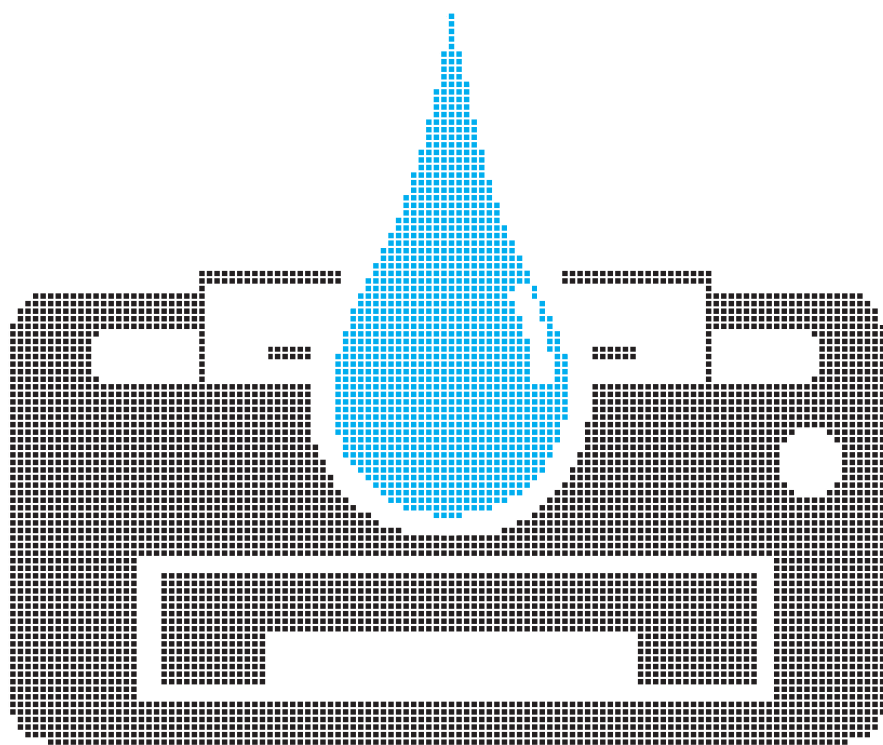
Mnohé věci pokládáme za samozřejmé, i když samozřejmě být vůbec nemusí. Ale to si uvědomíme zpravidla tehdy, když ty samozřejmé věci ztratíme. Přál bych si proto, abychom si i těch zdánlivě obyčejných každodenních věcí dokázali více vážit. Život, zdraví, lásku, důvěru, přátelství nelze vůbec pokládat za samozřejmost. A také bych si přál, abychom udělali dobrý skutek jiné živé bytosti, můžeme-li. Protože jak říkal Jan Pivec, nikdy nevíme, zda se nám ještě jednou podaří jít po stejné stezce, a nevíme, zda možnost někomu prospět nám bude znovu ponechána.

Vážený pane profesore, moc Vám děkuji za poskytnutý rozhovor, přeji Vám krásné a klidné svátky a v novém roce spoustu šikovných studentů zapálených pro studium občanského práva. ■

JUDr. Věra Sábliková, prezidentka
Notářské komory pro hl. m. Prahu,
notářka v Praze

GIGAPRINT.CZ

Tonery pro všechny tiskárny

Tonery a inkoustové kazety do nejoblíbenějších tiskáren:

HP | CANON | BROTHER | XEROX | SAMSUNG | KONICA MINOLTA | OKI | DELL | KYOCERA | LEXMARK | RICOH | DYMO

GIGAPRINT.CZ

Marian Mikl:

Cestou k svobodnému notářství

(Cestou k slobodnému notárstvu)

Kapitoly z dejín notárstva po roku 1993.

Pre Notársku komoru Slovenskej republiky vydala Tlačiareň P + M, s.r.o., 2018.

MNOHA ČESKÝM NOTÁŘŮM (SAMOZŘEJMĚ PŘEDEVŠÍM TĚM, KTEŘÍ JSOU POKROČILEJŠÍHO VĚKU) JE JMÉNO MARIANA MIKLA, SLOVENSKÉHO EMERITNÍHO NOTÁŘE SE SÍDLEM V MARTINĚ, ZNÁMÉ.

O sobně jsem ho poznal v roce 1990, kdy se rozjížděly diskuse o návratu notářství do jeho původní klasické podoby. Nepřehlédnutelný vousatý muž vysoké postavy na mě působil jako zjevení. Milovník lesů, přírody, amatérské radiotelegrafie a ... také notářské historie.

Jeho poslední publikace „Cestou k svobodnému notářství“ s podtitulem „Kapitoly z dějin notářství po roce 1993“ byla vydána v loňském roce u příležitosti čtvrtstoletí obnovení svobodného notářství na Slovensku. Kniha navazuje na předchozí autorovu publikaci „140. jubileum veřejného notářství na Slovensku“ z roku 2015, která připomínala výročí nabytí účinnosti uherského zákona o královských veřejných notářích z roku 1874, s nímž je spojen nástup notářství latinského typu v Uhrách. Především však poslední publikace navazuje na autorovu výpravnou knihu „Notářství na Slovensku 1874 až 1993“ vydanou v roce 2012 a zahrnující velké množství údajů a dokumentů z více než stoletého vývoje slovenského notářství až do obnovy svobodného notářství v roce 1993.

Je tedy zřejmé, že v díle Mariana Mikla chyběla novodobá historie slovenského notářství, a to právě je to nejcitlivější, poněvadž novodobá historie je vždy závislá na ještě žijících aktérech. Jde o historii od okamžiku, kdy se české i slovenské notářství vydala na samostatnou cestu a současně se osvobodila od příliš silné kurately státu v podobě bývalého státního notářství.

Vývoj českého i slovenského notářství se za poslední čtvrtstoletí lišil a do jisté míry byly rozdíly dány „nahodilostmi“, tj. obsazením funkce ministra spravedlnosti v té které zemi a poměry v justiční sféře a v politice vůbec. Rozdíly byly ovšem dány i historicky jiným vývojem právním před nástupem

komunismu. To však nebránilo tomu, že vzájemné vztahy mezi českou a slovenskou notářskou komorou byly po celé čtvrtstoletí a stále jsou nadstandardně přátelské, o čemž mimo jiné svědčí pravidelná společná zasedání prezidií obou komor pořádaná střídavě na Slovensku i v České republice.

Nutno ještě podotknout, že od samého počátku v roce 1993 organizace slovenské notářské komory nepočítala s existencí regionálních komor, takže notářská samospráva se až doposud uskutečňuje pouze na celoslovenské úrovni a nejvyšším orgánem je konference všech slovenských notářů. Ta se zpravidla schází jednou ročně a volí ostatní orgány komory. Uplatňuje se tak přímá demokracie notářů, a neexistuje tudíž český či rakouský model zprostředkované (delegované) demokracie uplatňované formou volby delegátů a prezidentů regionálních komor tvořících dohromady sněm jako nejvyšší orgán komory.

Autor celkem v šesti kapitolách vtupně popisuje momenty a události, které v posledním čtvrtstoletí existence svobodného slovenského notářství vyústily v konflikty a krize, jež – dalo by se souhrnně konstatovat – nakonec většinou vyústily v nalezení další cesty.

Dnes již spíše historický kolorit představuje popis potíží, které doprovázely průběh jmenování slovenských notářů v prvních dnech roku 1993. Postup slovenského ministerstva spravedlnosti v té době jakoby odrážel postoj části slovenské právní veřejnosti k „privatizaci“ notářství. Správně Marian Mikl upozorňuje, že termín „privatizace“ byl v daném případě zavádějící a měl být správně použit termín „odstátnění“, který vystihuje obnovenou podobu notáře jako nositele funkcí státu. O tehdejší době na Slovensku vypovídá i skutečnost, že vyhláška o odměnách notářů byla vydána až 28. 2. 1993, takže dva měsíce nebylo jasné, jaké odměny notářům přísluší.

Druhá kapitola si všímá problémů s enormním zvýšením počtu nevyřízených dědických věcí v průběhu roku 1993,

kteřý souvisel s mimořádně vysokým množstvím tzv. dodatečných projednání dědictví a restituční agendy napadlých ještě před rokem 1993, jakož i starostmi slovenských notářů spojenými se zařizováním vlastních kanceláří.

Zvláště tristní dojem vyvolává třetí kapitola. Pojednává o reformách, které zavedl v letech 1994 až 1998 tehdejší ministr spravedlnosti Josef Liščák. Při jeho nástupu do funkce stále přetrvával vysoký podíl neskončených dědických věcí. Ministr navrhl jako řešení situace buď zvýšení počtu notářů, anebo zavedení vyřizování dědických věcí advokáty. Uvědomme si, že advokáti, kteří jsou povoláni hájit zájmy jedné strany, nemohou zaručit nezávislost při výkonu soudní činnosti v řízení o pozůstalosti. Nakonec došlo ke zvýšení počtu slovenských notářů na 277, přičemž závěry výběrových řízení (obdobu našich konkursů na uvolněný notářský úřad) nebyly ministrem spravedlnosti vždy respektovány. Řešením problému vysokého počtu neskončených dědických věcí se stalo zavedení institutu „Osvědčení o dědictví“ v občanském soudním řádu. Institut praktikovaný na Slovensku v letech 1996 až 2016 přispěl k výraznému snížení neskončených věcí a ukázal se být v praxi životaschopným. V roce 2016 byl nahrazen novým civilním nesporným řádem a usnesením o dědictví, které je zřejmě obdobou našeho rozhodnutí o dědictví.

Čtvrtá kapitola se věnuje letům 2002 až 2006, kdy působil jako ministr spravedlnosti tehdejší místopředseda vlády Daniel Lipšic. Ten uplatňoval ryze tržní pojetí notářské profese, aniž by vzal v úvahu, že princip numerus clausus je jednou ze základních záruk nezávislosti notářů při výkonu funkcí státu. Návrh novely notářského řádu, který zaváděl nelimitovaný přístup k notářskému povolání všech, kdo splní určité podmínky, nebyl parlamentem ani do druhého čtení po rozsáhlé diskusi poslanců zařazen. Daniel Lipšic navzdory neúspěchu

v parlamentu pak však zvýšil počet slovenských notářů o nahodile zvolený počet 222 notářů na celkový počet 505 notářů. V následujících výběrových řízeních se obsadily jen úřady ve velkých průmyslových aglomeracích, zatímco na venkově nikoli. Po odchodu Daniela Lipšice z funkce byly tyto nadnormativní a nereálné počty notářských úřadů redukovány.

V páté kapitole Marian Mikl rozebírá články publikované v ekonomickém týdeníku *Smer* v prvním desetiletí tohoto století, které dlouhodobě útočily na notáře, a dokonce notáře obvinily z podvodů. Notářská komora SR usilovala o omluvu právní cestou, nakonec však k soudnímu sporu nedošlo.

V poslední šesté kapitole je rozebrána zajímavá situace, která vedla k tomu, že od počátku roku 2014 bylo stanoveno jako důvod zániku výkonu notářského úřadu dosažení věku 67 let. K tomu ovšem musím dodat, že do té doby věkový limit jako důvod ukončení výkonu notářství na Slovensku neexistoval.

Velkou předností publikace Mariana Mikla je, že se nevyhýbá neuralgickým, ba dokonce nejcitlivějším místům činnosti notáře na Slovensku. Nabyt jsem dojmu, že slovenské svobodné notářství zažilo v posledním čtvrtstoletí své existence mnoho peripetií, je však zřejmé, že ty základní problémy vyřešilo zdárně a Notářská komora SR je veřejností respektována. Domnívám se, že Marian Mikl, který již na základě poslední uvedené novely notářského řádu ukončil svou pracovní aktivitu, si za erudovaný příspěvek do dějin nejen slovenského, ale i evropského a světového notářství, zaslouží velké díky a uznání. Zkušenosti z historické cesty slovenských notářů, kteří vycházeli z obdobných začátků, jsou nesporně poučením i pro české notářství. ■

JUDr. Karel Wawerka, emeritní notář

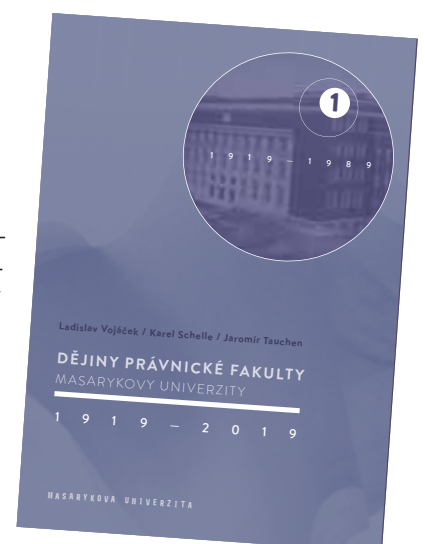
Vojáček, Ladislav, Karel Schelle a Jaromír Tauchen:

Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity 1919-2019. Díl 1, 1919-1989.

Brno: Masarykova univerzita, 2019, 574 s., ISBN 978-80210-9239-6

Recenzovaná publikace byla vytvořena k jubilejnímu stoletému výročí Právnické fakulty Masarykovy univerzity, které připadá na letošní rok. Jedním z mnoha cílů, které autoři v úvodu díla zmiňují, je poskytnout čtenáři ohlédnutí za uplynulým obdobím a připomenutí toho, čím si brněnská právnická fakulta za dobu své existence prošla. Velmi oceňuji upřímnou zmínku či upozornění čtenáře na fakt, že se nebude v publikaci vždy jednat pouze o to dobré, co právnickou fakultu v uplynulých letech

potkalo, ba autoři neopomenou poukázat i na přiblížení dějinných skutečností z doby, která z dnešního pohledu nebyla pro fakultu velmi šťastná. Nicméně dle mého názoru právě takovýto postoj je tím správným v případě, že je třeba „vyprávět historii“.

První díl „Dějiny právnické fakulty“ je rozdělen na tři základní mezníky celého období. Tyto jednotlivé části pak mají své vlastní dělení dle toho, co bylo autory uznáno za vhodné v jednotlivých úsecích vyzdvihnout.

První část se zcela logicky zabývá vznikem fakulty v roce 1919. Autoři si dali velmi důslednou práci s nalezením údajů v archivech o prvních vyučujících, kteří na fakultě působili v období první republiky, a zároveň byly doplněny taktéž informace o samotných studentech, kteří v prvopočátcích existence fakulty tuto mohli navštěvovat. Dle mého osobního názoru může být velmi lákavou a pro čtenáře zaujetí hodnou ta část publikace, která je věnována rozvoji jednotlivých oborů. Byť by mohly nastat při představě tohoto pojednání domněnky, že se bude jednat o vskutku jednoduchý popis toho, jak jednotlivé obory postupně dostávaly své naplnění, čtenář může být příjemně překvapen. Autoři na počátku kapitoly přibližují své prvotní úvahy o tom, jak celou kapitolu pojmout, když se vcelku pochopitelně nabízí zde zmínit důležité osobnosti jednotlivých oborů. A sama ze svého pohledu musím podotknout, že zvolený způsob se mi zdá naprosto ideální. Čtenář má totiž možnost se u každého jednotlivého právního oboru dozvědět, jaké důležité a bezesporu zajímavé osobnosti se na jeho rozvoji v rámci fakulty podílely. Je díky poutavému způsobu přiblížení těchto osobností vtažen do jejich životopisů a prosazovaných názorů, na kterých si však vnímavý čtenář může vcelku lehce představit, jakým směrem se v přítomnosti té či oné osobnosti ubíral vývoj samotného oboru.

Druhá větší kapitola díla se věnuje fungování fakulty v období nesvobody a v období krátce po druhé světové válce až do chvíle, kdy byla fakulta v roce 1950 zrušena. Kapitoly této části díla se opět věnují struktuře fakulty, učitelskému sboru či studentům. Autoři samozřejmě neopomněli důkladné seznámení s vlivy tehdejšího společenského uspořádání na chod samotné fakulty.

V závěru díla se poté čtenář dostane do období po znovuoobnovení právnické fakulty na konci šedesátých let až do roku 1989. Troufám si říci, že tato část publikace by mohla být tou nejvíce zaujetí hodnou částí pro aktuální studenty fakulty, neboť přibližuje prvotní formování dnešní podoby studia. Autoři nevynechali taktéž zmínku o palčivé situaci ohledně samotné budovy a umístění fakulty po znovuoobnovení, kdy popisují veškeré peripetie, které polohu fakulty na nám.

25. února (dnes Zelném trhu) provázely. Poté je opět přistoupeno k nastínění organizace fakulty, z mého názoru zejména z důvodu vhodné komparace mezi jednotlivými obdobími, kterým se publikace věnuje. Dále již navazuje výklad ohledně vývoje jednotlivých kateder fakulty. Na úvod každé takovéto podkapitoly je uveden seznam personálního složení katedry, což může být z pohledu aktuálního studenta fakulty dle mého mínění vnímáno velmi poutavě, neboť některá jména z uvedených figurují v rámci jednotlivých kateder až do dnešní doby. V podkapitolách jsou poté obsaženy informace o tom, jakým směrem se výuka v jednotlivých oborech ubírala a na co byl kladen při výuce v rámci zmiňovaných předmětů důraz. Další kapitoly této části publikace se poté věnují například podobě rigorózního či habilitačního řízení a profesorskému řízení. Neopomíjenou součástí recenzované publikace se dále stává taktéž činnost Komunistické strany Československa a tzv. společenských organizací na fakultě.

Z výše uvedeného nastínění o obsahu publikace lze jednoznačně obecně zhodnotit, že tato splňuje úvodem vytyčený záměr autorů. Čtenáři je bezesporu poskytnuto ohlednutí za vznikem a fungováním Právnické fakulty Masarykovy univerzity v předem vyhraněném období. Jako velkou přednost díla bych ráda zmínila její velmi zdařilý způsob přednesu a podání jednotlivých skutečností, událostí a faktů, které je v návaznosti na vhodně zvolené uspořádání čitelné a pochopitelné. Laicky by se dalo zřejmě jednoduše podotknout, že publikace je psaná čtivým způsobem. Pro čtenáře bude pak bezesporu drobně nevšedním a vítaným aspektem díla fakt, že je doplněno o různé vyobrazení dochovaných dokumentů, které doplňují nerušivým způsobem text, či taktéž objevené fotografie kupříkladu učitelského sboru určité katedry apod. Byť je publikace tou z obsáhlejších, domnívám se, že svým osobitým tématem a autory, kteří jsou zárukou kvalitního zpracování, zaujme nejednoho čtenáře nejen z prostředí Právnické fakulty Masarykovy univerzity či z okruhu bývalých absolventů, přičemž právě pro tyto by mohla být dle mého názoru nejvíce atraktivní. V tuto chvíli nezbyvá nic jiného než se těšit na druhý díl, který vyjde počátkem roku 2020 a bude se věnovat období od roku 1989 do současnosti, jakož i životopisným medailonkům již nežijících docentů a profesorů brněnské právnické fakulty. ■

Mgr. Alena Korábová, katedra dějin státu a práva,
Právnická fakulta, Masarykova univerzita.

Druhé vydání komentáře občanského zákoníku

Úplný komentář občanského zákoníku v jednom svazku z nakladatelství C. H. Beck se po dvou a půl letech dočkal druhého vydání. Autorský kolektiv více než 80 právníků různých profesí pod vedením JUDr. PhDr. Jana Petrova, Ph.D., LL.M, Mgr. Michala Výtiska a Mgr. Vladimíra Berana v něm doplnil a významně přepracoval mnoho částí textu ve snaze o co neúplnější a přitom stručný a srozumitelný výklad občanského zákoníku v jeho aktuálním, novelizovaném znění a se zohledněním nové judikatury. Oblast dědického práva zpracovali autoři z řad notářské praxe Mgr. Petr Duda (notářský kandidát a trvalý zástupce Mgr. Šimona Kleina, notáře v Praze), Mgr. David Kittel (notář v Plzni), Mgr. Šimon Klein (notář v Praze), JUDr. Ing. Ondřej Klička (notář v Praze), JUDr. Ing. Martin Muzikář (notář v Praze) a Mgr. Radim Neubauer (notář v Praze a prezident Notářské komory České republiky). ■

Redakce Ad Notam

Setkání právniček 2019

TRADIČNÍ SETKÁNÍ PRÁVNÍČEK SE USKUTEČNILO DNE 18. ŘÍJNA 2019 V HISTORICKÉ BUDOVĚ ČESKÉ SPOŘITELNY V RYTÍŘSKÉ ULICI, PRAHA 1. PRO LETOŠNÍ JIŽ OSMÝ ROČNÍK ZVOLILY ORGANIZÁTKY TÉMA „ŽENA V NEJISTÉ DOBĚ“.

Téměř sto účastnic a dalších hostů si se zájmem vyslechlo příspěvky redaktora, moderátora a vysokoškolského pedagoga Václava Moravce, filmové režisérky a pedagožky Heleny Třeštkové a římskokatolického kněze, faráře v Le-tohradě a člena Kněžské a pastorační rady Královéhradecké diecéze Václava Vacka.

Setkání pořádala Notářská komora České republiky ve spolupráci s Uníí podnikových právníků ČR, Uníí státních zástup-

ců ČR, Soudcovskou uníí ČR a Exekutorskou komorou ČR za podpory společnosti Renomia, a. s. ■

Ing. Jaroslav Šustr, MBA

Den otevřených dveří na Notářské komoře ČR

U PŘÍLEŽITOSTI DNE EVROPSKÉ SPRÁVEDLNOSTI PROBĚHL DNE 24. 10. 2019 OD 9:00 DO 16:00 V SÍDLE NOTÁŘSKÉ KOMORY ČR V PRAZE 2, APOLINÁŘSKÁ 12, JIŽ TŘETÍ ROČNÍK DNE OTEVŘENÝCH DVEŘÍ. PŘEDCHOZÍ DVA ROČNÍKY DNE OTEVŘENÝCH DVEŘÍ POTVRDILY, ŽE LIDÉ MAJÍ O KONZULTACE, KTERÉ NOTÁŘI POSKYTUJÍ ZDARMA, STÁLE VELKÝ ZÁJEM. ZAHÁJENÍ DNE OTEVŘENÝCH DVEŘÍ BYL PŘÍTOMEN PREZIDENT NOTÁŘSKÉ KOMORY ČR MGR. RADIM NEUBAUER.

Více než sto šedesát návštěvníků dne otevřených dveří konzultovalo své aktuální životní situace, a to nejenom otázky sepisu závětí, dědictví, ale i manželské smlouvy, zakládání společností, převody nemovitostí i další specifické problémy. Během dne otevřených dveří poskytovalo odborné rady bez nároku na honorář celkem sedmáct notářů a notářských kandidátů: JUDr. Petr Bílek, emeritní notář a notářský kandidát Mgr. Jana Dytrycha, notář v Praze, Mgr. Zuzana Buchtová, notářská kandidátka JUDr. Šárky Novotné, notářky v Praze, Mgr. Matěj Duben, notář v Praze, Mgr. Petr Duda, notářský kandidát Mgr. Šimona Kleina, notáře v Praze, JUDr. Martin Foukal, notář v Praze, JUDr. Martina Herzánová, notářka v Praze, Mgr. Šimon Klein, notář v Praze, Mgr. Lucie Lahodová, notářská kandidátka JUDr. Aleny Procházkové, notářky v Praze, JUDr. Lenka Leszay, Ph.D., LL.M., notářka v Praze, Mgr. Šimon Mědílek, notářský kandidát JUDr. Terezy Ouzké, notářky v Praze, Mgr. Markéta Motlíková, notářka v Praze, JUDr. Tereza Ouzká, notářka v Praze, Mgr. Jindřich Procházka, notář v Berouně, JUDr. Alena Procházková, notářka v Praze, JUDr. Věra Sábliková, notářka v Praze, Mgr. Nikola Slavík, notářský kandidát Mgr. Erika Mrzeny, notáře v Praze, a Mgr. Stanislav Trčka, notář v Kolíně. ■

Ing. Jaroslav Šustr, MBA

Setkání bavorských, saských, severočeských a západočeských notářů 2019

PŘÍHRANIČNÍ SETKÁNÍ BAVORSKÝCH, SASKÝCH, SEVEROČESKÝCH A ZÁPADOČESKÝCH NOTÁŘŮ SE KONALO VE DNECH 11. A 12. ŘÍJNA 2019 V PLZNI. TO LETOŠNÍ NAVÁZALO NA TRADICI KAŽDOROČNÍCH SEMINÁŘŮ URČENÝCH PRO NOTÁŘE, NOTÁŘSKÉ KANDIDÁTY A NOTÁŘSKÉ KONCIPIENTY ZE SASKA, BAVORSKA, SEVERNÍCH A ZÁPADNÍCH ČECH, KTERÁ ZAPOČALA JIŽ V ROCE 1998.

Prvnímu setkání předcházela každoroční dvojstranná jednání mezi severočeskými a saskými notáři a mezi západočeskými a bavorskými notáři od roku 1990. V roce 1998 se notáři z těchto příhraničních regionů poprvé setkali ve Františkových Lázních a tématem diskuse bylo dědické právo s mezinárodním prvkem v německo-českém právním styku. Od té doby se setkání opakují každoročně, přičemž v organizaci se střídá saská komora, bavorská komora a za českou stranu Notářská komora v Plzni a Notářská komora v Ústí nad Labem.

Organizace letošního setkání se zhostila Notářská komora v Plzni. Stěžejní odborná část semináře – přednášky a dis-

kuse proběhly v historické budově radnice města Plzně, jejíž reprezentativní prostory byly zapůjčeny Magistrátem města Plzně. Na úvod přednášek k účastníkům promluvil primátor města Plzně Mgr. Martin Baxa, který ve svém proslovu zvýdhl význam přeshraničních setkávání a vzájemných kontaktů, přičemž současně ocenil i důležitost letošního diskutovaného tématu.

Příspěvek na vybrané téma „Notářství v České republice a v Německu v kontextu demografických a ekonomických změn společnosti“ zpracoval za českou stranu prezident Notářské komory v Plzni JUDr. Jan Stránský, notář v Plzni. Seznámil německé účastníky s rozsahem činnosti notáře v pozůstalostní agendě, kde byl mimo jiné zdůrazněn teritoriální základ této agendy, přehled úkonů prováděných v řízení o pozůstalosti a způsob odměňování. K úkonům představujícím listinnou agendu bylo dále uvedeno, že není teritoriálně vázána, a zmíněna možnost vykonávat notářskou činnost v sídle notářského úřadu nebo mimo něj formou úředních dnů či neomezeně na místě samém. Přítomní němečtí notáři a notářští kandidáti byli také informováni o tom, že v České republice není vyžadována forma notářského zápisu pro převody nemovitých věcí a tuto agendu vykonávají notáři spíše okrajově. Dále se přednášející věnoval otázce důsledků demografických změn, stěhování populace a zdrojů do velkých měst, vzrůstajících teritoriálních rozdílů v cenách nemovitých věcí a kupní síle obyvatelstva a jejich dopadu na rozsah a příjmy z pozůstalostní a listinné agendy. Zmínil rovněž specifickou situaci ekonomických periferií, kde je ve velké míře zastoupeno insolventní obyva-

telstvo a objektivně určená odměna notáře za pozůstalostní řízení je nízká a často navíc nevymahatelná. Navíc ač účastníci neuhradí notáři vyúčtovanou odměnu a hotové výdaje za pozůstalostní řízení, je notář povinen státu odvést daň z přidané hodnoty. Nízké příjmy z odměn za pozůstalostní řízení neumožňují stávajícím notářům v těchto oblastech ani vychovávat své nástupce. Tyto úřady přichází o svoji perspektivu a důsledkem je nezáměr o jejich obsazení, kdy se i opakovaně do konkurzů na některé uvolněné notářské úřady nehlásí žádný uchazeč. Tato situace může mít vliv na délku pozůstalostních řízení a dostupnost notářských služeb.

Za německou stranu přednesla svůj příspěvek Sonja Karl Pelikan, LL.M., notářka ve Waldsassenu. Popsala v něm základy systému notářství ve Spolkové republice Německo. Z jejího referátu zde zmiňují stěžejní informace.

V Německu působí přibližně 7 200 notářů, z toho cca 1 800 notářů (nur Notare) a 5 400 notářů-právních zástupců (Anwaltsnotare), kteří vykonávají notářskou činnost a rovněž mohou působit i jako právní zástupci (výkon své profese musí důsledně oddělovat. V jednotlivých záležitostech musí být zřejmé, kdy působí jako notáři a kdy jako právní zástupci). Každá spolková země má určeno, zda zde působí „pouze“ notáři (např. Bavorsko) nebo notáři-právní zástupci. Celkový počet notářů v Německu je regulován státem, přičemž hlediskem pro zachování notářského úřadu je počet sepsovaných notářských zápisů. Regionálně je poměr počtu obyvatel v obvodu jednoho notářského úřadu různý, např. v Bavorsku činí cca 25 000 obyvatel na jeden notářský úřad, v Sasku cca 33 000 obyvatel. Zřízení pobočky kanceláře notáře mimo sídlo jeho úřadu je výjimkou, která podléhá schválení, a děje se spíše v případech, kdy vyvstane opětovně zvýšená potřeba výkonu notářské činnosti v místě, kde dříve úřad byl a následně došlo k jeho zrušení.

Německé notářství je založeno na teritoriálním principu. Notář může vykonávat notářskou činnost pouze v rámci určeného obvodu svého sídla, a to prováděním úkonů jak ve svém sídle, tak na místě samém. Může však sepsovat listiny ohledně nemovitostí v celém Německu. Mimo sídlo notářského úřadu, do kterého byl notář jmenován, může provést úkon pouze ve zcela specifických záležitostech. Podmínkou je, že jde o úkon v rámci stejného obvodu příslušného vrchního zemského soudu a jeho provedení schválí předsedové obou příslušných nižších soudů. Přednášející notářka zmínila případ, kdy takto sepisovala listinu mimo svůj obvod pro účastníka se zdravotním postižením, který se dorozumíval pouze se speciálním přístrojem. Převoz účastníka k notáři i s dorozumívacími prostředky by byl značně komplikovaný a v předchozí činnosti s ním konzultovala potřebu úpravy jeho právních vztahů, proto jí bylo sepsání listiny mimo její obvod povoleno. Jedná se tedy vždy pouze o speciální případy a v praxi zřídka.

Zveřejňovat reklamu mají němečtí notáři zakázáno, mohou pouze věcně informovat o své činnosti. Zřizování webových stránek je možné. Personálně je chod kanceláře zajištěn

většinou třemi až deseti zaměstnanci. Notáři mohou rovněž tvořit tzv. společenství notářů. Dále v notářských úřadech vykonávají povinnou praxi notářští kandidáti, kteří jsou na dané místo přidělováni příslušnou notářskou komorou, u které požádali o vykonání povinné praxe.

Sonja Karl Pelikan, LL.M., se dále ve svém příspěvku věnovala postavení notářských kandidátů. Především zmínila, že v Německu je obtížnější stát se notářským kandidátem než notářem. K čekatelské praxi na pozici notářského kandidáta jsou přijímáni pouze uchazeči s druhou státní zkouškou složenou s velmi dobrým prospěchem, kteří splní další přísná kritéria. Notářský kandidát není zaměstnancem notáře, nýbrž zaměstnancem spolkové notářské komory, jeho mzda a rovněž všechny náklady na jeho školení jsou hrazeny ze společné pokladny. Notářský kandidát může vykonat svoji notářskou praxi postupně na více místech. Během své praxe je notářský kandidát přítomen jednání notáře s účastníky, až po určité době může sepsovat samostatně listiny a vykonávat jednotlivé úkony. Dále rovněž absolvuje různá školení, mimo jiné i řečnické kurzy. Počet notářských kandidátů je regulován ve vztahu k počtu notářských úřadů tak, aby existoval předpoklad, že kandidát se stane notářem. Po absolvování povinné praxe může notářský kandi-

dát žádat o přidělení uvolněného notářského úřadu. Vedle notářských kandidátů se o úřad mohou ucházet i notáři, kteří chtějí změnit místo své působnosti. Rozhodujícím kritériem pro výběr uchazeče je délka praxe, z toho důvodu má vždy přednost notář před notářským kandidátem. V případě stejné délky praxe je rozhodující lepší výsledek druhé státní zkoušky. Úspěšný uchazeč v daném úřadě musí setrvat nejméně pět let, teprve poté, má-li zájem, se může ucházet o jiný notářský úřad. V případě, že se o uvolněný notářský úřad neuchází žádný notář ani notářský kandidát, je úřad nabídnut služebně nejstaršímu notářskému kandidátovi. Pokud by nabídku odmítl, následkem je vyškrcnutí ze seznamu notářských kandidátů. Podle sdělení přítomných účastníků semináře neví v současnosti o žádném notářském úřadě v Německu, který by byl tak „neatraktivní“, že by se o něj nikdo neucházel.

U odměňování notářů v Německu se vychází z hodnoty úkonu, která je zjišťována z prohlášení účastníka (rovněž např. u závěti – z hodnoty majetku). Notářka zmínila také skutečnost, že pokud účastník pro účely sepsání darovací smlouvy sdělí notáři hodnotu nemovitosti nižší, než je kupní cena, za kterou nemovitost obdarovaný následně prodá, je notář oprávněn doučtovat si svoji odměnu podle nově zjištěné ceny.

Němečtí notáři odvádějí do společné pokladny příspěvky, jejichž výše je v jednotlivých spolkových zemích stanovena odchylně, např. procentem z odměny za úkon (u různých úkonů se uplatní různá sazba) nebo procentuálně z obrátu (např. v Bavorsku odvozy z obrátu, který se musí hlásit každý měsíc). Existuje však část obrátu, která není zahrnuta v žádné sazbě, tedy není z ní odváděn žádný příspěvek. To má napomoci úřadům, které nejsou ekonomicky tak úspěšné. Z příspěvků je mimo jiné financována správa notářských komor, náklady na notářské kandidáty, jejich vzdělávání; a jsou i zdrojem pro podporu úřadů s nižšími příjmy (minimální

příjem notáře je na úrovni platu soudce, když je nižší, má nárok na dorovnání do této výše).

Z odborného hlediska je německým notářům při jejich činnosti nápomocen německý notářský institut (Deutsches Notarinstitut in Würzburg), který poskytuje odbornou literaturu, judikaturu a zajišťuje další podporu v případech, kdy je notář požádán o úkon, který není úplně běžný a vyžaduje širší přípravu.

Za organizaci letošního setkání patří poděkování plzeňským notářům a tajemnici notářské komory, kteří se postarali o přípravu a bezproblémový průběh semináře, oběma přednášejícím a Mgr. Martinu Říhovi, notáři v Praze, za tlumočení. Zajímavým zpestřením setkání byl i doplňkový společensko-vzdělávací program, kdy účastníci měli možnost navštívit Muzeum církevního umění v Plzni, absolvovat školu čepování v Plzeňském pivovaru a seznámit se s historií i aktuálním děním v Plzni během prohlídky města se zasvěceným výkladem průvodkyně.

Poděkování náleží rovněž zástupcům saských notářů dr. Joachimovi Pülsovi a dr. Bettině Sturm, severočeských notářů JUDr. Václavě Švarcové a JUDr. Jiřímu Chabrovi, dr. Karlu Sauerovi za bavorskou stranu a JUDr. Libuši Stehlíkové za západočeské notáře, kteří stáli u počátků příhraničních setkávání, a položili tak základy této tradice trvající více než dvacet let. Účastníci se shodli, že tato setkání jsou přínosná pro německou i českou stranu, neboť přinášejí účastníkům nejen nové poznatky, ale i výměnu aktuálních informací týkajících se notářství v Německu a České republice. To platí i pro letošní setkání, které může být podnětem k úvahám, zda některé aspekty německé úpravy mohou být přínosem i pro české poměry v notářství. ■

Mgr. Alžběta Garhoferová, notářská kandidátka, zástupkyně JUDr. Libuše Stehlíkové, notářky v Plzni

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE

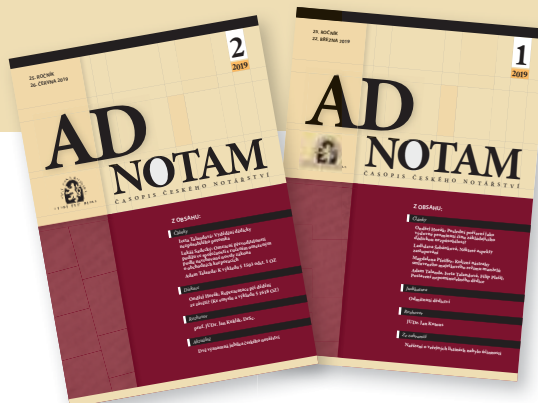
vydavatel: Notářská komora České republiky

periodicita: čtvrtletník

náklad: 2 000 výtisků,

formát: A4 (210 x 297)

počet stran: průměrně 56+4

PŘEDPLATNÉ PRO ROK 2020

Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník

(cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH),

předplatné objednávejte na předplatne.adnotam@nkcr.cz

22. notářskou kuželku ovládla notářská kancelář Mgr. Petra Šedivého

DNE 18. ŘÍJNA 2019 SE V NEJVĚTŠÍ BOWLINGOVÉ HALE V REPUBLICE, BRNĚ-LÍŠNI, KONAL V POŘADÍ JIŽ 22. ROČNÍK TURNAJE V BOWLINGU „NOTÁŘSKÁ KUŽELKA“, KTERÉHO SE PRAVIDELNĚ ÚČASTNÍ JIHOMORAVSKÉ NOTÁŘSKÉ KANCELÁŘE.

Turnaj, který je pořádán v půlročních obdobích bez přestávky již od roku 2009 a který se těší historicky velké popularitě, je určen nejen notářům, ale i všem notářským kandidátům, koncipientům a dalším zaměstnancům notáře. Letos na podzim se sešlo 71 hráčů, kteří soutěžili tradičně ve třech kategoriích, kategorii žen (55), ta bývá ve všech ročnících výrazně vždy nejpočetnější, kategorii mužů (16) a třetí kategorii notářských družstev (15). Podmínkou účasti v kategorii družstev, která soutěží o právo půlroční držby putovního poháru a zejména o vyrytí své notářské kanceláře a jmen hráčů na tuto legendární trofej, věnovanou zakladatelem turnaje Mgr. Richardem Brázdou, notářem v Brně, je minimální počet 3 hráčů z jedné notářské kanceláře. Stupně vítězů v kategorii mužů nebyly ani letos na podzim žádným velkým překvapením a obsadili je „staronoví“ šampioni, zatímco v kategorii žen bylo v medailovém pořadí hned několik „nováčků“. Trofej pro vítězku si odnesla Mgr. Tereza Folwarczna (notářská kancelář JUDr. Marie Matouškové, notářky v Brně), na 2. místě se umístila Jana Holá (notářská kancelář Mgr. Richarda Brázdy, notáře v Brně) a o 3. místo se podělily se stejným bodovým ziskem Mgr. Michaela Kalousová (notářská kancelář JUDr. Přemysla Kalouse, notáře v Brně) a Marcela Šebestíková (notářská kancelář Mgr. Petra Šedivého, notáře v Brně). Mimořádně vyrovnané bylo sčítání bodů v kategorii týmů, kdy nakonec o průměr jednoho bodu, tedy 6 sražených kuželek, premiérově zvítězila notářská kancelář Mgr. Petra Šedivého, notáře v Brně, která tak získala pódiová umístění ve všech kategoriích turnaje.

Zleva na fotografii Mgr. Petr Šedivý (notář), Marcela Šebestíková (tajemnice), Tomáš Sladčík (student), Sabina Čermáková (tajemnice)

Nutno dodat, že o výsledky jde při tomto setkání vždy až v druhé řadě. Již při zrodu této akce byla především myšlenka vzájemného seznámení všech členů notářských kanceláří, dále prostor k diskusi a výměnu pracovních zkušeností, to vše obohacené příjemnou sportovní atmosférou. Z reakcí účastníků turnaje a především z jejich velkého zapálení pro hru bylo patrné, že tato tradiční akce nebude mít nouzi o jejich zájem ani v dalších ročnících. ■

red.

PRÁVĚ VYŠLO

Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev

Praktický komentář

Jan Šafránek, Lola Laštovičková, Tomáš Podškubka, Lukáš Pěsna, Jiří Hlaváč

Praktický komentář k zákonu č. 125/2008 Sb., seznamuje s **postupy přeměn obchodních korporací** (fúze, rozdělení, převod jmění na společníka, změna právní formy a přeshraniční přemístění sídla). Součástí komentáře jsou i **vzory projektů jednotlivých typů přeměn**, oznámení zveřejňovaná v Obchodním věstníku, seznamy příloh návrhu na zápis přeměny do obchodního rejstříku a vzory zápisů přeměn do obchodního rejstříku.

Praktický komentář se zaměřuje hlavně na realizaci přeměn obchodních společností s důrazem na společnost s ručením omezeným a akciovou společnost a soustředí se na ustanovení, která jsou pro praxi zásadní, příp. mohou činit v praxi potíže. Autoři v textu zároveň zohlednili přeměny obchodních korporací i z hlediska účetního a znaleckého.

Knihu tak ocení nejen **advokáti**, ale i **podnikoví právníci** a všichni, kterých se přeměna týká.

Vedoucí autorského kolektivu Jan Šafránek, který se problematice přeměn věnuje téměř 15 let, společně s Lolou Laštovičkovou pravidelně na toto téma přednáší.

smarteca

Komentář je dostupný také v ASPI a jako e-kniha

Objednávejte na www.wolterskluwer.cz/obchod

Generální shromáždění CNUE, výstava v Evropském parlamentu a setkání Hexagonály

GENERÁLNÍMU SHROMÁŽDĚNÍ LETOS PŘEDCHÁZELY DVĚ DALŠÍ UDÁLOSTI VÝZNAMNÉ PRO MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCI NOTÁŘŮ, KTERÉ SE USKUTEČNILY 13. LISTOPADU 2019. PRVNÍ Z NICH BYLO TRADIČNÍ SETKÁNÍ PREZIDENTŮ NOTARIÁTŮ TVOŘÍCÍCH ČLENY HEXAGONÁLY, USKUPENÍ S VÍCE NEŽ DVACETILETOU TRADICÍ, KTERÉ SDRUŽUJE NOTARIÁTY ČESKÉ REPUBLIKY, CHORVATSKA, MAĎARSKA, RAKOUSKA, SLOVENSKA A MAĎARSKA. NA PROGRAMU BYLA VÝMĚNA INFORMACÍ O AKTUÁLNÍM POLITICKÉM A LEGISLATIVNÍM VÝVOJI A KOORDINACE VZÁJEMNÝCH PROJEKTŮ.

Následovala výstava v prostorách Evropského parlamentu nazvaná Evropa v listinách. Při její příležitosti přednesl svůj projev mj. dosavadní prezident CNUE, francouzský notář Pierre-Luc Vogel, a německá poslankyně Evropského parlamentu Angelika Niebler. Výstava zobrazovala historické listiny vyhotovené notáři v několika evropských zemích, a podtrhla tak význam notářství pro každodenní život občanů po několik staletí. Výstava se v nadcházejícím roce bude přesouvat do některých dalších členských států, a tak ji bude moci zhlédnout opravdu široká veřejnost ve více zemích.

Dalšího dne, 14. listopadu 2019, se v Bruselu uskutečnilo poslední Generální shromáždění CNUE tohoto kalendářního roku. Nejvýznamnější organizační událostí tohoto shromáždění byla volba prezidenta a viceprezidenta pro další volební období. Novým prezidentem CNUE se stal řecký notář Georgios Rouskas a viceprezidentem maďarský notář Adam Tóth.

Z hlediska odborných a praktických témat se Generální shromáždění věnovalo otázkám archivace dokumentů, zápisů do rejstříků a seznamů, dále legislativnímu vývoji v problematice úvěrů, konkrétně stanovení rozhodného práva, a praktickým problémům s katastry nemovitostí v přeshraničních případech. Dalším významným bodem programu byl projekt Evropské notářské sítě a její drobné úpravy, které by měly notářům přinést ještě širší možnosti při získávání zahraničních informací nezbytných pro jejich činnost, než tomu bylo doposud.

Za Notářskou komoru České republiky se Generálního shromáždění zúčastnil Mgr. Radim Neubauer, JUDr. Berenika Wünschová a Mgr. Petr Klika. ■

Mgr. Petr Klika, právník, Notářská komora České republiky

Evropský den spravedlnosti 2019 v Drážďanech

SYMBOLICKY V DEN TŘICÁTÉHO VÝROČÍ ZLOMOVÉ DEMONSTRACE V LIPSKU, KTERÁ POZDĚJI VEDLA K PÁDU BERLÍNSKÉ ZDI, SE V SASKÝCH DRÁŽĐANECH DNE 9. ŘÍJNA 2019 USKUTEČNILA AKCE K EVROPSKÉMU DNI SPRAVEDLNOSTI. TRADICI, PŘI KTERÉ EVROPŠTÍ OBČANÉ MOHOU BLÍŽE NAHLÉDNOUT DO ŽIVOTA PRÁVNICKÝCH PROFESÍ A ZÍSKAT INFORMACE O TOM, JAKÁ PRÁVA MOHOU VYUŽÍT V PŘESHHRANIČNÍCH PŘÍPADECH, ZALOŽILA V ROCE 2003 EVROPSKÁ KOMISE SPOLU S RADOU EVROPY. EVROPSKÝ DEN SPRAVEDLNOSTI SI PŘIPOMÍNÁME 25. ŘÍJNA. V ČESKÉ REPUBLICE NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR POŘÁDÁ PRAVIDELNĚ U TÉTO PŘÍLEŽITOSTI DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ, KDY ZÁJEMCI MOHOU BEZPLATNĚ KONZULTOVAT S NOTÁŘEM SVOU AKTUÁLNÍ ŽIVOTNÍ SITUACI A SPOLEČNĚ NAJÍT PRÁVNÍ ŘEŠENÍ.

Pořadatelé akcí u příležitosti Evropského dne spravedlnosti v Německu, kterými jsou Spolkový justiční úřad, Spolkové ministerstvo spravedlnosti a jednotlivá zemská ministerstva spravedlnosti a soudy každoročně oslovují jednu ze sousedních zemí, aby se stala partnerskou zemí. A jelikož, jak na místě zaznělo, z Drážďan je to blíže do Prahy než do Berlína a symbolika výročí historických událostí je tento rok velmi silná, Ministerstvo spravedlnosti ČR vřele přijalo nabídku stát se spoluorganizátorem akce. V průběhu dne probíhalo množství přednášek a workshopů v oblasti občanskoprávních i trestněprávních témat s přeshraničním prvkem.

Dopolední program otevřela simulace hlavního líčení se stejnými skutkovými okolnostmi, která se odehrávala nejdříve dle německého trestního procesního řádu a následně dle českého. Do přípravy simulovaného jednání byli zapojeni soudci a státní zástupci z obou zemí a žáci středních škol z Německa a z dvojjazyčného česko-německého gymnázia v Pirně. Porovnání českého a německého jednání přineslo zajímavé výsledky. Česká strana byla na pachatele, co se týče trestu, přísnější a bez zajímavosti podle Němců nezůstalo ani to, že obžalovaný v českém trestním procesu musí vůči instituci soudu projevovat větší respekt.

Zdravici na setkání pronesla i česká ministryně spravedlnosti Marie Benešová.

Odpoledne program pokračoval představením evropských sítí kontaktních bodů usnadňujících spolupráci soudů a jiných orgánů při řešení přeshraniční kooperace v civilních a trestních věcech – Evropské soudní sítě pro spolupráce v civilních věcech¹ a Evropské soudní sítě pro

spolupráci v trestních věcech. Vedoucí oddělení pro civilní právo Evropské komise Andreas Stein následně přiblížil plány návrhů nových legislativních aktů harmonizujících předpisy v oblasti civilního práva. Zmínil mezi nimi mimo jiné návrh upravující přeshraniční uznávání osobního stavu, návrh týkající se přeshraničního osvojení nebo nástroj pomoci při přeshraničním vymáhání soudních rozhodnutí.

V následujícím bloku se účastníci rozdělili do menších skupin a mohli dle svého zájmu navštívit jeden z workshopů, který se věnoval konkrétním tématům přeshraniční spolupráce. Kromě otázek vymáhání výživného v česko-německém kontextu a evropského zatýkácího rozkazu se diskutovalo i o evropském nařízení o dědictví¹ a o aktuálních problémech spojených s jeho aplikací. U tohoto tématu bych se rád blíže zastavil.

Evropské nařízení o dědictví přineslo kromě mnoha zjednodušení dědického řízení i mnohá úskalí, se kterými si zatím praxe nedokázala jednoznačně poradit, na tom se shodli všichni účastníci workshopu – za českou stranu notář Mgr. Martin Říha a za německé notáře Dr. Johannes Weber a Herta Weisser. K praktickým problémům patří určení obvyklého pobytu zůstavitele, a to především ve vztahu k případům pobytu seniorů ze zahraničí v českých domovech s pečovatelskou službou. Účastníci souhlasili se závěrem, že je možné mít pouze jeden obvyklý pobyt. Při jeho určení je nezbytná vůle osoby založit v daném místě obvyklý pobyt, tj. subjektivní element. Pokud osoba není schopná např. v důsledku duševní poruchy dobrovolně založit pobyt v zahraničí se všemi důsledky, které změna obvyklého pobytu může přinést např. pro dědický statut, nemůže být obvyklý pobyt založen, a to ani v případě, kdy jsou všechny objektivní znaky obvyklého pobytu naplněny. O změně obvyklého pobytu osoby nemůže rozhodnout ani opatrovník osoby, ačkoli může jinak o určení pobytu osoby vnitrostátně rozhodovat jako součást preventivní plné moci.^{3,4} V případě Německa se tato otázka

posuzuje velmi často ve spojení s fenoménem trávení důchodového věku v jižní Evropě kvůli tamnímu příznivému klimatu a nižším životním nákladům. Tato otázka se stále častěji začíná dotýkat i ČR. V podobných případech je možné přihlídnout k jazykové a kulturní integraci osoby v místě pobytu, rodinným vazbám, místu, kde se převážně nachází majetek osoby, či místu, kam osoba dochází pravidelně k lékaři, apod.⁵

Mezi další problémy spojené s aplikací nařízení patří vyplňování evropského dědického osvědčení (dále jen „EDO“) německými orgány v případě jeho použití v zahraničí. Na základě německého práva a jemu vlastní univerzální sukcese nelze do EDO zapisovat jednotlivé předměty dědictví. Tato skutečnost působí dědicům značné problémy, jelikož na základě čl. 69 odst. 5 nařízení o dědictví představuje EDO platný dokument k zápisu majetku z pozůstalosti do příslušného rejstříku členského státu. V České republice i jiných členských státech, kde se nařízení uplatní, v praxi dochází ke značným potížím při zápisu majetku z pozůstalosti do národních rejstříků na základě německého EDO. Judikatura německých soudů v tomto ohledu zůstává konstantní, nedovodila nutnost vyplnit jednotlivé předměty dědictví a odmítá připustit být jen informativní a nezávazné uvedení nemovitosti v EDO.⁶ Praxe si v jednotlivých členských státech s tímto problémem poradila různě. V Rakousku Nejvyšší soudní dvůr dovedl, že označení nemovitosti ležící v Rakousku pro účely zápisu do tamního rejstříku nemovitostí není třeba v EDO vyžadovat.⁷ Jak informoval notář Mgr. Martin Říha, v České republice se s účinností od 1. 1. 2020 tato situace vyřeší ve vztahu k vlastnickým a jiným věcným právům novelou katastrální vyhlášky. Ta nově stanoví, že pokud v listině, která prokazuje univerzální právní nástupnictví, nejsou uvedena práva nebo nemovitosti, kterých se právní nástupnictví týká, pokud to neumožňuje právní řád státu, ve kterém byla listina vydána, запиše katastrální úřad změnu vlastnického nebo jiného věcného práva na základě této listiny a prohlášení právního nástupce s náležitostmi podle katastrální vyhlášky.⁸ Další diskuze se věnovala otázkám odmítnutí dědictví či volby práva.

Den zakončila slavnostní recepce za přítomnosti české ministryně spravedlnosti Marie Benešové, saského ministra spravedlnosti Sebastiana Gemkova a dalších osobností. Celkově lze celou akci hodnotit velmi kladně. Za výjimečné lze na akci považovat oslovení širokého publika z ČR i Německa, které zahrnovalo žáky, zástupce akademické sféry, politiky, experty i zástupce EU. Nezbyvá než popřát německým kolegům mnoho štěstí při organizaci Evropského dne spravedlnosti 2020, který se bude konat v Norimberku, jistě opět za účasti zástupců z České republiky. ■

Petra Pejchová
JHA Counsellor

- 1 Evropská soudní síť pro věci občanské a obchodní je flexibilní, nebyrokratická síť, která propojuje vnitrostátní justiční orgány. Klade si za cíl usnadnit a posílit justiční spolupráci mezi členskými státy. Již od roku 2002 tato síť umožňuje lépe prakticky používat a provádět nástroje EU v oblasti civilního soudnictví. Přispívá tím k propojení různých justičních systémů členských států, a tím buduje vzájemnou důvěru.
- 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.
- 3 Tzv. Vorsorgevollmacht.
- 4 Srov. LG Augsburg, 30. 1. 2018, 054T 161/18.
- 5 Srov. OLG Hamm, 2. 1. 2018, 10 W 35/17.
- 6 OLG Nürnberg, 5. 4. 2017, 15 W 299/17.
- 7 OGH Wien, 29. 8. 2017, 5 Ob 108/17.
- 8 Vyhláška ze dne 11. listopadu 2019, kterou se mění vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška), ve znění vyhlášky č. 87/2017 Sb.

Illustrační foto: Shutterstock.com

PRÁVNÍ ROZHLEDY 19/2019:

ČLÁNKY

Určení místa bydliště jako významná záležitost dítěte

JUDr. Ing. Romana Rogalewiczová, Ph.D., Brno

PRÁVNÍ ROZHLEDY 20/2019:

ČLÁNKY

Oznámení o započítání výkonu zástavního práva a jeho důsledky (praktický výklad § 1362 až 1364 ObčZ)

JUDr. Petr Bezouška, Ph.D., Olomouc, Praha

PRÁVNÍ ROZHLEDY 21/2019:

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Rozšíření SJM, výlučné prostředky vynaložené na nabytí věci v SJM a nosy z výlučného majetku na společný

§ 143a odst. 1, § 149 odst. 2 a 3 ObčZ 1964

§ 716 a násl., § 742 odst. 1 písm. f) a odst. 2 ObčZ

Při rozšíření společného jmění manželů podle § 143a ObčZ 1964, resp. § 716 a násl. ObčZ, nelze majetkovou hodnotu patřící dosud jen jednomu z manželů, o kterou bylo společné jmění rozšířeno, považovat za vnos ve smyslu § 149 odst. 2 ObčZ 1964, resp. § 742 odst. 2 ObčZ; podle okolností konkrétní věci však není vyloučeno přihlídnout k takovému příspěvku manžela při zvažování tzv. disparity podílů.

Jestliže však byla věc (která by jinak v SJM nebyla) do SJM nabyta jen na základě shodné vůle manželů výslovně vyjádřené při nabytí věci a kupní cena byla celá vynaložena z výlučného majetku jen jednoho z manželů, jde o vnos

ve smyslu § 149 odst. 2 ObčZ 1964, resp. § 742 odst. 2 ObčZ. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 26. 6. 2019, sp.zn. 22 Cdo 487/2019

PRÁVNÍ RÁDCE 9/2019:

Každá pátá firma v Česku je mrtvá

V obchodním rejstříku zůstávají tisíce neaktivních společností. Mnohé další se přeprořádávají. Na vině je složité a drahé rušení podniků.

Alžběta Vejvodová

Když představenstvo přenechá své funkce advokátům Delegace výkonu funkce člena statutárního orgánu na třetí osobu není možná, a pokud by k ní došlo, bude právní jednání učiněné zmocněncem absolutně neplatné, neboť odporuje zákonu a narušuje veřejný pořádek. Delegace jednání představenstva za společnost vůči akcionáři není přípustná jako dlouhodobá a trvalá, a dokonce ani po určité časové období, tedy jako dočasná. Advokát je povinen zjevně neplatnou plnou moc odmítnout, jinak se vystavuje zvýšené odpovědnosti za škodu, kterou nese jakožto odborník a profesionál.

Luděk Lisse

PRÁVNÍ RÁDCE 10/2019:

Krátké věty, základ srozumitelného textu

Jasně a srozumitelně sepsaný text šetří čas a peníze. Aby byl písemný právní projev přístupný, stačí se řídit několika jednoduchými zásadami.

Jakub Šváb

PRÁVNÍ RÁDCE 11/2019:

Úskalí dohody při vypořádání jmění manželů

Při řešení majetkového vypořádání manželů je z pohledu nákladů nejlepší variantou dohoda. Ovšem změnit jednou uzavřenou dohodu může být velmi komplikované.

Anežka Večeřová

SOUDNÍ ROZHLEDY 10/2019:

ROZBORY JUDIKATURY

Judikatura NS: Společné jmění manželů z pohledu aktuální rozhodovací praxe

Mgr. Michal Králík, Ph.D., Zlín, Brno

SOUDNÍ ROZHLEDY 11-12/2019:

CIVILNÍ PRÁVO PROCESNÍ

68. Nová splatnost stanovená notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti

§ 71a a 71b NotŘ

§ 268 odst. 1 písm. h) OSŘ

Není vyloučeno, že v rámci jednoho a téhož notářského zápisu účastníci projeví vůli ke sjednání jiných hmotněprávních pravidel, jimiž se má řídit splatnost dosud nezaplaceného a již existujícího závazku, který je v notářském zápisu identifikován. Z notářského zápisu však za takových okolností musí být zcela jednoznačné a úplně bez pochyb, že nová dohoda účastníků o splatnosti závazku popsaného v notářském zápisu je hmotněprávním ujednáním ve smyslu § 71a NotŘ. Za takovou jednoznačnou formulaci však nelze pokládat případ, kdy ujednání účastníků ohledně splatnosti dluhu je uvedeno až v rámci textu, jenž je uvozen formulací: „Věřitel, Dlužník a Ručitelé vědomi si svých práv a povinností dle hmotněprávního ujednání obsaženého ve Smlouvě o úvěru uzavírají tuto procesní dohodu se svolením k vykonatelnosti notářského zápisu.“

Usnesení NS z 24. 9. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3009/2019

OBCHODNÍ PRÁVO

76. Nemožnost opustit podíl ve společnosti s ručením omezeným

§ 1050 ObčZ

Podíl ve společnosti s ručením omezeným nelze opustit dle § 1050 ObčZ.

Usnesení VS v Praze z 26. 6. 2019, sp. zn. 14 Cmo 141/2019

VÝBĚR ROZHODNUTÍ V OBLASTI CIVILNĚPRÁVNÍ

Vypořádací podíl v bytovém družstvu

Rozsudek NS z 29. 3. 2018, sp. zn. 27 Cdo 5168/2017

(Rc 67/2019, AN 4/2018 s.25)

Při určení výše vypořádacího podílu bytové družstvo zásadně musí přihlídnout k obvyklé (tržní) hodnotě členského podílu bývalého člena družstva tak, aby mezi dohodnutou hodnotou a vyšší vypořádacího podílu nebyly neodůvodněné rozdíly.

Zastavení dědického řízení pro nedostatek majetku

Rozsudek NS z 26. 3. 2018, sp. zn. 21 Cdo 5366/2016

(SJ 60/2019)

I. Bylo-li řízení o dědictví zastaveno, protože zůstavitel zanechal majetek bez hodnoty nebo jen majetek nepatrné hodnoty, a nebylo-li dědické právo po zůstaviteli řešeno ani při dodatečném projednání dědictví, nemůže se soud v jiném řízení zabývat tím, komu svědčí po zůstaviteli dědické právo; dědici takového zůstavitele jsou v jiném řízení neznámými dědici, jimž soud, ne učiní-li jiné opatření, ustanoví opatrovníka (§ 29 odst. 3 OSŘ).

II. Majetek, který se „nově“ objevil po pravomocném skončení řízení o dědictví, může spočívat též v nároku zůstavitele na vydání dědictví, který mu příslušel jako oprávněnému dědici podle § 485 nebo 487 ObčZ 1964.

BULLETIN ADVOKACIE 9/2019:

NEJVYŠŠÍ SOUD:

K předkupnímu právu k pozemku nebo stavbě podle přechodných ustanovení občanského zákoníku

Je-li přemětem převodu spoluvlastnický podíl na pozemku nebo stavbě na něm zřízené za situace, že by jeho nabytí vlastníkem pozemku či stavby nevedlo ke sjednocení vlastnictví pozemku a stavby, předkupní právo podle § 3056 odst. 1 o.z. vlastníkům nenáleží.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019,

sp. zn. 22 Cdo 2979/2018

BULLETIN ADVOKACIE 11/2019:

ČLÁNKY:

Aktuální otázky AML regulace

Právní úprava opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (Anti Money Laundering and Counter Terrorist Financing – AML/CTF) se stále zpřísňuje. Tento vývoj je způsoben nejenom stále sofistikovanějšími metodami legalizace, které si osoby páchající tuto činnost osvojují, ale i pokračujícím technologickým rozvojem, na který je třeba legislativně reagovat. Tento článek se zaměřuje na tři současné problémy AML/CTF regulace, a to na rozdělení KYC procedur na identifikaci a kontrolu klienta, pojetí virtuálních měn a způsob vedení licenčních řízení Českou národní bankou.

Mgr. Bc. Pavel Martiník ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam.

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová s účinností od 1. 11. 2019, na základě výsledku konkurzu, jmenovala notářskou kandidátku **Mgr. Gabrielu Kučerovou** notářkou do notářského úřadu ve Strakonících.

Ke dni 1. 1. 2020 byla jmenována ministryní spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářská kandidátka **Mgr. Zdeňka Batrinová** notářkou v Chomutově.

K témuž dni jmenovala ministryně spravedlnosti notářského kandidáta **JUDr. Milana Cellara** notářem v obvodu Okresního soudu ve Vsetíně, se sídlem ve Valašském Meziříčí.

Dále taktéž k 1. 1. 2020 jmenovala ministryně spravedlnosti notářskou kandidátku **JUDr. Helenu Jurákovou**, na základě výsledku konkurzu, notářkou do notářského úřadu ve Zlíně.

Do notářského úřadu v České Lípě jmenovala ministryně spravedlnosti na základě výsledku konkurzu ke stejnému dni bývalou advokátku **Mgr. Petru Krnošovou**.

Do funkce notáře notářského úřadu se sídlem v Brně, v obvodu Městského soudu v Brně, pak byla taktéž k tomuto dni jmenována notářská kandidátka **Mgr. Eva Věrná**.

Novým notářkám a novému notáři přejeme hodně úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Na vlastní žádost odvolala ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová ke dni 31. 12. 2019 **JUDr. Jitku Holcmanovou** z funkce notářky ve Zlíně, **JUDr. Ivu Kocinovou** z funkce notářky v Plzni, **JUDr. Hanu Sýkorovou** z funkce notářky v Plzni, **Mgr. Jarmilu Chmelařovou** z funkce notářky ve Valašském Meziříčí a **JUDr. Marii Matouškovou** z funkce notářky v Brně.

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví a osobní spokojenost. ■

Mgr. Gabriela Kučerová

Mgr. Zdeňka Batrinová

JUDr. Milan Cellar

JUDr. Helena Juráková

Mgr. Petra Krnošová

Mgr. Eva Věrná

redakce Ad Notam

Složení slibu do rukou ministryně spravedlnosti

Dne 21. 10. 2019 složili slib do rukou ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešové, podle § 9 odst. 2 notářského řádu, notářky Mgr. Gabriela Kučerová a Mgr. Eva Věrná, dále notářské kandidátky Mgr. Ing. Sandra Bartošová, JUDr. Jarmila Krejsová, JUDr. Alena Křičková, Mgr. Kateřina Pecová, Mgr. Radka Pětvalská, Mgr. Adéla Ragačová, Mgr. Jana Stejskalová, Mgr. Eva Vinopalová a notářský kandidát Mgr. Pavel Vázan.

Dne 20. 11. 2019 složili slib do rukou ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešové, podle § 9 odst. 2 notářského řádu, notářka Mgr. Petra Krnošová, notářská kandidátka Mgr. Barbora Mařatková a notářský kandidát Mgr. Martin Palus.

Blahopřejeme a přejeme mnoho pracovních úspěchů v další činnosti. ■

redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu ve Frýdku-Místku se sídlem ve Frýdlantu nad Ostravicí.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Vladimíru Novobilském, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 7. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 10. února 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 10. března 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice;
- 4) za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 5) bezúhonnost,
- 6) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 7) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
 - 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
 - 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
 - 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
 - 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
 - 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
 - 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
 - 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).
- Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče - notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjiřitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je

třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Ústí nad Labem se sídlem v Ústí nad Labem.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Mgr. Jarmile Buršíkové, která ukončila činnost notářky ke dni 30. 11. 2018. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 24. února 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 24. března 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice;
- 4) za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
- 5) bezúhonnost,
- 6) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 7) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
 - 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
 - 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
 - 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
 - 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
 - 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
 - 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
 - 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).
- Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
- Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjiřitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je

třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Tachově se sídlem v Tachově.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Mgr. Miluši Pavlíkové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2019. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 2. března 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 31. března 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice;
- 4) za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 5) bezúhonnost,
- 6) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 7) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
 - 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
 - 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
 - 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
 - 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
 - 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
 - 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
 - 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).
- Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče - notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
- Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjiřitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je

třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

Střípky z historie 57.

Dne 20. listopadu 2019 na Fakultě právnické ZČU obhájila Aneta Kadaňová rigorózní práci na téma *Historický vývoj notářství v českých zemích*. Oponent Antonín Lojek konstatoval, že autorka „nepomněla uvést významnou osobu, prvního veřejného notáře Jindřicha z Isernie, který v českých zemích založil první notářskou školu, a tak se zasadil o rozvoj tohoto povolání“, oponentka Vendulka Valentová zdůraznila, že kandidátka v práci „provádí rozbor jednotlivých notářských řádů, vydaných po revolučním roce 1848, tj. notářských řádů z let 1850, 1855, 1871, představujících zásadní právní předpisy v oblasti právní úpravy notářství vůbec“. Aneta Kadaňová posléze před komisí, jíž předsedala Karolína Adamová, úspěšně složila i rigorózní zkoušku.

Spolek německých notářů v Čechách (*Verein deutscher Notare in Böhmen*) byl založen o Velikonocích roku 1903. Podle informace v *Budweiser Zeitung* z 25. března 1904 působilo tehdy v Čechách 88 německých notářů a 1 kandidát notářství, z nichž 75 již bylo členy spolku. Mezi ty patřili i zemští poslanci, notář ve Vyšším Brodě Friedrich Ritsche a plzeňský notář Gustav Schreiner. Spolek se zasazoval kromě dalších stavovských otázek o zvýšení počtu notářů ve městech s většinou německého obyvatelstva. Činnost Spolku německých notářů v Čechách pokračovala i po vzniku samostatného československého státu.

Spor o to, zda věno je pohledávkou na pozůstalosti manželově, a v jaké lhůtě se promlčí, proběhl v letech 1869–1870 a byl ukončen rozhodnutím c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 1870, č. 5114. Věno ve výši 60 zl. bylo v souzené věci zajištěno hypotékou na domku, který byl vlastnictvím zůstavitele, ten jej však za života prodal dceři a zetovi za 120 zl. a za „výměnek pro sebe a svou manželku ustanovený“. Pozůstalá manželka žalovala zetež z titulu hypotéky o zaplacení 60 zl. C. k. okresní soud žalobě vyhověl, a to bez ohledu na to, že obdržela od zůstavitele 60 zl. z kupní ceny při prodeji domku. C. k. vrchní soud zemský rozsudek okresního soudu změnil a „a zavrhl žalobu“. C. k. nejvyšší soud naopak změnil rozsudek vrchního soudu zemského a ponechal v platnosti rozsudek c. k. okresního soudu s tím, že žalovaný částku 60 zl. „nyní vyplatiti musí, může se tento jenom na prodávajícím aneb jeho pozůstalosti hojiti“. Průběh řízení je podrobně popsán v časopisu *Právník* z roku 1871.

Profesí notářem byl fotbalista Giuseppe Giriodi (1894–1981), přezdívaný Geppe, který hrál v letech 1912–1925 za Juventus Turín. První gól vsítil tento středopolař 23. listopadu 1913 v utkání proti Nazionale Lombardia, za svoji hráčskou kariéru vstřelil celkem 28 branek v 86 utkáních. Fotbalové působení Gi-

Odrůda hrušky notář Lepin (notaire Lepin).

riodiho přerušila první světová válka, v roce 1915 totiž nastoupil jako dobrovolník do armády a k fotbalu se vrátil až v roce 1919. Právě v sezoně 1919–1920 odehrál Geppe nejvíce, tj. 18, utkání a vsítil 8 branek. Přehled o jeho hráčských aktivitách lze nalézt na: https://it.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Giriodi.

Pražský notář a prezident pražské notářské komory Jan Strakatý měl v roce 1878 velkou radost z narození syna. Podle zprávy v *Národních listech* ze dne 9. května 1878 „notář p. JUDr. Strakatý věnoval za příčinou narození syna svého základnímu fondu Uměl. Besedy 150 zl., spolku českých žurnalistů 100 zl., jednotě pro opatrování a vychovávání idiotův 100 zl. a nadání Koubkově v Blatné, jež dříve už byl založil, též 100 zl., vesměs v státních dlužních úpisech“. Z Blatné pocházela Strakatého manželka Lenička rozená Stocká. Roku 1878 dosáhl Jan Strakatý věku 43 let.

Odrůda hrušky notář Lepin (*notaire Lepin*) byla vyšlechtěna ve Francii v 2. polovině 19. století. „Hrušku Notář Lepin jsem dlouho sklízela (naroubovanou na kdouli). Na výstavách překvapovala a sklízela obdiv svojí hmotností. Chuťově byla přijatelná až v pokročilém stupni zralosti, kdy se dalo do ní kousnout,“ napsal jeden z jejích českých pěstitelů na webu <https://www.zahrada.cz/forum/hrusne/malo-zname-odrudy-pozdne-zimnich-hrusni-315205/?kotva=malo-zname-odrudy-pozdne-zimnich-hrusni-315226>. O notáři Lepinovi, který pravděpodobně tuto odrůdu jako první vyšlechtil, nebyl v pomologické literatuře nalezen žádný biografický údaj. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Líní pavouci

„A co že tu máte tolik much?“ „Máme líné pavouky.“ Geniální pohádka Tři veteráni mě asi nikdy nepřestane bavit a tento dialog mezi Bimbácem a princeznou Bosanou je jedním z mých nejoblíbenějších.

Vždycky si na něj vzpomenu, když píšu odůvodnění pro soud, proč mi vyřízení některých dědictví, pardon, dnes pozůstatkových řízení, trvá poněkud dlouho. Pak se vztekám, proč mám vypadat jako líný pavouk ve věcech, kde dopředu vím, že je spousta dluhů a majetku pomálu, resp. nepatrné nebo nulové hodnoty, ale skončit je opravdu nemohu jednoduše proto, že si tento majetek vypravitel zůstavitelova pohřbu prostě nevezme, a tak postup umožněný § 154 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, přichází vniveč.

Tyto pocity zná každý notář a radost z dobře vykonané práce hasne v momentě, kdy zjistí, že zůstavitel měl navíc deset dětí, třicet vnuků, některé nezletilé, naštěstí pouze jednu manželku, se kterou ale nežil, zato měl mladou milenku, se kterou naopak poslední tři roky žil a se kterou čekal nascitura. Dále pak měl pět sourozenců, dvanáct synovců a neteří, z nich někteří jsou neznámého pobytu a někteří bydlí v zahraničí a už opravdu neumějí česky, a takto se doklopýtá až k poslednímu potenciálnímu dědici šesté dědické třídy, aby ho také poučil, stejně jako všechny předcházející potenciální dědice, o jeho dědických právech a slyšel, ostatně jako ve všech předchozích

případech, že majetek zůstavitele, a sice hnědou pánskou peněženku, 10 akcií společnosti Zdravá duše, a. s. – v likvidaci, prsten ze žlutého kovu a peněžní hotovost ve výši 24 Kč, vzhledem k tomu, že zůstavitel měl dluhy ve výši k datu jeho úmrtí 472 286 Kč, opravdu nechce, a proto dědictví odmítá.

A tak konečně po šesti až sedmi letech notář s úsměvem na tváři předvolá zástupce Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, aby ho s celou věcí seznámil, a následně, samozřejmě po provedení konvokace a ocenění akcií, prstenu a hnědé peněženky, státu Česká republika nabytí takového dědictví potvrdí.

Pak se chvíli tetelí radostí, že si razítkem ve tvaru L odškrtl tento případ jako vyřízený. Radost trvá jenom chvíli, než začne bilancovat, kolik času a peněžních prostředků ho vyřízení této věci vůbec stálo, a to zejména na pracovní náplni a mzdách zaměstnanců, kteří po těch šest až sedm let mohli pilně pracovat na jiné agendě. Jeho odměna jako soudního komisaře činila 1 200 Kč, což je odměna 600 Kč, zvýšená pro časovou náročnost o 100 %. Po dobu šesti až sedmi let platil z vlastní kapsy veškeré hotové výdaje, a ty byly opravdu nemalé, které se mu vrátí od soudu až po skončení řízení. Pak si spočítá, že na celé řízení vynaložil minimálně padesát hodin práce, a dojde k hvězdné odměně 24 Kč za každou její jednu hodinu. Pak si také vzpomene, kolikrát mu některý z potenciálních dědiců vynadal, proč ho vlastně s tímhle otravuje (mě jednou jedna stará paní dokonce chtěla přetáhnout holí – tu jsem jí naštěstí včas odebrala a vrátila až po skončení jednání), a také si vzpomene, kolikrát byl spis u různých soudů ke schválení odmítnutí dědictví za nezletilého, a to právě těch soudů, které máme spíše odbřeňovat než zabřeňovat.

Následně si naprosto zákonitě položí otázku: A proč vůbec tohle všechno? Opravdu by to nešlo jinak?

Samozřejmě že šlo, ale pouze v případě, že vypravitelem zůstavitelova pohřbu je obec. Pomoc lze najít paradoxně v zákoně č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, konkrétně pak v jeho § 5 odst. 5, který říká: „Obec, která zajistila pohřbení podle odstavců 1 až 3, přihlásí svoji pohledávku z titulu účelně vynaložených nákladů na slušné pohřbení podle místních zvyklostí do pasiv pozůstalosti. Bylo-li řízení o pozůstalosti zastaveno, nebo nebyla-li k němu dána pravomoc českých soudů, uplatní obec náhradu těchto nákladů u Ministerstva pro místní rozvoj (dále jen ‚ministerstvo‘).“

V praxi jsem se setkala s případem, kdy městská část, jako žalobkyně, žalovala Českou republiku – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových o zaplacení částky 5 175 Kč (což byly účelně vynaložené náklady na slušné pohřbení zůstavitele) s příslušenstvím, a to za situace, kdy tato městská část v rámci pozůstalostního řízení odmítla vydání bezhodnotného majetku zůstavitele, protože nebylo možné toto řízení zastavit, a věc byla skončena jako

odúmrť. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem č. j. 20 C 121/2018-40 tuto žalobu zamítl a v odůvodnění rozsudku mimo jiné uvedl následující:

„Závěrem soud podotýká, že žalobkyně mohly být vynaložené náklady na pohřeb zůstavitele uhrazeny státem, ovšem pouze tehdy, pokud by žalobkyně vyslovila souhlas s postupem podle § 154 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, podle kterého zanechal-li zůstavitel majetek bez hodnoty, soud usnesením vydá zůstavitelův majetek tomu, kdo se postaral o pohřeb, a současně řízení zastaví. Žalobkyně však tento postup svým sdělením soudnímu komisaři ze dne 15. 2. 2017 vyloučila. Jinak by totiž bylo dědické řízení zastaveno a žalobkyně by jako vypravitel pohřbu mohla získat náklady vynaložené na pohřeb od Ministerstva pro místní rozvoj podle § 5 odst. 5 zákona č. 256/2001 Sb. Vzhledem k tomu, že žalobkyně takto nepostupovala, nemůže nyní náklady vynaložené na pohřeb požadovat po státu, kterému, jak již bylo uvedeno, svědčí výhrady soupisu.“

A jaké zkušenosti mají s vypraviteli pohřbu – obcemi notáři? Různé. Obecně lze však říci, že povětšinou obce souhlasí pouze s vydáním majetku zůstavitele, který spočívá v penězích. Některé obce pak již s fakturou doručenou do spisu doručují dokonce i prohlášení, že s vydáním majetku nesouhlasí buď vůbec, nebo s ním souhlasí, ale pouze pokud to bude majetek peněžitého charakteru. Největší nechuť v obcích pak vyvolávají akcie, elektronika a šperky. Údajně proto, že co nejsou peníze, to se musí ocenit a prodat, a s tím je spojena práce!!!

Pak jsou ale namísto další otázky. Je obec, potažmo její zástupce, v postavení, že si může tímto postupem dovolit přijít o úhradu účelně vynaložených nákladů na slušné pohřbení podle místních zvyklostí od Ministerstva pro místní rozvoj? Tyto pohřební náklady mohou dnes činit poměrně vysoké částky, mnohdy přesahující i 10 000 Kč. Je starosta vůbec seznámen s postupem jeho podřízených, kteří takto vydání majetku odmítají a připravují obec o peníze? Jak je to v takovém případě s péčí řádného hospodáře a s porušováním povinností při správě cizího majetku? Odpovědi na tyto otázky si musí odpovědné osoby najít samy.

Pokud by k výdajům bylo přistupováno všude takto, jsme zase u těch líných pavouků. A za nějaký čas by se mohl doplnit další dialog z výše zmiňované pohádky, tentokrát mezi Servácem a princeznou Bosanou: „A co že jste taková chudá země?“ „Máme líné obyvatelstvo.“ A to snad opravdu nechceme. ■

JUDr. Věra Sábliková,
prezidentka Notářské komory
pro hl. m. Prahu,
notářka v Praze

Dědická smlouva jako soulad dvou vůlí

„Může být stranou dědické smlouvy právnická osoba? – tázal se JUDr. Filip Plašil v Ad Notam č. 4/2015. Svůj příspěvek uvedl zjištěním: „Není sporu o tom, že v pozici zůstavitele je umožněno vystupovat pouze fyzické osobě. U druhé strany dědické smlouvy, tedy u osoby přijímající povolání za dědice, již není situace tak jednoznačná.“ Autor pak na základě rozboru české právní úpravy a s odvoláním na další literární prameny dospěl k závěru, že právnická osoba může být onou stranou dědické smlouvy, která se má stát příštím dědicem. V závěru svého článku Filip Plašil uvedl: „Koncepte právnických osob jako stran dědických smluv není ve středoevropském prostoru osamocena, když v Německu je běžně přijímána...“

Sněmeckou smluvní praxí ohledně dědictví ve prospěch právnické osoby jsem se setkal již počátkem devadesátých let minulého století. Došlo k tomu na semináři, jehož pořadatelem byla Společnost Maxe Plancka a její mnichovská pobočka. Seminář se konal na zámku Ringberg v bavorských Alpách, poblíž pohlednicově půvabného jezera Tegernsee a zhruba šedesát kilometrů od Mnichova. Informačně inspirativní byl již první bod programu – komentovaná prohlídka zámku. Při ní jsme se od německého průvodce dozvěděli, že základní kámen této stavby položil v roce 1912 vévoda Luitpold in Bayern, příslušník jedné z vedlejších větví šlechtického a panovnického rodu Wittelsbachů. Vévoda Luitpold se již v mladším věku rozhodl, že nechá postavit zámek jako svůj budoucí památník. Působil pak jako investor (stavbu financoval z prodeje jiné své nemovitosti) i jako stavební dozor. Sám po celý svůj život bydlel v luxusním mnichovském hotelu „Čtyři roční období“ a na stavbu denně dojížděl.

Architektonické pojednání zámku i výtvarnou podobu jeho interiérů svěřil svému příteli z vysokoškolských studií i celoživotnímu partnerovi, jímž byl architekt a malíř Friedrich Attenhuber. Oba často cestovali do ciziny, navštěvovali evropské hrady a zámky a získanou inspiraci uplatňovali při výstavbě zámku Ringberg. Ten pak působil a ještě nyní působí jako poněkud podivná či značně rázovitá směsice stylů, pro kterou průvodce použil zvukomalebné slovo „skurill“.

Výklad o historii zámku pak pokračoval zjištěním, že pár let po druhé světové válce Friedrich Attenhuber zemřel a vévoda Luitpold osamoceně pokračoval ve výstavbovém úsilí. Po určitém čase však tento bezdětný šlechtic a „poslední svého rodu“ byl nucen řešit otázku, jaký bude důstojný osud zámku po jeho smrti. Navrhoval bavorským státním orgánům, aby zámek získal status historické památky; tento návrh však nebyl přijat. Vévoda Luitpold pátral po dalších možnostech a nakonec stanul před volbou

mezi dvěma zájemci. Jedním byla celoněmecká organizace obchodních svazů (přesný název si již nevybavuji), jež byla ochotná zámek odkoupit. Druhým možným partnerem, avšak nikoliv zájemcem o koupi zámku, byla světově respektovaná německá „Společnost Maxe Plancka“, která dlouhodobě „zastřešuje“ řadu výzkumných ústavů různého odborného zaměření a ročně hospodaří s poměrně objemným finančním rozpočtem.

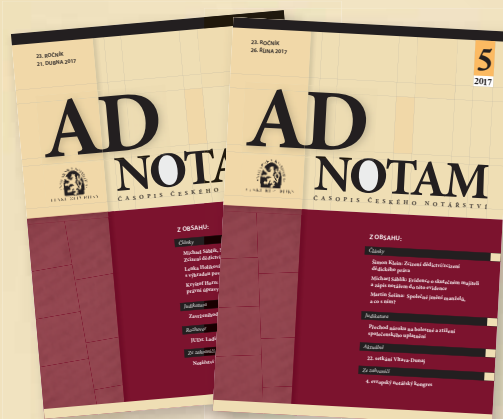
Vévoda Luitpold zvažoval, který z obou subjektů bude lépe dbát o jeho odkaz materiální a také duchovní. Po del-

ším vyjednávání zvolil Společnost Maxe Plancka. Její techničtí, ekonomičtí i právní odborníci pak zejména hodnotili, zda a za jakých podmínek by zámek mohl plnit Luitpoldovo přání a stát se dějištěm odborných setkání. Konstatovali mimo jiné, že zámek byl až dosud zařízen „na studený odchov“, jak to bývalo časté u šlechtických sídel, a že náklady na změnu tohoto stavu budou značné. Vévoda Luitpold byl ochoten tento argument uzнат již proto, že sám přebýval v mnichovském luxusním hotelu.

Při pokračujícím vyjednávání se dospělo k závěru, že Společnost Maxe Plancka přijme zámek jako dar či dědictví za předpokladu, že jí vévoda Luitpold poskytne i další část svého jmění – zejména určitou hotovost, která pak bude vložena do cenných papírů a z jejich výnosu bude financován provoz zámku. V tomto duchu byla v roce 1967 uzavřena smlouva a zámek Ringberg pak v roce 1973, po smrti vévody Luitpolda, připadl Společnosti Maxe Plancka. Ta pokračovala v úpravách zámku, aniž změnila jeho „skurill vzhled“. Když po čase získala větší sponzorský dar od jubilující pojišťovny, nechala instalovat moderní tepelná a sanitární zařízení. Vytvořila tak podmínky pro odborná jednání ve shodě s klasicou myšlenkou: *Primum vivere deinde philosophari* – Nejdříve žít, potom filozofovat.

Při našem semináři na zámku Ringberg jsme pak „filozofovali“ nejen o právu proti nekalé soutěži. Kolegiální debaty jsme zahájili již večer po prohlídce zámku. V něm jsme totiž byli vlídně „uvěznění“ a nemohli podléhat lákání velkoměst, kde se vědecké akce velmi často konají. Vrátili jsme se k informacím o smluvně vyjednaném dědictví a shodli se, že při něm by se postupem obvyklým u smluv mělo dospět k souladu dvou vůlí. Kdosi tvrdil, že při takovém smlouvání obě strany často postupují v duchu Lutherova výroku: „Zde stojím a nemohu jinak,“ a po dalším jednání se ukáže, že přece jen jsou přístupné odlišné dohody. V naší debatě zazněla i myšlenka, že také při smlouvě o dědictví se uplatní teorie her a ten její model, který je označován anglickým „win-win“ – získávají obě strany, byť ne stejné a jen finančně vyjádřitelné hodnoty. Do debaty jsem přispěl vtípkem, v němž se synáček ptá otce podnikatele: „Tati, co je to dobrá smlouva?“ a otec mu odpoví: „Dobrá smlouva je taková, z níž mají prospěch obě strany a naše strana má prospěch o něco větší.“ Maďarský kolega k tomu dodal výrok svého krajanu ekonoma Kornaie. Ten prý v jedné ze svých knih tvrdil, že úplná rovnováha mezi smluvními partnery se podobá svazku impotentního muže a frigidní ženy – jde prý také o jistý druh rovnováhy, ale málo stimulující. Nemohli jsme se pak dohodnout, kdo byl oním silnějším či mírně zvýhodněným partnerem při jednání mezi Společností Maxe Plancka a vévodou Luitpoldem. Za nepochybné beneficiáře oné smlouvy jsme považovali sami sebe a jiné účastníky seminářů na Ringbergu. Také jsme později úsměvně i vděčně vzpomínali na vévodu Luitpolda a s uznáním hodnotili zámecké i jiné působení Společnosti Maxe Plancka. ■

prof. JUDr. Petr Hajn

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Ad Notam,
věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky

Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu prispevky.adnotam@nkcr.cz, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky

Odstavce textu odděluje pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzivou, nikoliv tučnou kurzivou, nikoliv proložení, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nekládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte

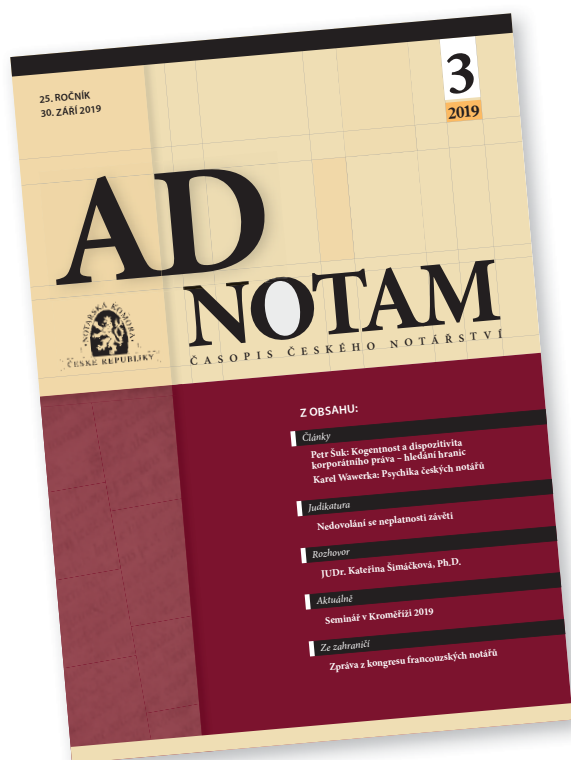
- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- informaci o Vašem profesním působení, případné akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

Citlivé osobní údaje, které jsou nezbytné pro vyplacení autorského honoráře, jako jsou korespondenční adresa, rodné číslo, bankovní spojení, zasílejte, prosím, výhradně šifrovaně. V souladu s ochranou osobních údajů budou tyto údaje zpracovány pouze pro účely vyplacení autorských honorářů, a to jedním odpovědným pracovníkem. (Jednoduchý formulář pro autory naleznete na <https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/instrukce-pro-autory>).

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE

vydavatel: Notářská komora České republiky

periodicita: čtvrtletník

náklad: 2 000 výtisků,

formát: A4 (210 x 297)

počet stran: průměrně 56+4

CENÍK INZERCE 2018

vnitřní strana (210x297)	42 000 Kč
vnitřní 1/2 strany (210x145)	29 000 Kč
obálka IV (210x297)	65 000 Kč
obálka II a III (210x297)	49 000 Kč

vkładaná inzerce do celého nákladu

(leták do velikosti max. 2 listů A4, 2000 ks) ... 20 000 Kč

* U inzerátů je třeba přidat alespoň 3 mm pro každý ořez

** Ceny inzerce se stanoví smluvně. Ceny nezahnují 21% DPH

CONTENTS**ARTICLES**

- Ondřej Drachovský: Donation in case of death – how to cope with it? 3
 Filip Plašil: On the subjects of the succession agreement and especially on their plurality 8

DISCUSSION

- Ondřej Horák: About the decision not to appeal for the invalidity of a will 14

FROM HISTORY

- Stanislav Balík: A hard week of the notary Heinrich Gierth from Česká Lípa 16

CASE LAW

- Inheritance and servitude 18

INTERVIEW

- prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc. 26

REVIEW & ANNOTATION

- Towards to the free notariat 30
 History of the Faculty of Law of Masaryk University 31

INHALTSVERZEICHNIS**ARTIKEL**

- Ondřej Drachovský: Schenkung im Todesfall- wohin damit? 3
 Filip Plašil: Zu den Rechtssubjekten des Erbvertrages und besonders zu deren Pluralität 8

FORUM

- Ondřej Horák: Über die Entscheidung, sich nicht auf die Ungültigkeit von dem Testament zu berufen 14

AUS DER GESCHICHTE

- Stanislav Balík: Die harte Woche des Notars Heinrich Gierth von Česká Lípa 16

JURISPRUDENCE

- Erbschaft und Dienstbarkeit 18

GESPRÄCH

- prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc. 26

REZENSION & ANNOTATION

- Auf dem Weg zu einem freien Notariat 30
 Geschichte der Juristischen Fakultät der Masaryk-Universität 31

CONTENU**ARTICLES**

- Ondřej Drachovský: Le don en cas de décès - où aller avec? 3
 Filip Plašil: Aux sujets du contrat de succession et surtout à leur pluralité 8

DÉBAT

- Ondřej Horák: Sur la décision de ne pas invoquer la nullité du testament 14

QUELQUES MOTS D'HISTOIRE

- Stanislav Balík: La semaine dure de notaire de Česká Lípa, Heinrich Gierth 16

LA JURISPRUDENCE

- Le héritage et la servitude 18

ENTRETIEN

- prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc. 26

RAPPORTS & ANNOTATIONS

- Vers un notariat libre 30
 L'histoire de la Faculté de Droit d'Université Masaryk 31

CURRENT EVENTS

- Women lawyers meeting 2019 33
 Open day at the Notarial Chamber of the Czech Republic 34
 Meeting of Bavarian, Saxon, North Bohemian and West Bohemian notaries 2019 35
 22nd notary's contest in bowling was won by the notary's office of Mgr. Petr Šedivý 38

FROM ABROAD

- CNUE General Assembly, European Parliament Exhibition and Meeting of the Hexagonal 40
 European Justice Day 2019 in Dresden 41

WORTHY OF ATTENTION

- 43

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER

- Commencement and termination of notary activity 45
 Competitions for filing of vacant Notarial Offices 46

EXCERPTS FROM HISTORY

- Stanislav Balík: Excerpts from history 57 49

FEATURE ARTICLE

- JUDr. Věra Šáblíková: Lazy spiders 50
 Petr Hajn: The inheritance agreement as a match of two wills 52

AKTUELL

- Treffen der Anwältinnen 2019 33
 Tag der offenen Tür in der Notarkammer der Tschechischen Republik 34
 Treffen der bayerischen, sächsischen, nordböhmisches und westböhmisches Notare 2019 35
 22. Kegeltwettbewerb der Notare wurde von einem Notarbüro von Mgr. Petr Šedivý gewonnen 38

AUS DEM AUSLAND

- Generalversammlung von CNUE, Ausstellung des Europäischen Parlaments und Treffen von Hexagonale 40
 Europäischer Gerechtigkeitstag 2019 in Dresden 41

WISSENSWERTES

- 43

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER

- Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren 45
 Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter 46

GESCHICHTSSPLITTER

- Stanislav Balík: Geschichtssplitter 57 49

FEUILLETON

- JUDr. Věra Šáblíková: Faule Spinnen 50
 Petr Hajn: Der Erbvertrag als Einklang zweier Testamente 52

ACTUELLEMENT

- La réunion des juristes 2019 33
 La journée portes ouvertes à la Chambre des notaires de la République tchèque 34
 La rencontre des notaires bavarois, saxons, de Bohême du Nord et de Bohême de l'Ouest 2019 35
 Le 22e cône du notaire a été dominé par un bureau de notaire Mgr. Petr Šedivý 38

À L'ÉTRANGER

- L'Assemblée générale du CNUE, l'exposition du Parlement européen et la réunion des hexagones 40
 La journée européenne de la justice 2019 à Dresde 41

MÉRITE VOTRE ATTENTION

- 43

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE

- Début et cessation d'activités des notaires 45
 Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes 46

FRAGMENTS D'HISTOIRE

- Stanislav Balík: Fragments d'histoire 57 49

FEUILLETON

- JUDr. Věra Šáblíková: Les araignées paresseuses 50
 Petr Hajn: Le contrat d'héritage comme un accord de deux volontés 52

**Rozumíme Vaší profesi.
Do posledního paragrafu.**

Poskytujeme klientům komplexní služby v oblasti pojištění a risk managementu již 25 let.

Jsme rodinná firma, která si cení profesionality, hodnot, individuálního a vstřícného přístupu ke klientům. Posoudíme možná rizika Vaší profese a přineseme efektivní řešení pojištění ve všech potřebných oblastech. Zároveň využijeme své velikosti a pozice největšího nezávislého pojišťovacího makléře k vyjednání těch nejlepších podmínek pro Vás.

- Vždy hájíme Vaše zájmy a hledáme to nejvýhodnější řešení
- K dispozici je Vám zkušený tým specialistů
- Pomůžeme Vám s likvidací pojistných událostí
- Zajistíme Vám výhodné profesní i soukromé pojištění
- Rádi pro Vás zpracujeme nezávaznou nabídku pojištění
- Více o exklusivních pojistných programech pro notáře, jejich zaměstnance a rodinné příslušníky naleznete na www.proklienty.cz/nkcr

2020

Ať už bilancujete rok 2019, nebo přemýšlíte o svých plánech v roce novém, jedno je jisté. Nejdůležitější je mít v životě něco, co vás naplňuje, a někoho, kdo při vás stojí.

Neustále se proto snažíme podporovat nejen vás, ale i organizace a lidi, kteří usilují o šťastnější a hodnotnější život ostatních.

Budeme rádi, když nám pomůžete vybrat projekty, které v roce 2020 společně podpoříme.

Děkujeme za váš hlas na:
www.zalezinamnatom.cz

Přejeme vám šťastný rok 2020.

Banka pro všechno,
na čem záleží.

 UniCredit Bank